

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaista tukijärjestelmää jatkettavaksi siten, että maatalouden harjoittamisesta luopuvalle maatalousyrittäjälle, joka vuosina 2011—2014 luopuu maatalouden harjoittamisesta laissa säädetyin tavoin, voitaisiin maksaa luopumistukea. Voimassa olevan lain perusteella tukea voidaan myöntää viimeistään vuonna 2010 toteutettavien luopumisten perusteella.

Luopumistuki kuuluu maatalouden rakennetukiin. Sitä voidaan maksaa vähintään 56 ja enintään 65 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle. Vähimmäisikä riippuu luopumistavasta ja sukulaisuudesta. Tuen saaminen edellyttää kaiken kaupallisen maatalouden harjoittamisen lopettamista. Luopuminen voi tapahtua toteuttamalla tilalla sukupolvenvaihdos tai luovuttamalla tilan pellot lisämaaksi toiselle viljelijälle. Vastaavalla tavalla voidaan luopua myös porotalouden harjoittamisesta.

Luopumistuki maksetaan perusmääränä ja täydennysosana. Perusmäärä vastaa maatalousyrittäjän eläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä ja täydennysosa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Perusmäärä perustuu maatalousyrittäjän eläke-

lain mukaisen vakuutuksen työtuloon. Tuen myöntämisestä ja maksamisesta vastaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Lakia ehdotetaan jatkettavaksi pääosin voimassa olevan lain mukaisin ehdoin. Lakiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi eräitä täsmennyksiä ja joitakin muutoksia. Tällaisia muutoksia olisivat mahdollisuus ennen luopumista luovuttaa osia tilasta uusjakoon ilman, että samalla menettää oikeuden luopumistukeen, luopumisen yhteydessä pidätettävän maatalousmaan alan lisääminen, tukiehtojen tarkistaminen luovutettaessa tila yhtä useammalle luovutuksensaajalle sekä eräät helpotukset luovuttaessa porotalouden harjoittamisesta. Myös luopumistuen takaisinperintää ansiotulorajan ylittymiseen liittyen muutettaisiin niin, etteivät seuraukset ylityksestä olisi kohtuuttomia. Luopumistuen takaisinperintää koskevia muutoksia sovellettaisiin myös aikaisemman lain mukaisiin, edelleen maksettaviin tukiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana lukuun ottamatta maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 33 §:n 1 momenttia sekä 34, 35 ja 51 §:ää, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Luopujaa koskevat edellytykset.....	4
Maatalouden harjoittamisen lopettaminen.....	5
Luopumistavat.....	5
Luovutuksensaaja.....	6
Luopumistuen määrä.....	7
Menettely.....	7
Käytäntö.....	8
2.2 EU:n lainsäädäntö.....	9
2.3 Nykytilan arviointi.....	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	11
3.1 Tavoitteet.....	11
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	11
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	13
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	14
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	14
Vaikutukset valtion talouteen.....	14
Vaikutukset yrityksiin.....	14
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.3 Ympäristövaikutukset.....	15
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	15
5 ASIAN VALMISTELU.....	16
5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto.....	16
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	17
7 RIIPPUVUUS YHTEISÖN LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ.....	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	18
1.1 Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta.....	18
1.2 Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta.....	34
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	35
3 VOIMAANTULO.....	36
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	36
LAKIEHDOTUKSET.....	38
Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta.....	38
Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta.....	46
LIITTEET.....	48
RINNAKKAISTEKSTIT.....	48
Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta.....	48
Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta.....	64

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomen maatalous perustuu pääosin perheviljelmätyyppisillä maataloilla harjoitettuun maatalouteen. Tiloista on edelleen noin 96 prosenttia yksityisten viljelijöiden omistuksessa ja toimii viljelijän ja hänen perhejäsentensä työllä. Vaikka yhteiskunnassa kehitys ohjaakin toimintaa myös lähemmäksi muussa yritystoiminnassa käytettyjä yrityksiä ja yhteistoimintamuotoja, alle yksi prosentti tiloista on toistaiseksi yhtiötetty. Maatalousyhtymiä maataloista on noin seitsemän prosenttia. Niillä tarkoitetaan pääasiassa sellaisia maataloja, joilla maataloutta harjoittaa useampi maataloudenharjoittaja yhdessä tilaan kuuluvien alueiden ja rakennusten hallinnan perustuessa joko omistukseen tai vuokraukseen.

Suomen maataloudessa on rakenteellisena ongelmana pitkään ollut sekä maatalojen pieni koko että viljelijöiden korkea ikä. Huolimatta erilaisista tukitoimenpiteistä Suomessa maatalojen keskimääräinen tilakoko on edelleen 36 hehtaaria, vaikka yli 50 hehtaaria peltoa käsittävien tilojen osuus kaikista maataloista onkin noussut 22 prosenttiin. Samalla, kun tilakoko on kasvanut, viljelijöiden keski-ikä on kuitenkin noussut. Tästä aiheutuu sekä tarvetta edelleen kehittää maatalarakennetta pienten tilojen vahvistamiseksi että toisaalta tarvetta toimenpiteisiin, joilla elinkelpoisten tilojen siirtäminen pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja oikea-aikaisesti seuraavalle sukupolvelle turvataan. Tämä edellyttää, että maataloille saadaan riittävän aikaisessa vaiheessa ammattitaitoinen nuori viljelijä, joka ottaa vastuun tilanpidosta ja on valmis tekemään investointeja maatalon toimintaedellytysten turvaamiseksi. Jotta näin voisi tapahtua, ikääntyvän maatalatalouden harjoittajan on yleensä luovutettava maatila nuorelle viljelijälle jo ennen kuin hän itse on saavuttanut vanhuuseläkeiän. Jollei luopuvan viljelijän ja hänen mahdollisesti tilanpitoon osallistuneen puolisonsa toimeentuloa voida samalla turvata, luopuminen maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää on harvoin mahdollista.

Lisäksi maatalouden harjoittamisessa on tapahtunut nopeita muutoksia ja ne jatkuvat edelleen. Maatalouden investointien koko kasvaa ja se sitoo pääomaa. Maatalon koon kasvaessa tilan siirtäminen seuraavalle sukupolvelle on entistä haastavampaa. Toisaalta suurehkojenkaan elinkelpoisten yksiköiden pirstominen sukupolvenvaihdoksissa ei yleensä ole tarkoituksenmukaista. Jotta siirto seuraavalle sukupolvelle voisi toteutua tuotantotoiminnan jatkumisen turvaavalla tavalla, on yhteiskunnan pitkään ollut tarpeen osaltaan olla mukana tätä edistämässä ja tämä tarve jatkuu edelleen.

Jotta sukupolvenvaihdoksia ylipäättään on voitu toteuttaa ilman, että maataloja perinnönjaoissa pirstottaisiin, maatalojen sukupolvenvaihdoksia on jo useiden kymmenien vuosien ajan rahoitettu halpakorkoisilla lainoilla. Vastaavasti on menetelty porotaloudessa porokarjojen sukupolvenvaihdosten edistämiseksi.

Samoin näitä ongelmia on pyritty osaksi ratkaisemaan maatalousyrittäjien tukijärjestelmillä, joissa tavoitteena on ollut varhentaa ikääntyneiden viljelijöiden luopumista maatalouselinkeinosta maatalatalouden ja porotalouden rakennetta parantavalla tavalla. Näissä tukijärjestelmissä tavoitteena on ollut parantaa tilarakennetta mahdollistamalla pienten tilojen peltojen siirtyminen lisäalueeksi toiseen tilaan sekä muuttaa viljelijöiden ikärakennetta mahdollistamalla sukupolvenvaihdosten toteuttaminen ennen tavanomaisen eläkeiän saavuttamista varhaiseläketukien avulla. Porotaloudessa poroja on voinut luovuttaa lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle tai porokarja tiloihin porotalouden jatkajalle.

Vaikka maatalouden harjoittaminen etenkin Suomessa ilman tukea harvoin on yksinään kannattavaa, yhteiskunnan muutoksista johtunutta kannattavuuden heikkenemistä on kuitenkin voitu osaltaan lievittää rakenteellisten toimien tukemisella. Tällaisia toimenpiteitä ovat olleet paitsi investointituet, myös erilaisten luopumisjärjestelmien avulla tapahtunut vaikuttaminen tilarakenteeseen.

Maatalouden rakenteen parantamiseksi tarkoitettuja luopumis- tai varhaiseläkejärjestelmiä on toteutettu 1970-luvun puolivälistä alkaen, jolloin säädettiin ensimmäiset tätä koskevat lait. Näiden lakien mukaisia tukia ja eläkkeitä maksetaan edelleen.

Luopumistukijärjestelmä on vastaavalla tavalla kuin aikaisemmat luopumisjärjestelmät sopeutettu Euroopan yhteisön (EY) lainsäädäntöön.

Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmät ovat olleet määräaikaista. Viimeisin tukijärjestelmä, jonka nojalla voidaan myöntää luopumistuki maatalousyrittäjälle, perustuu maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettuun lakiin (612/2006), jolla vuoden 2007 alusta korvattiin maatalousyrittäjien luopumistuesta annettuun lakiin (1293/1994) perustunut varhaiseläketukea koskeva luopumisjärjestelmä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettu laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Siinä säädetään mahdollisuudesta saada luopumistukea, jos maatalousyrittäjä luopuu maatalouden harjoittamisesta laissa säädetyllä tavalla. Laki koskee vuosina 2007—2010 toteutettuja luopumisia.

Luopumistapoja maataloudessa on kaksi, luopujan maatilalla peltojen ja tuotantorakennusten luovutus nuorelle tilanpidon jatkajalle sekä luopujan maatilalla peltojen luovutus lisäalueeksi toisen viljelijän tilaan.

Luopuminen voidaan toteuttaa myös porotaloudessa vastaavin tavoin, joko luovuttamalla koko porokarja ja tuotantorakennukset nuorelle henkilölle, joka ryhtyy harjoittamaan porotaloutta, tai luovuttamalla porot lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle.

Luopujaa koskevat edellytykset

Tukea saadakseen luopujan on oltava maataloutta vähintään 10 vuotta harjoittanut maanviljelijä tai porotalouden harjoittaja, joka luovutushetkellä on vähintään 56-vuotias,

muttei vielä yleisessä eläkeiässä. Maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006, MYEL) mukainen vanhuuseläke voi alkaa 63 vuoden iässä. Luopumistuen saamisen vähimmäisikärajat on kuitenkin eriytetty riippumaan luopumistavasta ja sukulaisuudesta. Toteutettaessa maatilalla sukupolvenvaihdos tai luovutettaessa pellot lisäalueeksi toiseen tilaan luopujan on oltava täyttänyt 56 vuotta, jos luovutuksensaajana on lähisukulainen. Jos sen sijaan luovutuksensaajana on muu kuin lähisukulainen, ikäraja on 60 vuotta. Porotalouden harjoittajien vähimmäisikä on aina 56 vuotta.

Luopujalta edellytetään MYEL-vakuutusta vähintään viiden vuoden ajalta välittömästi ennen luopumista ja vähintään 10 vuodelta maatalousyrittäjätoimintaa joko omaan tai yhteiseen lukuun. Yrittäminen on voinut tapahtua myös yhtiön lukuun ja tämä on otettu huomioon yritystoiminnan pituudessa, jos yrittäjällä on ollut yhtiössä harjoitetusta toiminnastaan MYEL-vakuutus. Yhtiö voi olla avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö. Luopumistukea voi saada vain yrittäjä, joka on yhtiössä sellaisessa yrittäjäasemassa, että hänelle on voitu myöntää MYEL-vakuutus. MYEL:iin on vuodesta 2002 asti sisällynyt mahdollisuus vakuuttaa yrittäjä, joka toimii yrittäjänä perheviljelmätyypissä osakeyhtiössä. Voimassa olevan MYEL:n 5 §:n mukaan maatalousyrittäjänä pidetään myös maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavan osakeyhtiön sellaista osakasta, joka olematta työsuhteessa tekee yrityksessä mainitussa laissa tarkoitettua työtä ja on osakeyhtiön toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen, omistaa yksin tai yhdessä avio- tai avopuolisonsa tai samassa taloudessa asuvan osakkaalle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa olevan henkilön kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai jolla muuten on vastaava määräämisvalta yhtiössä, ja omistaa itse vähintään yhden osakkeen. Lisäksi maatalousyrittäjänä pidetään maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa harjoittavan avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja omistaa maatilaa tai sen osan. Tällaisena maatilana laissa pidetään myös porotaloustilaa. Jos luopuja omistaa maatilasta vain osan, on myös muiden maatilaa omistajien luovutettava osuutensa, vaikka he eivät olisikaan oikeutettuja luopumistukeen. Lisäksi luopujana voi olla maatalousyrittäjä, joka ei suoraan omista maatilaa, vaan maatilaa omistaa osakeyhtiö, josta hän omistaa osakkeita. Tällöinkin kaikkien yhtiön osakkaiden on luovutettava osuutensa tai yhtiön on luovutettava koko omistamansa maatila. Lisäksi luopujana voi olla maatalousyrittäjä, joka ei suoraan omista maatilaa, vaan maatilaa omistaa henkilöyhtiö, josta hän omistaa yhtiöosuuden ja jossa hän toimii vastuunalaisena yhtiömiehenä. Siinä tapauksessa, että yhtiö luovuttaa omistamansa maatilaa, luopujayhtiö ei saa enää harjoittaa maataloutta tai luopujan omistusosuus ja asema yhtiössä on muutettava sellaiseksi, ettei hänellä ole enää yrittäjäasemaa. Tässä tarkoitettuja yhtiöitä ovat avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja osakeyhtiöt. Luopuja ei kuitenkaan voi toimia muissakaan yhteisöissä sellaisessa asemassa, että niihin liittyy maatalousyrittäjäasema. Tällaisia yhteisöjä voivat olla esimerkiksi osuuskunnat.

Luopujan aviopuolisolla on oikeus luopumistukeen, vaikka hän ei omistaisi edes osaa luopumisen kohteena olevasta tilasta. Aviopuoliso on rinnastetaan MYEL-vakuutettu avopuoliso. Puoliso voi luopua enintään viisi vuotta ennen luopumisiensa täyttymistä, jos omistava puoliso on oikeutettu tukeen, mutta tukea ei makseta ennen luopumisiensa saavuttamista. Vastaavalla tavalla luopumistukea voi saada myös maatalousyrittäjän leski, toistaiseksi MYEL:n mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan puoliso sekä henkilö, joka on tilan osaomistajana harjoittanut tilalla maataloutta yhdessä vanhemman sisarusensa kanssa.

Luopuja voi saada luopumisen jälkeen ansiotuloja muusta toiminnasta kuin yrittämisestä maatalouden harjoittajana. Luopumistukea ei kuitenkaan makseta ennen kuin ansiotulot ovat kokonaan lakanneet tai ne jäävät alle 624,14 euroa kuukaudessa (vuoden 2009 taso). Tämä määrä vastaa työntekijän eläkelain voimaantulon annettua laissa

(396/2006) säädettyä vastaavaa määrää, joka sallitaan työttömyyseläkettä saaville henkilöille. Määrää korotetaan vuosittain vastaavalla tavalla kuin työntekijän eläkelain (395/2006) mukaista ansiotulorajaa.

Maatalouden harjoittamisen lopettaminen

Tuen saamisen edellytyksenä on sitoumuksen antaminen siitä, että luopuja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen. Maataloudeksi katsotaan myös porotalous. Tämä tarkoittaa kaupallisen maatalouden harjoittamisen lopettamista kokonaan. Myös muista maatalouksista kuin luopumisen kohteena olevasta tilasta on luovuttava siten, ettei luopujan hallintaan jää osuuksia muistakaan maatalouksista. Jos luopumisen kohteena olevalla tilalla on muitakin omistajia kuin luopuja, myös näiden on luovuttava tilasta.

Tuen myöntämisen jälkeen luopuja ei saa myöskään pitää eläimiä tuotantotarkoituksessa. Lemmikkieläimiin rinnastettavien eläinten pitoa lukuun ottamatta tavanomaiseen kotieläintalouteen kuuluvien eläinten pitäminen on pääsääntöisesti kielletty. Luopuja ei saa käyttää hänelle lisäluovutuksessa mahdollisesti jääneitä tuotantorakennuksia maataloustuotannon harjoittamiseen. Luopujan on myös luovuttava mahdollisissa maataloutta harjoittavissa yhtiöissä omistamistaan osuuksista, jotka tuovat yrittäjäaseman, vaikka luopuminen perustuisi yrittäjätoimintaan luonnollisena henkilönä.

Jos maatila on siirretty osakeyhtiöön, jossa luopuja on yrittäjäasemassa, ja yhtiö luovuttaa omistamansa maatilaa tilanpidon jatkajalle, yhtiö ei enää saa jatkaa mitään maatalouden harjoittamista tai luopujan on luovuttava osakkeistaan.

Luopuja voi pitää maatilaa metsämaana itsellään, mutta hän ei saa tehdä hankintatöitä. Sallittuja metsätöitä ovat ainoastaan metsänhoidolliset sekä energiapuun korjuuseen ja nuorten metsien hoitoon liittyvät työt.

Luopumistavat

Vuosina 2007—2010 on käytössä luopumistapoina maatilaa sukupolvenvaihdos ja lisäluovutus. Vuosina 2007 ja 2008 oli li-

säksi mahdollista luopua vuokraamalla pelot lisäalueeksi toiselle viljelijälle.

Porotaloudessa on mahdollista luopua toteuttamalla sukupolvenvaihdos siten, että porotaloustilan rakennukset ja rakennelmat sekä porot luovutetaan porotaloutta jatkavalle henkilölle, tai luovuttamalla porot lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle. Luovutuksensaajan on sitouduttava harjoittamaan porotaloutta niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, aina vähintään viisi vuotta.

Maatilan sukupolvenvaihdoksessa luopuja tai luopijat voivat luovuttaa omistamansa maatilan maatalousmaan ja tuotantorakennusten omistusoikeuden tilanpidon jatkajalle. Luovutuksensaajalle muodostuvan tilan on oltava taloudellisesti elinkelpoinen tai jatkajan on sitouduttava määräaikana toteuttamaan toimenpiteitä, joiden avulla maatala muodostuu elinkelpoiseksi. Lisäksi tilanpidon jatkajan on annettava sitoumus harjoittaa maataloutta luovutetulla tilalla niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, tavalla, joka täyttää ympäristöä, eläinten hyvinvointia ja hygieniaa koskevat vähimmäisvaatimukset. Maataloutta on tällä tavoin kuitenkin aina harjoitettava vähintään viiden vuoden ajan.

Luopuja voi myös luovuttaa maatilan maatalousmaan omistusoikeuden toiselle viljelijälle, joka hankkii sen lisäalueeksi maatilansa. Myös lisäalueen luovutuksensaajan on sitouduttava harjoittamaan maataloutta niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, aina vähintään viisi vuotta.

Sukupolvenvaihdoksen voi toteuttaa myös luovuttamalla koko osakeyhtiön osakekannan taikka avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden sellaisessa yhtiössä, joka omistaa maatilan. Tällöinkin luopujan on luovuttava myös mahdollisesti itse omistamistaan maataloista. Samoin sukupolvenvaihdoksen voi toteuttaa luovuttamalla maatalon osakeyhtiölle, jossa tilanpidon jatkajalla on määräysvalta, tai avoimelle yhtiölle tai kommandiittiyhtiölle, jossa hän on vastuunalaisena yhtiömiehenä. Yhtiön on aina sitouduttava harjoittamaan maataloutta vastaavalla tavalla kuin luovutuksensaajalta edellytetään ja pitämään maatala omistuksensa luopumistuen maksamisen ajan, vähintään viiden vuoden ajan. Lisäksi luovutuk-

sensaajan on sitouduttava pitämään yhtiön osakkeet tai yhtiöosuus omistuksessaan vastaavan ajan.

Luovutuksensaajina voivat olla vain maataloutta harjoittavat yhtiöt. Luovutuksensaajan on täytettävä MYEL:n mukaisen vakuuttamisen edellytykset toiminnasta, jota yhtiö ryhtyy harjoittamaan luopumisen kohteena olevalla maatilalla. Luovutus voi tapahtua myös perustettavan yhtiön nimiin.

Luopumistapana yhtiömuotoisena harjoitusta maataloudesta on ainoastaan sukupolvenvaihdos. Tällöin luopuja, hänen puolisonsa ja muut mahdolliset osakeyhtiön osakkeenomistajat luovuttavat osakkeensa tilanpidon jatkajalle. Luovutuksen jälkeen jatkajalla on oltava määräysvalta yhtiössä. Vaikka yhtiössä mukana oleva pääomasijoittaja joutuukin luovuttamaan osakkeensa tai osuutensa jatkajalle ja hän ikänsä puolesta täyttäisi luopumistuen myöntämisen ehdot, hänellä ei kuitenkaan ole yhtiöosuuden luovuttamisen perusteella oikeutta luopumistukeen, sillä hän ei harjoita maataloutta, mikä on olennainen tuen myöntämisen edellytys.

Luovutuksensaaja

Sukupolvenvaihdoksissa luovutuksensaajana voi olla alle 40-vuotias henkilö, jolla on riittävä ammattitaito maatalouselinkeinon harjoittamiseen viimeistään kahden kalenterivuoden kuluttua luopumisesta. Luovutuksensaajan tulot muusta kuin maatalataloudesta ja tilalta käsin harjoitetusta maatalatalouden liitännäistoiminnasta luopumishetkellä arvioituina eivät saa ylittää 55 000 euroa vuodessa. Luovutuksensaajalta ei edellytetä aikaisempaa maatalousyrittäjätoimintaa, mutta hänen täytyy sitoutua harjoittamaan maataloutta luopumisen kohteena olevalla maatilalla sekä asumaan tilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että tila tulee asianmukaisesti hoidetuksi huomioon ottaen eläinsuojelulain (247/1996) säännökset ja muut vastaavat säännökset. Sitoumus on voimassa niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, kuitenkin vähintään viisi vuotta.

Jos luovutuksensaaja on osakeyhtiö, pitää määräysvalta yhtiössä olla henkilöllä, joka täyttää vastaavat edellytykset kuin luovutettaessa maatala sukupolvenvaihdoksessa.

Tilan, jolla toteutetaan sukupolvenvaihdos, on oltava elinkelpoinen tai muodostuttava elinkelpoiseksi kolmen vuoden kuluessa luopumisesta. Elinkelpoisuus osoitetaan elinkeinosuunnitelmalla ja siihen sisältyvällä laskelmalla, jonka laskentaperiaatteista ja tuloksen vähimmäismäärästä samoin kuin elinkeinosuunnitelmasta on säädetty maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa 26/2007. Elinkelpoisena pidetään maatilaa, jonka yritystoiminnasta on mahdollista saada vähintään 10 000 euroa vuodessa.

Lisäalueluovutuksissa luovutuksensaajan on oltava alle 50-vuotias henkilö, joka harjoittaa maataloutta sillä maatilalla, johon luopujan maatilaa maatalousmaa tulee lisäalueeksi. Luopujan tilan maatalousmaa voidaan luovuttaa lisäalueeksi myös useammalle viljelijälle lisäalueiksi näiden mautiloihin. Jokaisen luovutuksensaajan maatilalla peltotalon on kuitenkin lisäännyttävä vähintään kahdella hehtaarilla. Luovutuksensaajan maatilalla hallinta voi perustua omistukseen tai vuokraukseen. Luovutuksensaajalla on myös oltava MYEL-vakuutus.

Lisäalueen luovutuksensaajan on lisäksi sitouduttava viljelemään lisäaluetta niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, kuitenkin aina vähintään viisi vuotta.

Luopumistuen määrä

Luopumistuki käsittää perusmäärän ja täydennysosan.

Perusmäärä määräytyy lähes samoin kuin MYEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke. Perusmäärää maksetaan siihen saakka, kun luopumistuensaaja täyttää 63 vuotta, jonka jälkeen luopumistuen perusmäärä muutetaan pääosin samansuuruiseksi MYEL-vanhuuseläkkeeksi. Tämä vastaa MYEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen muuttamista vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä.

Sen sijaan luopumistuen täydennysosaa voidaan maksaa, kunnes luopuja täyttää 65 vuotta. Vasta tällöin hän voi saada KELA:n mukaisen kansaneläkkeen, joka vastaa täydennysosan määrää.

Jos luopujalle myönnetään muun lain mukainen eläke, luopumistuen täydennysosan

maksaminen lakkaa. Vastaavia säännöksiä sovelletaan myös maatalousyrittäjän luopumistuesta annetun lain mukaisiin luopumistukiin.

Menettely

Tukea on haettava ennen luopumisen tapahtumista. Luopumistukea on kuitenkin mahdollista hakea vuosi ennen varsinaista luopujaa koskevan luopumisiän saavuttamista ja myös toteuttaa hakemisen jälkeen luopuminen ennen vaaditun iän saavuttamista. Luopumisen katsotaan tapahtuneen silloin, kun luopumista koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu tai, jos hallinta ei tuolloin siirry, hallinnan siirron ajankohtana. Tuen maksaminen alkaa sen jälkeen, kun vähimmäisikä on saavutettu edellyttäen, että hallinta ja omistusoikeus ovat tällöin siirtyneet ja muut maksamisen edellytykset täyttyneet.

Hakemus on jätettävä eläkelaitokselle, eläkelaitoksen asiamiehelle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle tai kunnan maaseutu-elinkeinoviranomaiselle. Viimeksi mainittu antaa aina hakemuksesta lausuntonsa, minkä lisäksi eläkelaitos voi tarvittaessa pyytää työvoima- ja elinkeinokeskukselta tai porotaloutta koskevista hakemuksista Paliskuntain yhdistykseltä lausunnon. Ahvenanmaalla työvoima- ja elinkeinokeskuksen tehtäviä hoitaa Ahvenanmaan lääninhallitus.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos tekee päätöksen tuen myöntämisestä. Ennen luopumista annettu päätös on voimassa 12 kuukautta. Eläkkeen maksaminen alkaa, kun kaikki luopumista koskevat lopulliset asiakirjat ja sitoumukset on toimitettu eläkelaitokselle ja kaikki muut maksamisen edellytykset täyttyvät.

Eläkelaitos valvoo tukea hallinnoidessaan tuen maksua ja sitoumusten täyttämistä. Maa- ja metsätalousministeriö puolestaan vastaa tuensaajia ja sitoumusten antajia koskevien tarkastusten järjestämisestä sekä valvontajärjestelmän toimivuudesta ja hallintojärjestelmän valvonnasta.

Tukimenot ja tuen hoitokulut rahoitetaan valtion varoista. Hoitokuluja korvataan enintään määrä, joka perustuu vakuutettujen määrään ja lasketaan vakuutusmatemaattisesti.

Korvauksena maksetaan alkuvuodesta ennakko, jonka määrä perustuu aikaisempiin maksuihin ja jälkikäteen tosiasiallisiin maksuihin perustunut määrä. Kustannusten korvaavuus enimmäismäärään on tasoitettava määrääjassa.

Käytäntö

Vuoden 2008 lopussa Suomessa oli noin 65 000 maatilaa. MYEL-maatiloja oli 56 200. Niillä maatalousyrittäjinä toimivien viljelijöiden keski-ikä oli 48,6 vuotta.

Sukupolvenvaihdos toteutettiin vuonna 2008 noin 900 maatilalla. Niistä luopumistuen avulla sukupolvenvaihdos toteutettiin noin 380 tilalla. Lisäalueluovutukseen perustuva luopuminen luopumistuen avulla puolestaan toteutettiin 540 tilalla.

Vuosina 2007—2008 sukupolvenvaihdos luopumistuen avulla on toteutettu yhteensä noin 760 tilalla. Luopuminen on toteutettu vuokraamalla pellot lisäalueeksi noin 670 tilalla ja luovuttamalla lisäpellon omistusoikeus noin 300 tilalla.

Luopujien tiloilla on ollut keskimäärin peltoa noin 23 hehtaaria. Sukupolvenvaihdoksen toteuttaneilla tiloilla peltoala on ollut keskimäärin 34,7 hehtaaria, kun taas lisäalueeksi luovutettavien tilojen peltoala on jäänyt noin 15,5 hehtaariin ennen luopumista. Sukupolvenvaihdoksen luopumistuen avulla toteuttaneilla tiloilla luovutuksensaajalle muodostuvan maatilan peltoala on ollut keskimäärin noin 50 hehtaaria. Vastaavasti lisäalueeksi on luovutettu keskimäärin noin 15,5 hehtaaria. Tällöin luovutuksensaajalle muodostuvan tilan peltoala on ollut keskimäärin 79,6 hehtaaria.

Viljelijöiden keski-ikä Suomessa vuoden 2008 lopussa oli 48,2 vuotta. Luopujien keski-ikä vuosina 2007—2008 toteutetuissa luopumisissa oli 58,6 vuotta. Sukupolvenvaihdoksissa luopujien keski-ikä oli 57,7 vuotta ja lisäalueluovutuksissa 59,3 vuotta. Luovutuksensaajien keski-ikä oli puolestaan sukupolvenvaihdoksissa 29,2 vuotta ja lisäalueluovutuksissa 39,6 vuotta.

Sellaisia porotalouden harjoittajia, joilla on MYEL-vakuutus, oli vuoden 2008 lopussa 1 200. Näiden porotalouden harjoittajien keski-ikä oli 46,9 vuotta.

Vuosina 2006—2009 yleisin syy 56—68-vuotiaiden poronomistajien MYEL-vakuutuksen päättymiseen oli eläkkeen alkaminen. Yhteensä 115 poronomistajasta 53 siirtyi keskimäärin 63,9-vuotiaana vanhuuseläkkeelle ja yhteensä 22 poronomistajaa tätä nuorempana muulle eläkkeelle. Luopumistuki oli päättymisperusteena 20 poronomistajalla.

Vuosina 2007 ja 2008 toteutettiin porotaloudessa seitsemän sukupolvenvaihdosta ja yksi lisäporojen luovutus.

Sukupolvenvaihdoksissa ja lisäporoluovutuksissa elinkeinon jatkajalle muodostui keskimäärin 184 eloporon porokarja. Porotalouden luopumistukia tilastoitaessa sukupolvenvaihdoksia ja lisäporoluovutuksia ei ole tilastoitu erikseen, vaan yhtenä kokonaisuutena tapausten vähäisen määrän takia.

Sellaisen luopumisen toteutumiseen, joka täyttää luopumistuen saamisen edellytykset, vaikuttaa maataloilla tilan koko, sijainti, kertynyt yrittäjätulo sekä sopivan tilanpidon jatkajan mahdollisuudet ottaa tila vastaan tai sopivan lisäalueluovutuksensaajan löytäminen. Vastaavanlaiset seikat porokarjien osalta vaikuttavat myös luopumiseen porotalouden harjoittamisesta.

Sukupolvenvaihdoksiin perustuvat luopumiset ovat painottuneet maan etelä- ja länsiosaan. Lisäpellon luovutuksiin perustuvat luopumiset jakautuivat tasaisemmin maan eri osissa.

Luopumistuen kustannukset maksetaan valtion varoista. Vuonna 2008 maksettiin tukea vuosina 2007 ja 2008 toteutetuista luopumisista yhteensä 10,4 miljoonaa euroa yhteensä 1 351 tuensaajalle. Keskimääräinen luopumistuki vuonna 2008 oli 843 euroa. Tukea maksettiin miehille keskimäärin 867 euroa ja naisille 798 euroa.

Tukijärjestelmän toimeenpano on käytännössä tapahtunut niin, että tukihakemuksia ovat ottaneet vastaan sekä eläkelaitoksen asiamiehet että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiset. Jos asiamies on ottanut hakeuksen vastaan, on hän toimittanut sen maaseutuelinkeinoviranomaiselle lausuntoa varten.

Myös eläkelaitoksen kustannukset tukijärjestelmän toimeenpanosta maksetaan valtion varoista.

2.2 EU:n lainsäädäntö

Maatalousyrittäjien luopumistuki on luonteeltaan viljelijöiden varhaiseläkejärjestelmä, johon sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklaa valtioneuvoista. Jäsenvaltiot voivat kansallisin varoin rahoittaa viljelijöiden varhaiseläkkeitä. Lisäksi varhaiseläkejärjestelmiä on ollut mahdollista toteuttaa EY:n osaksi rahoittamina EY:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoin ja vuodesta 2007 alkaen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) varoin. Varhaiseläke on myös yhteisön osarahoittamana yksi maatalouden rakennepoliittisista välineistä. Tukijärjestelmän hyväksyttävyyteen ei kuitenkaan vaikuta rahoituslähde.

EY:n komissio on antanut maa- ja metsätalouden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2006—2013 (EUVL 2006 C 319/01), jonka IV.G luku sisältää säännöt varhaiseläkkeelle siirtymiseen tai maataloustoiminnan harjoittamisen lopettamiseen tarjotusta tuesta.

Suuntaviivojen 87 kohdan mukaan komissio katsoo varhaiseläkkeelle siirtymistä koskevan valtiontuen olevan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista, jos se täyttää asetuksen (EY) N:o 1698/2005 23 artiklassa asetetut edellytykset. Komissio sallii mainitussa asetuksessa vahvistettujen enimmäismäärien ylittämisen, jos jäsenvaltio osoittaa, ettei tukea siirretä ammatissa toimiville viljelijöille. Suuntaviivojen 88 kohdan mukaan, jos tukijärjestelmiin liittyy edellytyksiä, joiden mukaan kaupallisesta maatalouden harjoittamisesta on luovuttava pysyvästi ja lopullisesti, komissio sallii valtiontuen myöntämisen viljelijöille, jotka luopuvat maatalouselinkeinosta kokonaan.

Edellä mainitun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 23 artiklan mukaan maanviljelijöiden ja maataloustyöntekijöiden varhaiseläketukea myönnetään maanviljelijöille, jotka päättävät lopettaa maataloustoiminnan harjoittamisen ja luovuttaa tilansa muille viljelijöille, sekä maataloustyöntekijöille, jotka päättävät lopettaa pysyvästi maatilalla työskentelyn tilan luovuttamisen yhteydessä.

Luopujan on oltava luovutushetkellä vähintään 55-vuotias, muttei vielä yleisessä eläkeiässä tai oltava luovutushetkellä enintään kymmenen vuotta nuorempi kuin yleinen eläkeikä kyseisessä jäsenvaltiossa. Luopujan on myös luovuttava pysyvästi kaikesta kaupallisen maatalouden harjoittamisesta ja hänen on täytynyt harjoittaa maataloutta kymmenen vuoden ajan ennen luovutusta. Tilan jatkajan on puolestaan artiklan 3 kohdan mukaan seurattava luopujaa ryhtymällä 22 artiklan mukaisesti maatalousyrittäjäksi tai oltava alle 50-vuotias maanviljelijä tai yksityisoikeudellinen yhteisö ja otettava haltuunsa edeltäjänsä luovuttama maatila sen koon lisäämiseksi. Lisäksi artiklassa säädetään maataloustyöntekijän varhaiseläketuen edellytyksistä.

Artiklan mukaan varhaiseläketuen kokonaiskesto on luopujan osalta enintään 15 vuotta. Se ei saa jatkua sen jälkeen, kun luopuja on täyttänyt 70 vuotta. Jos jäsenvaltio maksaa luopujalle vanhuuseläkettä, varhaiseläketuki myönnetään sen lisänä ottaen huomioon kansallisen vanhuuseläkkeen määrä.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettun komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 14 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää luovutetun maan siirtämisestä sellaisen elimen haltuun, joka sitoutuu luovuttamaan sen myöhemmin asetuksen (EY) N:o 23 artiklan 3 kohdassa säädetty edellytykset tarkoitetuille jatkajille.

Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta noudattaa ehdoiltaan pääosin neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 mukaisia edellytyksiä.

Myös porotalouteen sovelletaan pääsääntöisesti maataloutta koskevaa yhteisön lainsäädäntöä, koska porotaloudessa tuotetaan poronlihaa ja liha puolestaan on EY:n perustamissopimuksen liitteessä I tarkoitettu maataloustuote.

Suomessa varhaiseläketuki on vuodesta 2000 alkaen rahoitettu kansallisin varoin valtiontukena, mutta vuosina 1995—1999 myönnettyistä varhaiseläketuista johtuvia

kustannuksia sisältyy vielä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan.

Muut jäsenvaltiot ovat vaihtelevasti hyödyntäneet mahdollisuutta EY:n rahoitukseen. 1990-luvulla Suomen lisäksi osarahoitettuja varhaiseläkejärjestelmiä oli muun muassa Tanskassa.

Uuden vuosia 2007—2013 koskevan rahoituskauden maaseudun kehittämisohjelmiin ovat varhaiseläketuen sisällyttäneet 27 jäsenvaltiosta Espanja, Irlanti, Italia, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Portugali, Puola, Ranska, Saksa ja Unkari. Espanjan 16 alueellisesta ohjelmasta 13 ohjelmaan sisältyy varhaiseläketuki. Sen sijaan Saksassa 14 alueellisesta ohjelmasta se sisältyy vain yhteen. Italian 21 alueellisesta ohjelmasta varhaiseläketuki sisältyy yhdeksään ohjelmaan ja yhdestä ohjelmasta maksetaan aikaisemman ohjelman kustannuksia. Portugalin kolmesta ohjelmasta varhaiseläketuki sisältyy Azorien ohjelmaan. Ranskan kuudesta ohjelmasta se sisältyy kaikkiin. Irlannin ohjelmaan sisältyy osarahoitetun tuen lisäksi kansallinen lisäosa. Espanjassa Baskimaan sekä Katilian ja Leonin ohjelman yhteydessä on hyväksytty lisäksi kansallinen valtiontuki.

Lisäksi ainakin Belgiassa on vuonna 2007 hyväksytty valtiontukena maatalouden varhaiseläkejärjestelmä samoin kuin Ranskassa 2008.

Useimmissa maaseudun kehittämisohjelmissa tuen saajan vähimmäisikä on yhteisön lainsäädännön mukainen 55 vuotta, mutta myös 57 vuoden ikä on joissakin ohjelmissa. Tuen kesto on pääsääntöisesti 10, mutta vaihtelee 5 vuodesta 15 vuoteen. Useimmissa maaseutuohjelmissa tuen enimmäismäärä on yhteisön lainsäädännön mukainen 18 000 euroa vuodessa tuen saajaa kohden ja tilaa kohden, mutta joissakin ohjelmissa tuen enimmäismäärää on rajoitettu merkittävästi. Osassa ohjelmista on asetettu tuen kohteena olevaa tai luovutuksensaajan maatilaa koskevia pinta-alavaatimuksia. Useimmissa ohjelmissa on otettu käyttöön myös maataloustyöntekijöiden varhaiseläketukimahdollisuus.

2.3 Nykytilan arviointi

Luopumistukijärjestelmä on edistänyt niitä tavoitteita, joita sille säädettyä on asetettu.

Sen avulla on sekä voitu hidastaa viljelijöiden ikärakenteen heikentymistä että parantaa tilakokoa.

Lisäaluevuokrauksen sisältyessä luopumistapoihin painopiste luopumisissa on ollut lisämaaluvutuksissa. Kun mahdollisuutta luopua lisäaluevuokrauksen avulla ei ole ollut, pääasiallisena luopumistapana on ollut sukupolvenvaihdos.

Nuorten viljelijöiden saaminen riittävän aikaisessa vaiheessa maataloilille jatkajaksi riittävän maatalouden tuotantokyvyn säilyttämiseksi on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Siksi viimeaikainen tukijärjestelmän painottuminen sukupolvenvaihdoksiin edistää maatalousyritysten säilymistä tuotantorakenteeltaan sellaisina, että ne voivat osaltaan varmistaa elintarvikehuollon toimivuutta.

Toisaalta tilakoon kasvaessa joissakin tapauksissa kahden tai useamman maatalousyrittäjän maataloililla on esiintynyt tilanteita, joissa luopumista ei ole ollut mahdollista toteuttaa niin, että koko maatila siirtyisi sellaisenaan tilanpidon jatkajalle tai jatkajille. Näissä tapauksissa luopuminen voimassa olevan lain ehdoin ei ole ollut mahdollista. Ongelmia on syntynyt myös tilanteissa, joissa kahden tai useamman maatalousyrittäjän tiloja tai maatalousmaata käsittäviä alueita viljellään joko verotusyhtymänä tai muutoin yhdessä ja yrittäjät ovat eri-ikäisiä tai luopumista tällä tavoin harjoitetusta maataloudesta muusta syystä ei voida toteuttaa samanaikaisesti. Vaikka yhteisesti omistettu tai muutoin hallittu tilakokonaisuus sinänsä olisi kookaskin, voimassa olevassa laissa edellytetään kaikkien omistajien luopuvan maatilasta yhtä aikaa, vaikka luopumistuen saamisen ikäraja ei täytyisikään. Osaltaan vaatimus on johtunut lain tavoitteesta parantaa maatalouden rakennetta ja nuorentaa ikärakennetta.

Lakia toimeenpantaessa tulkinnanvaraisena on myös pidetty luovutuksensaajan asumista koskevia säännöksiä. Ongelmia on esiintynyt etenkin tilanteissa, joissa maatila on luovutettu kahdelle luovutuksensaajalle, joista vain toinen on yleensä asunut tilalla tai sen lähietäisyydellä ja toinen erilaisista syistä huomattavasti pitemmällä, jopa yli sadan kilometrin päässä tilasta.

Porotaloudessa luopuminen tuen avulla on voimassa olevan lain nojalla tapahtunut vain

muutamassa tapauksessa. Luopumistukijärjestelmää sellaisena, kuin se on voimassa olevassa laissa, on sovellettu hieman yli kaksi vuotta. On mahdollista, että vaatimus puolisoitten luopumisesta yhtä aikaa on porotaloudessa vaikuttanut voimakkaammin kuin luopumisesta tavanomaisesta maataloudesta. Luopumistukijärjestelmässä ei ole otettu huomioon puolisoitten erillisiä poromerkkejä. Suurin syy luopumisten vähäisyyteen porotaloudessa todennäköisesti kuitenkin on luopumistuen jääminen varsin vaatimattomaksi, koska tuen perusteena olevaa MYELTYÖTULOJA on kertynyt vain vähän.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hoitaman tukijärjestelmän hallinnointi on toiminut asianmukaisesti. Nykyisen kaltaisten kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisten antamien lausuntojen tarpeellisuus voidaan kuitenkin asettaa kyseenalaiseksi. Kaikista hakemuksista annetaan lausunto, mutta niissä on harvoin ollut sellaisia ratkaisussa tarvittavia lisätietoja, jotka eivät olisi ilmenneet muista asiakirjoista. Tämän vuoksi maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnon edellyttäminen ei tuo olennaista lisäarvoa hakemuksen ratkaisuun, mutta voi lisätä hakemuksen kokonaiskäsittelyaikaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa luopumistukijärjestelmän jatkuminen siten, että vuosina 2011—2014 iäkkäät maatalousyrittäjät voisivat tuen avulla lopettaa maatalouden harjoittamisen joko luovuttamalla tilansa nuorelle tilanpidon jatkajalle tai toiselle maatalousyrittäjälle lisäalueeksi tämän maatilaan.

Tuen avulla voidaan hidastaa maatalousyrittäjien keskimääräisen iän nousua ja kasvattaa maatalousyrittäjien kokoa. Tämä puolestaan parantaa maatalouden rakennetta ja mahdollistaa kannattavuuden parantamisen maataloudessa. Edistämällä nuorten viljelijöiden pääsyä yrittäjiksi, paitsi parannetaan ikärakennetta, edistetään myös tilojen elinkelpoisuutta säilymistä. Iäkkäät yrittäjät eivät yleensä ole yhtä halukkaita investoimaan ja

kehittämään tilojaan verrattuna nuoriin yrittäjiin, joilla on mahdollisuus toimia maataloudessa useita vuosikymmeniä. Olennaista on saada maatalouteen riittävästi osajia, jotta alalla on ammattitaitoinen yrittäjäkunta, joka voi ja osaa vastata kulloisiinkin maataloutta ja sen toimintaympäristöä koskeviin haasteisiin.

Tavoitteena on toteuttaa tuen avulla sukupolvenvaihdos vuosittain keskimäärin noin 500 maatilalla. Ottaen huomioon luovutuksensaajilla jo olevat alueet tavoitteena on, että luovutuksensaajien hallintaan siirtyvillä mautiloilla olisi maatalousmaata keskimäärin noin 50 hehtaaria.

Lisäalueluovutukset pääasiassa kasvattavat tilakokoa, mutta myös näissä luovutuksissa luovutuksensaaja on luopujaa nuorempi ja siten tällä tavallakin luovuttaessa ikärakenne paranee. Tavoitteena on, että lisäalueluovutuksia tapahtuisi keskimäärin noin 200 vuodessa. Luovutuksensaajien hallintaan tulevien mautilojen tavoitekoko on noin 85 hehtaaria maatalousmaata.

Lisäksi tavoitteena on edelleen kehittää tukijärjestelmän hallinnointia kustannustehokkaalla tavalla.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Pääministeri Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman 6. kohdan mukaan hallitus uudistaa luopumiseläkejärjestelmän jatkumaan myös vuoden 2010 jälkeen ja arvioi vuokrausmahdollisuuden palauttamisen. Esitystä valmisteltaessa on otettu huomioon hallitusohjelmassa asetettu lähtökohta luopumistukijärjestelmän jatkamisesta.

Arvioitavina ovat lähinnä olleet vaihtoehdot tukijärjestelmän jatkamisesta voimassa olevin ehdoin, vuokrausmahdollisuuden palauttaminen luopumistavaksi, tulevan tilanpidon jatkajan lisääminen luovutuksensaajaksi sekä luopumistapojen lisääminen mahdollistamalla peltojen luovuttaminen valtiolle käytettäväksi uusjaossa, sukupolvenvaihdosten luovutuksensaajan asumista koskeva vaatimus sekä mahdollisuudet helpottaa luopumisen toteuttamista silloin, kun tilalla on yhtä useampi omistaja tai tila halutaan luovuttaa yhtä useammalle tilanpidon jatkajalle. Usean

omistajan tilanteissa kyseessä on usein maatala, jota verotetaan maatalousyhtymänä.

Vuokraus luopumistapana on koskenut mahdollisuutta vuokrata luopujan maatalan maatalousmaa lisäalueeksi toiseen maatalaan. Vuokraajaa ovat koskeneet samat luovutuksensaajan edellytykset kuin luovutettaessa lisäalueen omistusoikeus. Vuokraus on ollut suosittu luopumistapa, mutta sen vaikutus maatalouden rakenteen parantumisessa ei ole pysyvä. Vaikka vuokrattu maatalousmaa vuokrattaisiin uudelleenkin lisäalueeksi, yleensä vuokrattua aluetta ei hoideta samalla tavalla kuin omistuksessa olevaa peltoa. Tämä ilmenee erityisesti maatalousmaan salaojitusten kunnossapidossa sekä kalkituksessa. Vaikka myös vuokraamalla voidaankin tilapäisesti kasvattaa tilakokoa, luopumistuen kaltaisella monivuotisella tuella on tarkoituksenmukaisempaa pyrkiä pysyvämpiin rakenteellisiin toimenpiteisiin.

EY:n valtioneuvoston päätösten muutosten vuoksi lailla 1293/2007 lisäalueen luovutuksensaajan enimmäisikäraja alennettiin 54 vuodesta 49 vuoteen. Tuolloin pidettiin tarpeellisena lisätä lakiin myöhemmin mahdollisuus luovuttaa lisäalue sellaiselle tulevalle tilanpidonjatkajalle, joka seuraisi jatkajana 50 vuotta täyttäneitä viljelijäitä hänen tilallaan, jonka yhteyteen lisäalue tulisi. Valmistelussa on kuitenkin käynyt ilmi, että 50—54 vuotta täyttäneet viljelijät, joille lisäalue voitiin aikaisemmin luovuttaa, eivät ole toteuttaneet tiloillaan sukupolvenvaihdoksia lähivuosina, vaan ovat jatkaneet viljelyä aina vanhuuseläkeikään asti. Tulevien tilanpidonjatkajien lisäämiselle luovutuksensaajiksi ei siten ole juurikaan tarvetta. Lisäksi tulevia jatkajia koskeva luopumistukijärjestelmä sitoumuksineen ja rekistereineen olisi varsin raskas hallinnoitava.

Eduskunta on myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia koskeneeseen hallituksen esitykseen (HE 34/2006) antamassaan vastauksessa (EV 91/2006 vp) edellyttänyt, että tarpeellinen säännösmuutos luopumistukijärjestelmän soveltamisen mahdollistamiseksi tilusjärjestelyissä toteutetaan riittävän valmistelun jälkeen erillisenä lainsäädäntöhankkeena. Valmistelussa on käsitelty erilaisia tapoja toteuttaa tämä. Yksinkertaisinta on luovuttaa maa-

talousmaa suoraan viljelijälle, joka on osakkaana uusjaossa tai muussa tilusjärjestelyssä. Tämä saattaa johtaa luopumistuen menettämiseen, jos luovutuksensaajan tila on liian kaukana tai hän ei täytä ikävaatimusta. Toinen vaihtoehto on luovuttaa alue valtiolle, jota edustaisi maanmittauslaitos tai työ- ja elinkeinokeskus, myöhemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ensiksi mainittu ei yleensä ole varoja tällaiseen maanhankintaan. Viimeksi mainittu voisi käyttää siihen maatilatalouden kehittämisrahaston varoja, mutta niiden käyttämisessä etusijalla ovat maatilojen investoinnit ja sukupolvenvaihdosten rahoittaminen. Lisäksi valtion olisi joka tapauksessa sitouduttava luovuttamaan alue henkilölle, joka täyttää luopumistuen saamiseksi asetetut lisäalueluovutuksensaajan edellytykset. Jos alue on sisällytetty uusjakoon, edellyttäisi ehdon huomioon ottaminen todennäköisesti myös tarvetta muuttaa kiinteistönmuodostamislakia (554/1995), koska siinä alueiden omistuksen siirrolle ei ole asetettu tällaisia rajoitteita. Valmistelussa on lisäksi todettu, että se koskisi hyvin harvaa luopujaa, sillä uusjakoja käytännössä toteutetaan pääosin Pohjanmaalla ja vain muutamia muualla Suomessa. Luopumistukijärjestelmän hallinnoinnissa luopumistapa olisi myös suhteettoman kallis siitä hyötyvien luopujien määrään nähden. Tämän vuoksi esityksessä onkin päädytty helpottamaan ennen luopumista tapahtuvia luovutuksia siten, ettei maatalousmaan luovutusta uusjakotarkoituksiin pidettäisi maatalan pirstomisena.

Valmistelussa on myös tarkasteltu sukupolvenvaihdoksen luovutuksensaajaa koskevaa vaatimusta asua luovutetulla maatilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että tila tulee asianmukaisesti hoidetuksi huomioon ottaen eläinsuojelulain (247/1996) säännökset ja muut vastaavat säännökset, niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan. Vaihtoehtoina on käsitelty asumisvaatimuksen poistamista kokonaan, täsmällisiä kilometrirajoja asumisetaisyydelle tai asumisvaatimuksen tarkastelua kummankin luovutuksensaajan kohdalla erikseen samoin perustein kuin luovutuksensaajia olisi vain yksi. Maaseutupoliittista syistä asumisvaatimuksesta luopumista ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena.

Toisaalta täsmälliset kilometrirajat ovat hankalia toimeenpanossa eivätkä ota huomioon eri tuotantosuuntien erilaista hoitovaatimusta. Parhaana vaihtoehtona on pidetty kaikkien luovutuksensaajien asumisen arvioimista siten, kuin hän olisi luovutuksensaajana yksin. Tällöin vähennetään myös niiden tilanteiden mahdollisuutta, ettei tilan sukupolvenvaihdosta ole tilan jatkuvuuden kannalta mietitty loppuun asti, vaan lopullinen ratkaisu jatkajasta on vain siirretty eteenpäin. Toisaalta vähennetään mahdollisuutta, että tila myöhemmin jouduttaisiin jakamaan, jos tila sinällään ei ole ollut sellainen, että se luopumisen yhteydessä olisi voitu luovuttaa erikseen kahdelle tai useammalle erikseen viljeltäväksi.

Samoin valmistelussa on tarkasteltu erikseen sellaisia maatiloja, joilla on joko useita omistajia tai jotka ovat muodostuneet kahdesta tai useammasta aikaisemmin itsenäisestä maatilasta ja joita usein verotetaan maatalousyhtymänä. Valmistelussa on kuitenkin katsottu, ettei eriaikainen luopuminen tällaisilla maatiloilla tule kysymykseen kaikissa tapauksissa. Tavoitteena on edelleen säilyttää maatilat pääsääntöisesti kokonaisina ja päinvastoin kasvattaa niiden kokoa samoin kuin luovuttaa ne kerralla tulevalle tilanpidon jatkajalle. Jos maatila kuitenkin on olennaisesti suurempi kuin tuen saamiseksi edellytettävä vähimmäiskoko, luopuminen voisi tulla kysymykseen niin, että maatila ennen luopumista jaetaan omistajien kesken ja luopuminen toteutetaan toisella näin muodostuneesta maatiloista. Toinen vaihtoehto näissä tilanteissa olisi säilyttää tällainen maatila edelleen kokonaisena, mutta luopuminen koskisi vain luopumistuki-ään saavuttaneen maatalousyrittäjän osuutta yhtymään kuuluvasta maatilasta. Valmistelussa on kuitenkin todettu, että tällaiseen luopumistapaan liittyy huomattavan paljon ongelmia varmistettaessa sitä, että tila todella säilyy myös ensimmäisen luopumisen jälkeen kokonaisena. Vaihtoehtoa ei ole pidetty tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisena ottaa lakiin. Ainoastaan silloin, kun tilan joka tapauksessa saisi jakaa ennen luopumista tai sen luovuttaminen koon puolesta olisi mahdollista kahdelle luovutuksensaajalle erikseen viljeltäväksi, olisi tarkoituksenmukaista sallia tilan osaomistajien jättää

osuutensa luopumisen ulkopuolelle, jos luovutuksensaajalle luovutetaan elinkelpoinen osuus maatilasta ja jäljelle jäävä osuus samoin käsittää yhden tai useampia elinkelpoisia kokonaisuuksia.

Luopuminen porotaloudessa edellyttää porotaloustilaa tai siihen verrattavaa tilaa. Valmistelussa käsiteltiin tilasidonnaisuudesta luopumista, mutta päädyttiin kuitenkin sen säilyttämiseen EY:n valtioneuvoston päätöksen johdosta. Sen sijaan eri poromerkkeihin perustuvan puolisoerien eriaikaisen luopumisen avulla voidaan jonkin verran helpottaa porotaloudesta luopumista.

Valmistelussa on kiinnitetty huomiota myös luopujan ikärajoihin ja siihen, että yleinen eläkepoliittinen tavoite on myöhentää työelämästä poisjäämisen tosiasiallista ikää. Valmistelussa painopisteenä pidettiin kuitenkin luopumistuen luonnetta rakennetuksena pikemminkin kuin varhaiseläkkeenä ja siten sen rakennepoliittisia tavoitteita. Ikärajojen muuttamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, koska voimassa olevan lain mukaiset sukulaisuuteen perustuvat ikäraajat ovat olleet sovellettavina käytännössä vain noin kahden vuoden ajan. Sukupolvenvaihdosten pitkäjänteinen toteuttaminen vaatii usean vuoden suunnittelun. Nopeat ikärajamuutokset eivät palvele tätä tarkoitusta.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan luopumistukijärjestelmää jatkettavaksi siten, että maatalousyrittäjä voisi edelleen luopua tuen avulla maatalouden harjoittamisesta vuosina 2011—2014 toteutetun luopumisen perusteella. Tuen edellytykset ja ehdot samoin kuin tuen määrätymisperusteet säilyisivät pääosin entisinä.

Lakiin ehdotetaan kuitenkin eräitä muutoksia. Tärkein näistä olisi mahdollisuus luovuttaa ennen luopumista maatalousmaata uusjakkoon tai tilusjärjestelyyn ilman, että tätä pidettäisiin pirstomisena. Luopumisen yhteydessä olisi mahdollista myös pidättää itselle yhden hehtaarin sijasta kaksi hehtaaria maatalousmaata tai vastaavasti porotaloudesta luovuttaessa kolmen sijasta kuusi eloporoa.

Usean omistajan ja useasta maatilasta muodostuneesta maatilasta luopumisen hel-

pottamiseksi ehdotetaan, että tällaisen maatilalan voisi jakaa ja, jos siitä on muodostettu esimerkiksi verotusyhtymä, yhtymän purkaa ennen luopumista tai sen yhteydessä. Edellytyksenä olisi, että tällainen maatila jaetaan useammaksi maatilaksi. Samoin edellytyksenä olisi, että luopumisen kohteena oleva maatila olisi joko muodostunut alun perin erillisistä maatioista tai että se voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla jakaa useammaksi maatilaksi. Lisäksi tällaiselta luopumisen kohteena olevalta maatilalta saatavan arvioidun tulon olisi ylitettävä 50 000 euroa ja muodostuvilta maatioilta saatavan vastaavan tulon 25 000 euroa. Maatilan luovuttamista yhtä useammalle luovutuksensaajalle helpotettaisiin muutoinkin hieman.

Porot voisi puolestaan luovuttaa yhtä useammalle luovutuksensaajalle, jos kullekin luovutuksensaajalle muodostuu vähintään 150 eloporon porokarja ja kullekin luovutuksensaajalle luovutetaan vähintään 20 eloporoa.

Porotaloutta harjoittavat puoliset voisivat myös luopua porotaloudesta eri ajankohtina, koska käytännössä puolisoilla on eri poromerkit, joihin perustuu erillinen tuottoverotus, eikä kysymyksessä ole tuotannollisesti samalla tavalla yhteinen yritys kuin maataloudessa puolisoitten omistaessa yhdessä maatilaa, vaikka porotaloudesta luovuttaessaakin edellytetään porotaloustilan tai siihen verrattavan tilan omistamista. Sukupolvenvaihdon toteuttaminen porotaloudessa edellyttäisi edelleen porojen ja tarpeellisten tuotantorakennusten ja –rakennelmien luovuttamista. Sillä puolisoilla, joka jatkaa porotalouden harjoittamista toisen luovuttua, tulisi edelleen olla porotilaksi katsottava tila, jos hän suunnittelee jäävänsä luopumistuella myöhemmin. Aviopuoliso ei myöskään voisi olla luovutuksensaajana toisen puolison luopuessa porotalouden harjoittamisesta.

Aiheettomasti maksetun tuen takaisinperintää koskeva lainkohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikissa takaisinperintätilanteissa, takaisinperinnän aiheuttaneesta syystä riippumatta, sovellettaisiin samaa säännöstä, joka perustuu luopumistuen saajan kokonaistilanne huomioon ottaen tehtävään kohtuullisuusharkintaan. Pääsääntönä olisi kuitenkin edelleen aiheettomasti maksetun luopumistu-

en periminen tuensaajalta. Lisäksi takaisinperintää koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että ne mahdollistaisivat myös ennen lainmuutosta tehtyjen ja kohtuuttomiin lopputuloksiin johtaneista säännöksistä johdettujen takaisinperintäpäätösten mukaisista takaisinperinnöistä luopumisen. Vastaava muutos tehtäisiin myös aikaisempaa luopumistukijärjestelmää koskevaan lakiin.

Lisäksi hoitokustannusten maksamisenmenetelyä täsmennettäisiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Voimassa olevan lain mukaisista vuosina 2007–2010 toteutetuista luopumisista arvioidaan aiheutuvan vielä vuoden 2010 jälkeen vuoteen 2020 asti kustannuksia yhteensä noin 160 miljoonaa euroa. Järjestelmän jatkamisesta vuoden 2014 loppuun asti nykyisin ehdoin arvioidaan aiheutuvan lisäkustannuksia yhteensä noin 203 miljoonaa euroa, johon sisältyisivät myös yhteensä noin 19 miljoonan euron hoitokulut.

Esitykseen sisältyy muutosehdotuksia, joista osa lisää, osa vähentää tuen kustannuksia. Kokonaisuutena arvioiden kumpaankaan lakiin ehdotetuista tukiehtojen muutoksista ei arvioida aiheutuvan muutoksia tuen kokonaiskustannuksiin verrattuna siihen, että maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain soveltamista jatketaan täysin voimassa olevan lain mukaisin ehdoin.

Tukijärjestelmän hallintoon ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän kustannuksia nykyisestä yhteensä noin 0,1 miljoonalla eurolla.

Vaikutukset yrityksiin

Tukijärjestelmä vaikuttaa välillisesti maatalousyritysten toimintaedellytyksiin, sillä se osaltaan nopeuttaa maatalojen siirtymistä nuorille maatalousyrittäjille. Yleensä nuoret yrittäjät ovat valmiimpia kehittämään tilaansa ja sen yritystoimintaa kuin lähellä eläkeikää olevat viljelijät.

Lisäalueluovutusten säilyttäminen luopumistapana helpottaa jatkavien tilojen lisääntymistä ja auttaa jatkavia viljelijöitä laajentamaan tilojaan. Toisaalta tukijärjestelmällä saatetaan ohjata lisäalueiden luovuttamista kauempana olevaan tilaan kuin siihen, joka sijainniltaan olisi paras vastaanottaja. Kokonaisuutena arvioiden lisäalueluopumisten vaikutukset arvioidaan kuitenkin hyödyllisiksi tilojaan laajentavien viljelijöiden kannalta.

Porotaloudesta luopumiseen ehdotetut muutokset lisäävät erityisesti puolisoiden mahdollisuuksia hyödyntää luopumistukea silloin, kun kummallakin puolisoilla on oma poromerkki. Tämä taas lisää nuorten yrittäjien mahdollisuutta saada elinkeinosta toimeentulonsa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Järjestelmää toteutettaisiin muuten samoin henkilöresurssein kuin tähänkin asti sekä hallinnossa että eläkelaitoksessa, mutta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnon jäämisen pois hakuvaiheessa arvioidaan vähentävän henkilöresurssitarvetta kunnissa yhteensä noin 1,5 henkilötyövuodella.

4.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristöä koskevia vaikutuksia. Tukijärjestelmään sisältyy kuitenkin sukupolvenvaihdosluovutuksissa luovutuksensaajan sitoumus viljellä tuen kohteena olevaa tilaa muun muassa ympäristöön liittyvät vaatimukset huomioon ottaen. Tämän osaltaan voidaan katsoa vaikuttavan ympäristön tilaa parantavasti.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Luopumistuki painottuu hieman eri tavoin eri osissa maata ja saattaa osaltaan vahvistaa sitä kehitystä, joka muutenkin toteutuu maataloudessa. Tämä tarkoittaa sukupolvenvaihdosten painottumista maan etelä- ja länsiosiin, missä tilakoko on keskimäärin suurempi kuin maan itä- ja pohjoisosissa. Tämä heijastuu viljelijöiden ikärakenteeseen siten, että viljelijöiden ikärakenne on etelä- ja län-

siosissa elinkeinolle suotuisampi kuin muualla maassa.

Lisäalueluovutuksia tapahtuu maan eri osissa varsin tasaisesti, mutta peltoalat ovat sekä luopuvilla että vastaanottavilla tiloilla suurempia etelä- ja länsiosissa maata. Tämä puolestaan osaltaan vaikuttaa siihen, että myös tilarakenne maan itä- ja pohjoisosissa on heikompi kuin etelä- ja länsiosissa maata. Voidaan kuitenkin arvioida, että ilman luopumistukea tilarakenne kehittyisi nykyistäkin hitaammin koko maassa.

Porotaloudessa luopumistuen avulla toteutetaan sukupolvenvaihdoksia varsin vähän. Tämä osaltaan johtuu siitä, että porotaloudessa poronomistus varsinkin saamelaisalueella on perhekeskeistä ja sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen perheessä aloitetaan hyvin varhain, paljon ennen kuin lapset tulevat täysi-ikäisiksi. Tilasidonnainen luopumistuki johtaa siihen, että luopuminen porotaloudesakin on mahdollista vain luovuttamalla porotaloustila tai sen tuotantorakennukset luovutuksensaajalle samalla, kun luopuja luopuu poroistaan. Lisäporoluovutusten avulla on mahdollista myös luopua, mutta poroja halutaan harvoin luovuttaa perheen ulkopuolelle siinä määrin, että luopumistuen edellytykset täytyisivät. Säilyttämällä luopumistuki porotaloudessa edistetään kuitenkin joissakin tilanteissa myös porotalouden harjoittajien mahdollisuutta parantaa elinkeinon rakennetta. Tuki auttaa siirtämään porotaloustiloja ja porokarjoja nuorille elinkeinonharjoittajille, minkä osaltaan voidaan katsoa edistävän porotalouselinkeinon säilymistä koko poronhoitoalueella ja näin ollen parantavan myös saamelaisalueella saamelaisien toimeentulomahdollisuuksia alkuperäiskansana.

Lisäämällä porotaloudessa puolisoille mahdollisuus luopua porotaloudesta eri aikaa helpotettaisiin osaltaan puolisoiden ikäeroista johtuvia esteitä luopua elinkeinosta tuen avulla. Samaan suuntaan odotetaan vaikuttavan myös itselle jäävien porojen määrän lisääminen, mitä etenkin saamelaisessa poronhoitokulttuurissa on pidetty tärkeänä osallisuuden säilymiseksi saamelaisessa yhteisössä. Porotaloudessa elinkeinonharjoittajien keski-ikä on korkea. Tukijärjestelmän avulla helpotettaisiin nuorten elinkeinonharjoittajien

siirtymistä elinkeinosta vastaaviksi tilanpidon jatkaajiksi.

Varsinkin poronhoitoalueen keski- ja eteläisissä osissa luopumisia on voitu toteuttaa myös siten, että luopumisen kohteena on ollut tilalla harjoitettu maatalous ja samalla on luovutettu myös porot. Porotaloutta koskevien muutosten odotetaan helpottavan tilojen siirtymistä nuoremmille elinkeinonharjoittajille myös näillä tiloilla.

Luopumistukijärjestelmä sinänsä kohtelee maatalouden harjoittamisesta luopuvia tasa-arvoisesti sukupuolesta riippumatta. Se, että miehillä on jonkin verran korkeampi tuki kuin naisilla, johtuu luopumistuen määrän perustumisesta maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen eläkejärjestelmään, jossa eläkkeen määrään taas vaikuttaa viljelijöiden itsensä arvioima työpanokseen perustuva työtulo ja sen jakaminen tilalta vakuutettujen henkilöiden kesken. Jos esimerkiksi toisen puolison ansiotyön takia maataloustulo on jaettu niin, että se painottuu toiselle puolisolalle, tämä vaikuttaa suoraan luopumistuen määrään. Maatiloilla edelleen usein puolisoista mies toimii päätoimisena maatalousyrittäjänä ja hänen puolisolllaan maatalouden ohella on toinen ammatti. Tämän seurauksena luopumistuen määrät miehillä ja naisilla edelleen jonkin verran eroavat. Toisaalta maatalon ulkopuolella työllistyneelle kertyy muuta eläkätuloa. Näin ollen erot luopumistuen määrässä eivät suoraan kerro puolisojen tulotasoja luopumisen jälkeen.

Luopumistukijärjestelmän jatkaminen ehdotetulla tavalla säilyttää mahdollisuuden luopua maatalouden harjoittamisesta ennen yleistä vanhuuseläkeikää. Vaikka luopumistukijärjestelmä sinänsä poikkeaa yleisestä tavoitteesta edistää työurien pidentämistä, tukijärjestelmä ja sen tavoitteet ovat olennaisen tärkeitä Suomen maatalouden elinkelpoisena säilymiselle, kotimaisen elintarviketuotannon jatkumiselle ja huoltovarmuuden turvaamiselle. Luopumistukijärjestelmän tavoitteena oleva tilarakenteen paraneminen lisää maatilojen mahdollisuuksia säilyä elinkelpoisina. Maatalouden harjoittamisen säilyminen kilpailukykyisenä ammattina niin, että tiloille saadaan osaavia yrittäjiä riittävän varhaisessa vaiheessa, edellyttää niin ikään sukupolven-

vaihdosten oikea-aikaisuutta ja sitä osaltaan edistetään ehdotetulla tukijärjestelmällä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 30 kesäkuuta 2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa selvittää tarvittavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet maa- ja porotalouden luopumistukijärjestelmän jatkamiseksi vuoden 2010 jälkeen mukaan lukien eri luopumisvaihtoehdot, luopujaa ja luovutuksensaajaa koskevat ehdot sekä luopumistukijärjestelmän rahoitus. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC sekä Paliskuntain yhdistys.

Työryhmä kuuli työnsä aikana Maanmittauslaitoksen edustajaa uusjakotoiminnasta sekä saamelaiskäräjiä porotalouden harjoittajien luopumisesta elinkeinostaan.

Työryhmä esitti muistiossaan MMM 2009:4 luopumistukijärjestelmän jatkamista pääosin entisen kaltaisena. Työryhmä käsittelee vuokrausta luopumistapana, mutta päätyi siihen, että maatalouden rakenteen pysyvää parantamista saadaan tehokkaammin aikaan pitäytymällä omistukseen perustuvissa luovutuksissa. Vuokratilajelijät harvoin investoivat yhtä paljon vuokra-alueiden kunnossapitoon kuin omistajaviljelijät. Erityisesti salaajituksen osalta on tutkittu hallintamuodon vaikutusta salaajitukseen ja todettu omistajien salaajittavan enemmän. Muutoinkin on ilmeistä, että peltoja hoidetaan enemmän hallinnan perustuessa omistukseen.

Työryhmä käsittelee myös mahdollisuutta ottaa uusjako yhdeksi luopumistavaksi, mutta päätyi siihen, että se on kustannuksiltaan erittäin kallis saavutettaviin hyötyihin nähden, varsinkin, kun samaan päämäärään voidaan päästä lieventämällä pirstomissäännöksiä.

Työryhmä päätyikin lähinnä esittämään tukijärjestelmälle neljän vuoden jatkoa sekä maatilojen jakamista, kahdelle luovutuksialueelle ja porojen pidätyksiä koskevia

muutoksia, puolisoiden eriaikaisen luopumisen mahdollistamista porotaloudessa sekä eräitä muita vähäisiä muutoksia.

Lisäksi työryhmä esitti luopumista kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnoista ja lievennyksiä tuen takaisinperintää koskeviin säännöksiin.

Esitys on valmisteltu pääosin työryhmän esitysten pohjalta, minkä lisäksi esityksessä on otettu huomioon eräitä lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä ja tuen hallinnointijärjestelmän muutoksia.

Esityksestä on neuvoteltu saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:n mukaisesti.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Maaseutuvirastolta, Maanmittauslaitokselta, Ahvenanmaan lääninhallitukselta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Kuntaliitolta, työ- ja elinkeinokeskuksilta, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Kansaneläkelaitokselta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK:lta, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC:lta, Paliskuntain yhdistykseltä ja saamelaiskäräjiltä.

Lausunnoissa luopumisjärjestelmän jatkamista ja ehdotettuja muutoksia on pidetty pääasiassa tarpeellisina ja perusteltuina. Valtiovarainministeriö on korostanut, ettei ehdotetuista muutoksista saa aiheutua valtiolle lisäkustannuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on kiinnittänyt huomiota ongelmiin, jotka aiheutuvat kuittauksista perittäessä kuittaamalla takaisin eri eläkejärjestelmistä maksettujen päällekkäisten etuuksia sekä hoitokustannusten korvaamista koskevaan pykälään. Maanmittauslaitos on pitänyt tarpeellisena ottaa lakiin luovutukset uusjakoon uudeksi luopumistavaksi. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ovat pitäneet työryhmän ehdotukseen sisältyneitä helpotuksia useamman omistajan maatilasta luopumiseen riittämättöminä. Saamelaiskäräjät puolestaan on lausunnoissaan korostanut porotalouden merkitystä saamelaisen kulttuurin ylläpitäjänä, perustuslain ja kansainvälis-

ten sopimusten turvaa saamelaisille alkupe räiskansana, positiivista erityiskohtelua saamelaisien harjoittamalle poronhoidolle sekä sukupuolesta riippumatonta tasa-arvoista kohtelua luopumisen tukemisessa. Saamelaiskäräjät on katsonut, että porotalouden luopumistuesta olisi säädettävä porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa, porotaloudesta luopuville sallittava huomattavasti esitettyä laajempi mahdollisuus harjoittaa porotaloutta luopumisen jälkeen ja sallittava puolisoiden itsenäinen luopuminen riippumatta siitä, jatkaako toinen puolisoista porotalouden harjoittamista.

Esityksessä on otettu huomioon lausunnoissa esitetty siten, että kuittausmahdollisuudesta päällekkäisten etuuksien takaisinperinnässä on luovuttu, hoitokustannusten korvaamista koskevaa säännöstä on täsmennetty, maatalon osaomistajien mahdollisuutta jatkaa maatalouden harjoittamista osan omistajista luopuessa on täsmennetty, ja perusteluja puolisoiden eriaikaisesta luopumisesta porotaloudessa täsmennetty ja tehty eräitä muitakin täsmennyksiä. Muutokset on toteutettu kustannusneutraalisti.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu aluehallintouudistusta koskeva hallituksen esitys (HE 59/2009 vp), jossa työ- ja elinkeinokeskukset ehdotetaan yhdistettäväksi osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Lisäksi eduskunnalle on annettu hallituksen esitys (HE 161/2009 vp) aluehallinnon viranomaisten tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi, joka sisältää muutoksia niihin lakeihin, joissa mainitaan työ- ja elinkeinokeskus. Näihin lakeihin kuuluu myös tässä esityksessä muutettavaksi esitetyt lait. Esitykset vaikuttavat nyt muutettavaksi ehdotettuihin lakeihin.

Lisäksi eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Ensiksi mainitulla lailla on tarkoitus kumota porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000). Esitys vaikuttaa maatalouden harjoittamisesta luopumien tukemisesta annetun lain muutettavaksi ehdotetun 3 §:n 1 momentin 1 kohtaan.

7 Riippuvuus yhteisön lainsäädännöstä

lain voimaantuloa muutokselle on saatava EY:n komission hyväksyntä.

Esitys sisältää muutoksia tukijärjestelmään, joka sisältää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Ennen

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

2 §. Soveltamisala. Pykälässä säädetään maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain soveltamisalasta ja siitä, minä vuosina maatalouden harjoittamisesta luopuminen tulisi toteuttaa, jos luopumisen perusteella haetaan luopumistukea.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain mukaisen tukijärjestelmän voimassaoloaikaa jatkettaisiin neljällä vuodella. Luopumistuki voitaisiin siten myöntää, kun maatalouden harjoittamisesta luovuttaisiin vuosien 2011—2014 aikana. Ehdotettu muutos tarkoittaisi käytännössä, että luopumistukijärjestelmän voimassaoloa jatkettaisiin yli maaseudun kehittämissuunnitelmaa koskevan EU:n ohjelmakauden.

Järjestelmän jatkaminen kerralla riittävän pitkäksi aikaa on tarkoituksenmukaista, koska se antaa luopujille paremmat mahdollisuudet suunnitella maatalouden harjoittamisen lopettamista ja maatilain siirtämistä nuoremalle maatalousyrittäjälle. Lisäksi luopumistukijärjestelmän jatkamista harkittaessa seuraavan kerran vuodesta 2015 lukien voitaisiin valmistelussa ottaa huomioon EU:n maaseudun kehittämistä koskevaan lainsäädäntöön sekä valtiontukisääntöihin mahdollisesti tehtävät muutokset 2013 jälkeiselle ajalle.

3 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään muun muassa siitä, mitä maatilalla tarkoitetaan luopumistukijärjestelmässä. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Pykälästä tulisi käydä selvemmin ilmi, että laissa tarkoitettulla maatilalla tulee

olla maatalan tuotantosuunta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset. Ehdotettu muutos ei sisällä asiallista muutosta, vaan vastaa vakiintunutta lain tulkintaa ja ratkaisukäytäntöä.

4 §. Luopuminen. Pykälässä säädetään luopumisesta ja luopumishetkestä. Pykälän 1 ja 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niistä poistetaan maininta pellon vuokraamisesta luopumistapana sekä vuokrasopimuksen allekirjoittamisesta ja vuokrapellon hallinnan siirtymisestä luopumisajankohtaa määriteltäessä. Momentit ehdotetaan muutettaviksi sen vuoksi, että pellon vuokraaminen ei ole luopumistapana luopumistukijärjestelmässä vuoden 2008 jälkeen. Pykälän 3 momentin 3 kohtaa ehdotetaan myös täsmennettäväksi siten, että porotaloudesta luovuttaessa tila voi olla joko luopujan tai hänen puolisonsa omistama. Tällä on merkitystä silloin, kun porotaloustilalla toteutetaan lisäporoluovutus ennen kuin työhemmin luopuva, porotaloustilan omistava puoliso luopuu.

Pykälän 4 momentti, jossa todetaan, että luovutuskirjalla tarkoitetaan myös vuokrasopimusta, tulisi myös tarpeettomaksi, koska pellon vuokraaminen ei ole luopumistapana luopumistukijärjestelmässä vuoden 2008 jälkeen.

8 §. Luopujan ikää koskevat edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädetään luopujan vähimmäisiästä. Vähimmäisiäkä riippuu luopumistavasta ja sukulaisuudesta. Lähisukulaisten välisissä luovutuksissa luopumisikä on 56 vuotta samoin kuin toteutettaessa luopuminen porotaloudessa. Vuosina 2007 ja 2008 luopumisikä lisäalueluovutuksissa muille kuin lähisukulaisille oli 57 vuotta ja vuosina 2009 ja 2010 se on 60 vuotta sekä lisäalueluovutuksissa että sukupolvenvaihdosluovutuksissa muille kuin lähisukulaisille.

Samoin luovuttaessa vuokraamalla maatalousmaa lisämaaksi luopumisikä on ollut 60 vuotta. Tuen saamisen edellytyksenä kuitenkin on, ettei luopuja luopumisen tapahtuessa ole täyttänyt 63 vuotta.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuosia 2009 ja 2010 koskeva rajoite poistetaan luopumisen tapahtuessa luovuttamalla maatalousmaa lisäalueeksi muulle kuin lähisukulaiselle ja maininta luopumisiestä luovuttaessa vuokraamalla lisämaata, koska kyseinen luopumistapa ei ole enää käytettävissä.

9 §. Luopuminen ennen vähimmäisiän saavuttamista. Pykälässä säädetään luopujan oikeudesta luopumistukeen sellaisen luovutuksen perusteella, joka toteutetaan ennen kuin luopuja on täyttänyt luopumisiän. Näissä tilanteissa edellytetään, että luopuja luopuu maatalouden harjoittamisesta yhdessä toisen luopujan kanssa, joka on täyttänyt luopumisiän ja jolla on oikeus luopumistukeen. Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä ilmeni selkeämmin luopumistukioikeuden edellytyksenä olevan, että luopijat ovat harjoittaneet maataloutta yhteiseen lukuun nimenomaan luopumisen kohteena olevalla maatilalla. Koska vain puolisoa koskee mahdollisuus luopua ilman, että on omistanut osaakaan maatilasta, tässä tarkoitettulta luopujalta edellytettäisiin siten maatilansa osan omistamista. Tämä on tarpeen erityisesti tilanteissa, joissa usealla taholla on hallinnassaan peltoalueita, joita esim. vuokrausten takia on viljelty eri kokonaisuuksina eri ajankohtina. Ehdotettu muutos on lähinnä tekninen eikä sanamuodon muutoksella ole tarkoitus muuttaa pykälän asiasisältöä.

11 §. Luopumista ja maatilaa koskevat edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että luopumistukea on haettava ennen luopumista ja siitä, mihin mennessä luopuminen on toteutettava hakemuksen tekemisen jälkeen. Pykälän 2 momenttiin sisältyy kielto luovuttaa luopumisen kohteena olevasta maatilasta olennaisessa määrin maatalousmaata kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista lukuun ottamatta pykälässä säädettyjä poikkeuksia. Luopuminen on määritelty lain 4 §:ssä, jonka mukaan maatilasta luopumisen katsotaan tapahtuneen, kun maa-

tilan tai lisäaluepellon luovuttamista koskeva asiakirja on allekirjoitettu ja maatilalla tai pellon hallintaoikeus on siirtynyt luovutuksen-saajalle.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin maininta siitä, että luopumistukea on haettava ennen lopullisen luovutuskirjan allekirjoittamista. Tukea koskeva hakemus on tehtävä ennen kuin maatilalla ryhdytään lopullisiin luopumistoimenpiteisiin. Tämä koskee myös tilanteita, joissa maatilalla tai pellon hallintaoikeus siirtyy luovutuksensaajalle vasta luovutuskirjan allekirjoitusajankohdan jälkeen ja lopullisen luopumisen tämän vuoksi katsotaan tapahtuneen vasta silloin. Täsmentämällä säännöstä ehdotetulla tavalla luopumistuen hakemista koskeva edellytys kävisi yksiselitteisesti ilmi lain sanamuodosta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin maatilalla jakaminen omistajien kesken tai alueiden siirtäminen toiseen maatilallaan ennen luopumista rinnastettavaksi lain tavoitteiden vastaiseen luovutukseen. Säännös vastaisi vakiintunutta lain tulkintaa ja sen kirjoittaminen selkeästi lakiin on tämän vuoksi tarkoituksenmukaista. Kun maatalo on jaettu ennen luopumista ja vain osa maatilasta on luovutettu luovutuksensaajalle lain edellyttämällä tavalla, on katsottu, että koko luopumisen kohteena olevasta maatilasta ei ole luovuttu luopumistukijärjestelmän tavoitteiden mukaisesti ja että maatalo pirstotetaan lain tavoitteiden vastaisesti. Jotta maatalouden harjoittamisen jatkaminen maatalouden rakenteen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla olisi kuitenkin mahdollista, lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 26 a §, jonka perusteella maatilalla jakaminen juuri ennen luopumista tai luopumisen yhteydessä olisi tietyissä tilanteissa mahdollista. Jakamisen edellytysten tulisi olla olemassa luopumishetkellä huolimatta siitä, että jaetun tilan yhdysviljelyä jatkettaisiinkin.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, mitkä luovutukset eivät ole lain tavoitteiden vastaisia. Vastaavista seikoista säädetään voimassa olevan pykälän 2 momentissa. Lakia selkeytettäisiin luettelemalla luovutukset numeroituina kohtina. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 2 momenttiin aikaisemmin sisältyneiden luovutusten lisäksi pellon luovutus

uusjakoon. Pellon luovuttamista valtiolle käytettäväksi uusjakoon tai tilusjärjestelyihin ennen luopumista ei katsottaisi enää sellaiseksi maatilana pirstomiseksi, joka estää luopumistuen myöntämisen. Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopumisen kohteena olevan maatilana peltomaasta ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu olennaista osuutta vastoin lain tavoitteita eli maatilaa ei ole pirstottu. Lain muuttaminen ehdotetulla tavalla olisi tarkoituksenmukaista, koska luovuttaminen uusjakoon tai tilusjärjestelyihin vaikuttaa maatalouden rakennetta parantavasti eikä luovutus mainituissa tilanteissa siten olisi lain tarkoitusten vastainen. Ehdotettu muutos tarkoittaisi käytännössä sitä, että luopuja voisi halutessaan lopettaa maatalouden harjoittamisen esimerkiksi siten, että hän luovuttaisi osan pelloistaan uusjakoon ja loput pelloistaan luopumistukilain ehdoin lisämaaksi edellyttäen, että luovutus uusjakoon toteutetaan ennen luopumista. Ehdotettu muutos johtaisi siihen, että uusjaot ja tilusjärjestelyt voitaisiin toteuttaa joustavammin. Lakia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että 3 momentin sanamuotoa täsmennettäisiin voimassa olevaan pykälään verrattuna siltä osin, kuin se koskee pellon luovuttamista lisäksi lähialueen viljelijälle ennen luopumista. Tällaista luovutusta ei pidettäisi luopumistukioikeuden estävänä maatilana pirstomisena, jos se on käsittänyt enintään neljänneksen luopumisen kohteena olevan maatilana peltoalasta. Kuten aikaisemmissa luopumisjärjestelmissä, neljänneistä laskettaessa maatilana peltoalana pidettäisiin peltoalaa luopumisen tapahtuessa. Tämä ilmenisi selkeämmin laista, jos sanamuotoa muutettaisiin ehdotetulla tavalla.

Pykälän 4 momentissa annettaisiin valtuus valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin perusteista, joilla 3 momentissa tarkoitettuja luovutuksia ei pidettäisi lain tavoitteiden vastaisina. Valtuus on aikaisemmin sisällytynyt 2 momenttiin.

12 §. *Luopujaa luopumisen jälkeen koskevat rajoitukset.* Pykälässä säädetään luopujan velvollisuudesta pysyvästi lopettaa kaupallisen maatalouden harjoittaminen ja metsätalouden hankintatyöt. Lisäksi siinä säädetään, missä tilanteissa eläinten pitämistä luopumi-

sen jälkeen ei katsota kielleyksi kaupallisen maatalouden harjoittamiseksi ja mitä metsien käyttöä ja hoitoa edistäviä töitä luopuja voi tehdä luopumistuella ollessaan.

Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi toteamalla, että sekä luopujan ja hänen aviopuolisonsa on lopetettava maatalouden harjoittaminen luopumisen tapahduttua. Tämä vastaa vakiintunutta lain tulkintaa, minkä vuoksi sen kirjoittaminen selkeämmin lakiin on tarkoituksenmukaista. Porotalouden harjoittamisesta luopuvan henkilön aviopuoliso voisi kuitenkin jatkaa porotalouden harjoittamista, jos hänellä on oma poromerkki.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että luopuja voisi luopumisen jälkeen pitää enintään kuusi poroa omatarvekäyttöä varten. Voimassa olevan lain mukaan luopuja voi pitää enintään kolme poroa samaa tarkoitusta varten. Jos molemmat aviopuolisot olisivat luopujina, he voisivat siten vastaisuudessa pitää yhteensä 12 poroa. Jos toinen aviopuolisoista jatkaisi porotalouden harjoittamista toisen puolison luopuessa siitä ehdotettavan uuden 17 a §:n mukaisesti, porotalouden harjoittamisesta luopuva puoliso voisi myös näissä tilanteissa pitää kuusi poroa omatarvekäyttöä varten. Porojen pitämisen laajuus vastaa porotaloudessa samaa kuin maatalousmaasta sallittu kasvitarhamaan pidätys omatarveviljelyä varten. Mainittua kohtaa ehdotetaan jäljempänä 26 §:ssä väljennettäväksi. Vastaava muutos koskisi poromäärien osalta porotaloudesta luopumista.

Lakia säädettäessä on pidetty tarkoituksenmukaisena, että luopuja voi säilyttää poromerkkinsä ja pitää poroja siinä määrin, että hänen ei tarvitse luopua yhteisöstään ja kulttuuristaan, mikä etenkin saamelaisille alkuperäiskansana on ollut tärkeää. Luopumistuen myöntäminen edellyttää kuitenkin luopujalta luopumista porotalouden harjoittamisesta ja kaupallisen maatalouden harjoittamista koskeva kielto koskee myös porotalouden harjoittamisesta luopuvia. Koska myös porotalous on laissa tarkoitettua kaupallista maataloutta, luopuja voi pitää poroja vain vähäisessä määrin ja vain omatarvekäyttöä varten. Samoin kuin pidätettävän maatalousmaan myöskään lisättyjen poromäärien pitäminen ei saa johtaa kaupalliseen maataloustoimin-

taan. Ehdotetun kuuden poron määrän perusteella luopuja voi kuitenkin säilyttää asemansa yhteisössään ja osana omaa kulttuuriaan. Ehdotettu uusi poromäärä voidaan myös katsoa riittäväksi omatarvemääräksi, kun tarkoituksena on hyödyntää pidettäviä poroja luopujan omaan tarpeeseen ravintona ja esimerkiksi asusteiden valmistamiseen.

15 §. *Sukupolvenvaihdosluovutus.* Pykälässä säädetään siitä, miten sukupolvenvaihdos tulisi toteuttaa, sekä luovutuksensaajaa ja luopumisen kohteena olevaa maatilaa koskevista edellytyksistä.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että osaa maatilalan sukupolvenvaihdokseen liittyvistä edellytyksistä täsmennettäisiin tai muutettaisiin. Näistä edellytyksistä säädetään 1 momentin 3, 4 ja 6 kohdissa ja ne liittyvät luovutuksensaajana olevan henkilön sivutuloihin ja sitoumusvelvoitteisiin sekä luopumisen kohteena olevan maatilalan elinkelpoisuuteen.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että luovutuksensaajalla voisi olla pysyväisluonteisia tuloja muusta kuin maatilataloudesta ja maatilalta käsin harjoitetusta maatilatalouden liitännäistoiminnasta luopumishetkellä arvioituina korkeintaan 60 000 euroa vuodessa. Voimassa olevassa laissa raja on 55 000 euroa vuodessa. Luovutuksensaajan sivutuloja koskevaa rajamäärää ei koroteta palkkakertomella vuosittain, minkä vuoksi palkkojen kehitystä vastaava korotus olisi aiheellinen. Ehdotettu muutos vastaa suuruusluokaltaan muutosta, joka seuraisi nykyään voimassa olevan rajamäärän korottamisesta työntekijän eläkelaisa (395/2006) tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Luovutuksensaajan sivutulojen enimmäismäärää koskevan säännöksen tarkoituksena on rajata luopumistukijärjestelmän ulkopuolelle sukupolvenvaihdokset, joissa luovutuksensaajalla on huomattavat pysyväisluonteiset tulot muusta kuin maatilataloudesta. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole estää maatilalan toiminnan tukemiseksi tarpeellisten sivutulojen hankkimista.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että luovutettaessa maatala kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi edellytettäisiin, että maatilalan yritystoiminnasta on saatavissa tuloa vähintään

20 000 euroa kunakin vuonna luopumista seuraavien viiden vuoden ajan. Sukupolvenvaihdoksissa on edellytettävä, että luovutuksensaajalle siirtyvä maatala on taloudellisesti elinkelpoinen siten, että luovutuksensaaja ja hänen perheensä saavat toimeentulonsa maatilalta. Tämän vuoksi suhteellisen pienen maatilalan luovuttamista kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi ei kaikissa tilanteissa voida pitää tarkoituksenmukaisena. Jos maatilalta saatavat yritystoiminnan tulot eivät riitä turvaamaan molempien luovutuksensaajien ja heidän perheidensä toimeentuloa, maatilalan viljeleminen yhdessä saattaa luopumisen jälkeen käytännössä osoittautua mahdottomaksi. Tästä voi seurata, että maatala pirstoutuu tai että maatalouden harjoittaminen maatilalla päättyy, mikä on luopumistukijärjestelmän tavoitteiden ja luovutuksensaajien antamien sitoumusten vastainen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että maatilalta edellytettävän yritystulon määrää korotettaisiin jonkin verran tilanteissa, joissa maatala luovutetaan kahdelle luovutuksensaajalle tai kahdelle luovutuksensaajalle ja heidän puolisoilleen yhdessä viljeltäväksi. Voimassa olevassa maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa edellytetään, että maatilalan yritystoiminnasta voi saada luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään 10 000 euroa riippumatta siitä, luovutetaanko maatala yhdelle vain kahdelle luovutuksensaajalle. Yritystoiminnan tulolla tarkoitetaan maataloustuloa, luovutuksensaajan harjoittamasta maatilalan liitännäistoiminnasta saatavaa yrittäjätuloa sekä metsätaloustuloa, jonka perusteena käytetään metsän kestävää hakkuumäärää vastaavaa tuloa.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että luovutuksensaajan asumista koskevaa edellytystä täsmennettäisiin. Ehdotettu muutos vastaa vakiintunutta lain tulkintaa ja ratkaisukäytäntöä. Sukupolvenvaihdoksissa edellytetään, että vastuu tilanpidosta todellisuudessa siirtyy luopujalta luovutuksensaajalle ja että luovutuksensaaja käytännössä osallistuu maatilalan töihin säännöllisesti ja ympärivuotisesti. Kun maatala siirretään sukupolvenvaihdoksella kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, molempien luovutuksensaajien on täytettävä

asumista koskeva ehto siten arvioituna kuin olisi tilan jatkajana yksin.

Luovutuksensaajan viljely- ja asumisvelvoitteen täyttymistä arvioitaessa on luovutuksensaajalta edellytetty sitoutuneisuutta maatalaan ja maatalouden harjoittamiseen siten, että hän osallistuu maatalouden harjoittamiseen jatkuvasti ja ympärivuotisesti vastaamalla muun muassa tilanpitoon liittyvästä suunnittelutyöstä sekä maatalan asioiden hoitamisesta ja maatalan käytännön töistä. Luopumistukijärjestelmän tavoitteiden mukaisesti ei ole katsottu sellaisten sukupolvenvaihdosten tukeminen, joissa luovutuksensaaja saa pääasiallisen toimeentulonsa maatalouden ulkopuolelta tai jossa luovutuksensaajan elämän painopiste on myös sukupolvenvaihdoksen jälkeen selkeästi etäällä luopumisen kohteena olevalta maatilalta. Jos luovutuksensaaja ei ole asunut maatilalla, on ollut olennaista, että hän on asunut sellaisella etäisyydellä maatilasta, että hän on pystynyt itse työskentelemään maatilalla ja viljelemään maatilaa asianmukaisesti. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että kasvinviljelytilan luovutuksensaajan asumisetäisyys on voinut olla pidempi kuin karjataloutta harjoitettaessa. Myös kasvinviljelytilan luovutuksensaajalta on kuitenkin edellytetty säännöllistä jatkuvaa ympärivuotista työskentelyä. Maatilalla käyminen vain viljelykaudella työhuippujen aikana ei ole riittänyt täyttämään viljelysitoumuksen velvoitteita. Jos luovutuksensaaja ei ole asunut maatilalla, on arvioitu, mitkä luovutuksensaajan tosiasialliset mahdollisuudet hoitaa maatilaa ovat olleet, ottaen huomioon muun muassa maatalan tuotantosuunta, luovutuksensaajan asumisetäisyys ja hänen muu ansiotoimintansa joko työsuhteessa tai yrittäjänä asuinpaikkakunnalla tai muualla. Karjatiloilta on otettu erityisesti eläinsuojelulliset näkökohdat huomioon. Arviota tehtäessä on tämän vuoksi kiinnitetty huomiota maatilalla pidetyn karjan määrään, kulkuyhteyksiin sekä maatalan valvontatekniisiin järjestelyihin ja niihin verrattaviin seikkoihin.

Edellä esitetyn perusteella on sukupolvenvaihdoksissa katsottu, että luovutuksensaaja täyttää maatalan viljelyä ja luovutuksensaajan asumista koskevan edellytyksen, jos hän asuu maatilalla tai tavanomaisella päivittäisellä

työssäkäyntietäisyydellä maatilasta. Luovutuksensaajan asuminen työssäkäyntietäisyydellä on katsottava osoitukseksi siitä, että vastuu tilanpidosta on tosiasiallisesti siirtynyt luopujalta luovutuksensaajalle myös niissä tilanteissa, joissa luopujat jäävät maatilalle tai sen läheisyyteen asumaan. Ehdotetun täsmennyksen perusteella etäällä maatilalta vakinaisesti asuvat luovutuksensaajat, jotka hoitavat maatilaa sivutoimenaan, eivät vastaisuudessakaan täyttäisi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain sukupolvenvaihdosluovutuksensaajaa koskevia edellytyksiä.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin sisältyvä nuorten viljelijöiden aloitustuen myöntämiseen liittyvä viittaus muuhun lainsäädäntöön muutettaisiin vastaamaan muussa lainsäädännössä tapahtunutta muutosta. Viittaus maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 10 §:n 1 momentin 2 kohtaan korvattaisiin viittauksella maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 6 §:ään.

16 §. *Luovutus lisäalueeksi maatalousyrittäjälle.* Pykälässä säädetään luopumisen kohteena olevan pellon luovuttamisesta lisäalueeksi luopumistapana. Pykälän 2 momentissa todetaan, että luopuminen voi vuosina 2007 ja 2008 tapahtua myös siten, että luopuja vuokraa maatalan peltomaan lisämaaksi. Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

17 a §. *Porotaloutta harjoittavien aviopuolisoiden luopuminen eri ajankohtina.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin porotaloutta harjoittavien aviopuolisoiden mahdollisuudesta luopua porotalouden harjoittamisesta erikseen eri ajankohtina. Edellytyksenä olisi, ettei kumpikaan porotalouden lisäksi harjoita peltoviljelyyn perustuvaa maataloutta. Voimassa olevan lain perusteella molempien aviopuolisoiden on lopetettava porotalouden ja muun maatalouden harjoittaminen samanaikaisesti, vaikka vain toisella puolisoista olisi oikeus luopumistukeen tai vain toinen puolisoista hakisi luopumistukea.

Ehdotettavan uuden pykälän mukaan pelkästään porotaloutta harjoittavat aviopuolisot voisivat lopettaa porotalouden harjoittamisen eri ajankohtina siten, että toinen aviopuo-

lisoista voisi jatkaa porotalouden harjoittamista omaan lukuunsa, vaikka hänen aviopuolisolleen myönnettäisiin luopumistuki. Pykälä on tarkoitettu sovellettavaksi vain tilanteissa, joissa molemmat puoliset ovat vaikiintuneesti harjoittaneet porotaloutta siinä laajuudessa, että sillä on vaikutusta heidän toimeentuloonsa. Tämän vuoksi edellytettäisiin, että myös porotalouden harjoittamista jatkava puoliso on vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen aviopuolisonsa luopumistukihakemuksen vireille tuloa ollut vakuutettu poronomistajana MYEL:n nojalla. Jos aviopuolisot ovat harjoittaneet sekä porotaloutta että peltoviljelyyn perustuvaa maataloutta rinnakkain, ehdotettavaa uutta pykälää ei sovellettaisi.

Luopuminen ehdotettavan uuden pykälän mukaisesti sukupolvenvaihdoksen perusteella olisi lisäksi mahdollista vain, jos kummallakin puolisoilla on omistuksessaan sellainen porotaloustila tai siihen verrattava tila, josta voi luopua luovuttamalla tuotantorakennukset ja -rakennelmat luovutuksensaajalle. Sen sijaan olisi mahdollista, että toinen puolisoista toteuttaa sukupolvenvaihdoksen ja toinen luovuttaa poronsa lisäporoiksi tai että molemmat puoliset luovuttavat poronsa lisäporoiksi. Vaikka kummankin luopuminen tapahtuisi luovuttamalla porot lisäporoiksi, luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että puolisoilla tai jommallakummalla heistä on porotaloustilaksi katsottava tila. Samoin lisäporojen saajalla on oltava porotaloustilaksi katsottava tila.

Koska porotalouden harjoittaminen on sidottu henkilökohtaiseen poromerkkiin ja sitä harjoitetaan poronomistajan omaan lukuun eikä aviopuolisoiden yhteiseen lukuun, ehdotetaan, että porotaloudesta voisi luopua luopumistukijärjestelmän mukaisesti siten, että luopuminen ei vaikuta toisen porotaloutta harjoittavan aviopuolison mahdollisuuksiin saada toimeentulonsa jatkamalla porotalouden harjoittamista omaan lukuunsa. Luopumistukijärjestelmän sukupolvenvaihdoksia ja lisäporoluovutuksia koskevat tavoitteet huomioon ottaen ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista, että luopumistuella jäävä poronomistaja luovuttaisi poronsa porotaloutta jatkavalle aviopuolisolleen luopumisen yhteydessä tai ennen sitä. Tämän vuoksi porota-

louden harjoittamista omaan lukuunsa jatka-va aviopuoliso ei voisi olla maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain tarkoittamana luovutuksensaajana toisen puolison jäädessä luopumistuella. Lisäksi aviopuolisoiden välisiä porokauppoja ennen luopumista olisi rajoitettu siten, että porotaloudesta luopuva aviopuoliso ei saisi luovuttaa omia porojaan aviopuolisolleen viiden viimeisen vuoden aikana ennen luopumista. Luopuja ei saisi luovuttaa aviopuolisolleen yhtään poroa myöskään luopumisen yhteydessä tai sen jälkeen. Tämä koskisi myös poroja, jotka luopuja on luopumisen yhteydessä jättänyt itselleen omatarvekäyttöä varten. Luopumistukijärjestelmän tavoitteena on maatalouden rakenteen parantaminen porotalous mukaan lukien eikä aviopuolisoiden välisiä porojen luovutuksia voida pitää lain tavoitteiden mukaisina sen vuoksi, että porojen siirtäminen aviopuolisoiden kesken ei voida katsoa muuttavan eikä parantavan maatalouden rakennetta porotalouden osalta.

22 §. Luovutustavat. Pykälässä säädetään, millä tavoin maatilaa tai pellon voi luovuttaa luopumistuen saamiseksi. Pykälän 3 momentissa todetaan, että 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutus vuokraamalla voi tapahtua vähintään kymmenen vuoden ajaksi tehdyllä vuokrasopimuksella. Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska pellon vuokraaminen ei ole luopumistapana luopumistukijärjestelmässä vuoden 2008 jälkeen ja koska 16 §:n 2 momentti, johon momentissa viitataan, on ehdotettu kumottavaksi.

23 §. Luovutuksensaajien lukumäärä. Pykälässä säädetään sukupolvenvaihdos- tai lisämaaluovutusten luovutuksensaajien lukumäärästä sekä siitä, mitä luovutuksensaajilta edellytetään luovutukseen liittyvän luovutuksensaajan antaman viljelysitoumuksen perusteella. Lain mukaan maatilaa voi luovuttaa myös kahdelle luovutuksensaajalle ja heidän aviopuolisolleen yhdessä viljeltäväksi. Luovutuksensaajia voi siten olla korkeintaan neljä luovutusta kohden. Aviopuoliso on rinnastetaan avopuoliso, joka on ottanut lakisääteisen MYEL 10 §:n mukaisen pakollisen vakuutuksen. Kun maatila luovutetaan useammalle luovutuksensaajalle yhdessä, luovutuksensaajien on aina sitouduttava pitämään

maatila jakamattomana omistuksessaan ja hallinnassaan. Lisäksi heidän tulee viljellä maatilaa yhteiseen lukuun. Maatilan jakaminen esimerkiksi sovintojaolla erikseen viljeltäviksi yksiköiksi on annetun sitoumuksen velvoitteiden vastaista. Kun maatila luovutetaan kahdelle luovutuksensaajalle, molempien luovutuksensaajien on täytettävä kaikki luovutuksensaajaa koskevat edellytykset, jos kysymyksessä ovat muut kuin aviopuolisot. Kun aviopuolisot hankkivat maatilan yhdessä, riittää kuitenkin, että vain toinen puolisoista täyttää luovutuksensaajaa koskevat edellytykset.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sanamuodosta ilmenisi selvemmin, että kaikkien luovutuksensaajien on erikseen täytettävä, mitä sukupolvenvaihdos- tai lisämaaluvutuksensaajalta edellytetään esimerkiksi iän, ammattitaidon, sivutulojen, asumisen, maatilan ja maatilan viljelyn osalta, kun maatila luovutetaan kahdelle yhteisesti. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi myös siltä osin, että aviopuolisoiden ollessa luovutuksensaajina riittäisi, että toinen aviopuolisoista täyttää kaikki luovutuksensaajaa koskevat edellytykset. Ehdotetut muutokset eivät muuttaisi pykälän sisältöä asiallisesti.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan maininta luovutuksensaajilta vaadittavasta sitoumuksesta pitää pellot jakamattomina hallinnassaan sitoumusten voimassaoloajan myös, kun luopuminen on tapahtunut vuokraamalla pellot lisämaaksi. Momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi sen vuoksi, että luopuminen vuokraamalla pellot lisämaaksi ei ole luopumistapana luopumistukijärjestelmässä vuoden 2008 jälkeen.

Pykälän 3 momentti, jossa säädetään sitoumusvelvoitteiden täyttämistä, kun maatila tai pelto luovutetaan aviopuolisolle yhdessä, säilyisi ennallaan.

24 §. Sukupolvenvaihdosluovutus erikseen viljeltäväksi. Pykälässä säädetään, milloin maatilan sukupolvenvaihdoksen voi poikkeuksellisesti toteuttaa siten, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta luovutetaan erilliset maatilat useammalle luovutuksensaajalle erikseen viljeltäviksi. Myös näissä tilan-

teissa edellytetään, että luopuja luopuu kerällä koko maatilastaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta muodostuvien erillisten maatilojen yritystoiminnasta saatavan tulon tulisi luovutusta seuraavien viiden vuoden aikana olla arviolta vähintään 25 000 euroa vuodessa maatilaa kohden. Mainitun yritystuloa koskevan euromäärän voidaan katsoa riittävän osoittamaan, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta muodostettu maatila voidaan näissä tilanteissa katsoa luopumistukijärjestelmässä tarkoitettulla tavalla taloudellisesti elinkelpoiseksi. Nykyinen 30 000 euron vähimmäisvaatimus maatilaa kohden, kun luopumisen kohteena oleva maatila luovutetaan useampana erillisenä maatilana viljeltäviksi, on käytännössä osoittautunut liian korkeaksi. Raja on kolminkertainen verrattuna siihen, kuinka paljon tuloa maatilan yritystoiminnasta on edellytetty saatavan, kun maatila on luovutettu yhtenä kokonaisuutena yhdelle tai useammalle luovutuksensaajalle yhteisesti viljeltäväksi. Sillä, toteutetaanko sukupolvenvaihdos luovuttamalla luopumisen kohteena oleva maatila kahdelle yhdessä viljeltäväksi vai kahdelle erikseen viljeltäväksi, ei saisi olla merkittävää vaikutusta siihen, mitä maatilan elinkelpoisuudelta ja luovutuksensaajan maatilan yritystoiminnasta saatavan tulon osalta edellytetään luopumisen jälkeen. Koska luopumisen kohteena olevan maatilan jakamista ei pääsääntöisesti voi pitää luopumistukijärjestelmän tavoitteiden mukaisena, yritystulorajaa ei kuitenkaan ole perusteltua laskea ehdotettua enempää. Raja olisi siten edelleen jonkin verran korkeampi luovutuksensaajaa kohden, kun maatila luovutetaan kahdelle erikseen viljeltäväksi, verrattuna siihen, että maatila luovutetaan kahdelle yhdessä viljeltäväksi, vaikka maatilan elinkelpoisuuteen liittyvä maatilan yritystoiminnasta saatavaa tuloa koskeva raja kahdelle yhteisesti luovutettaessa nousisi 15 §:n 1 momentin 4 kohtaan ehdotetun muutoksen mukaisesti.

25 §. Porojen luovutus useammalle luovutuksensaajalle. Pykälässä säädetään siitä, milloin porotalouden harjoittamisesta luopuva voi luovuttaa poronsa useammalle luovutuksensaajalle. Voimassa olevan pykälän

mukaan porojen luovuttaminen useammalle luovutuksensaajalle on mahdollista vain sukupolvenvaihdoksissa.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että luopumisen kohteena olevan porokarjan voisi luovuttaa lisäporoiksi joko kokonaisuena yhdelle luovutuksensaajalle tai osissa erikseen useammalle lain edellytykset täyttävälle luovutuksensaajalle. Kun porot luovutettaisiin useammalle luovutuksensaajalle, edellytyksenä olisi kuten sukupolvenvaihdoksissa vastaavissa tilanteissa, että kullekin luovutuksensaajalle luovutuksen seurauksena muodostuisi vähintään 150 eloporon porokarja. Lisäksi luovutettaessa lisäporoja usealle luovutuksensaajalle edellytyksenä olisi, kuten lisäporoja luovutettaessa yleensäkin, että kullekin luovutuksensaajalle luovutetaan vähintään 20 eloporoa. Porojen luovuttaminen useammalle luovutuksensaajalle erikseen on voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista sukupolvenvaihdosta tehtäessä, minkä vuoksi on perusteltua, että luopuminen voitaisiin toteuttaa samalla tavalla myös luovutettaessa porot lisäporoiksi luopumisen yhteydessä.

Lisäksi ehdotetaan, että pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän ehdotettua uutta sisältöä.

26 §. Luopumisen kohteena oleva maatila ja sallitut pidätykset. Pykälässä säädetään alueista, jotka luopuja voi luopumisen yhteydessä jättää itselleen, vaikka lähtökohtana on, että luopumisen tulee koskea maatilaa koko peltomaata.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että luopujalla olisi oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle omaan käyttöönsä peltoalue, joka olisi enintään kaksi hehtaaria tai erityisestä syystä hieman suurempi. Voimassa olevan lain mukaan luopuja voi jättää itselleen 10 prosenttia luopumisen kohteena olevasta peltoalasta, ei kuitenkaan enempää kuin hehtaarin. Säännöstä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että pidätettävän alueen käyttötarkoitusta koskeva ehto poistettaisiin. Voimassa olevan lain mukaan peltoalueen voi pidättää vain omassa taloudessa tarvittavien puutarha- ja kasvitarhatuotteiden viljelemistä tai asuinrakennuksen rakentamista varten.

Nykyistä suuremman peltoalueen pidättämisen salliminen ilman käyttötarkoitukseen liittyviä rajoituksia olisi tarkoituksenmukaista muun muassa sen vuoksi, että vuokraamalla toteutettavat lisäalueluopumiset eivät vastaisuudessa ole mahdollisia. Varsinkin tilanteissa, joissa maatilalla pelot myytäisiin lisämaaksi muulle henkilölle kuin lähisukulaiselle, luopujan oikeus pidättää halutessaan itselleen isompi alue esimerkiksi talouskeskuksen ympäriltä saattaisi lisätä lisäalueluopumisia jonkin verran.

Kahden hehtaarin peltoalueen pidättämistä luopujalle ei voida katsoa lain tavoitteiden vastaiseksi, koska maatalouden harjoittaminen luopujalle jäävällä peltoalalla olisi kiellettyä. Sillä, että mainitun kokoinen alue ei siirtyisi luovutuksensaajalle, ei myöskään olisi merkittävää vaikutusta sukupolvenvaihdoslouvuutuksensaajan maatilainkelpoisuuteen eikä maatalouden rakenteeseen sukupolvenvaihdoksissa tai lisäalueluovutuksissa. Ehdotettu muutos mahdollistaisi lisäksi sen, että huonosti viljelyyn soveltuvat pienet peltolohkot, joita ei ole tarkoituksenmukaista siirtää luovutuksensaajalle, voisivat jäädä luopujalle muuhun kuin viljelykäyttöön. Tällaisten alueiden siirtäminen luovutuksensaajalle on käytännössä joissain tapauksissa ollut ongelmallista. Syynä on usein ollut, ettei alue sijainniltaan sovellu luovutuksensaajan käyttöön tai viljelyominaisuuksiltaan hänen tuotantosuuntaansa. Osa alueista on lisäksi sellaisia, että niiden viljeleminen nykyaikaisia koneita hyväksi käyttäen on hankalaa. Edellä mainittujen pienten alueiden poistaminen maataloustuotannosta tukee maatalouden rakennemuutosta.

Pykälään ehdotetaan 2 momentin muutos-ehdotuksesta johtuen lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, missä tilanteissa luopujalla olisi 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy jättää omaan käyttöönsä kahta hehtaaria suurempi peltoalue. Tämä olisi mahdollista esimerkiksi, jos on kyse muista rekisteritiloista erillään sijaitsevasta rekisteritilasta, jonka pirstominen ei ole tarkoituksenmukaista. Samoin pidättäminen voisi tulla kysymykseen, jos pidätettävällä alueella on luontaiset rajat tai se on osa perinnemaisemaa taikka alueen pidättämiseen

on muu vastaava syy. Myös se, että koko alue soveltuu huonosti viljelykäyttöön, voisi olla erityinen syy pidättää kahta hehtaaria isompi peltoalue.

26 a §. *Luopumisen kohteena olevan maatilan jakaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä maatilan jakamisesta erillisiksi maatiloiksi luopumisen yhteydessä tai sitä ennen.

Voimassa olevassa laissa luopumistuen myöntämisen edellytyksenä on, että luopuminen koskee maatilan koko peltomaata ja kaikkien maatilan omistajien tulee sen vuoksi luopua maatalouden harjoittamisesta samanaikaisesti, jos joku omistajista hakee luopumistukea. Maatilan jakaminen omistajien kesken kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista on vakiintuneen lain tulkinnan mukaan katsottu luopumistukilain tavoitteiden vastaiseksi maatilan pirstomiseksi. Tämän kirjoittamista selkeämmin lakiin on ehdotettu edellä uudessa 11 §:n 2 momentissa.

Ehdotettavan uuden 26 a §:n mukaan maatilan voisi kuitenkin tietyin edellytyksin jakaa joko osana luopumisen toteuttamista tai ennen luopumista. Näissä tilanteissa maatilan jakaminen ei estäisi luopumistuen myöntämistä. Järjestely sallittaisiin, jos maatila jaettaisiin siten, että siitä muodostuisi useampia maatiloja. Maatilan jakamisen jälkeen siitä osan omistava maatalousyrittäjä voisi luopua hänelle hänen omistamastaan osasta muodostetusta maatilasta toteuttamalla sukupolvenvaihdon 15 §:n mukaisesti ja muut omistajat voisivat halutessaan jatkaa maatalouden harjoittamista erillisellä maatilalla tai luovuttaa maatilansa toiselle henkilölle kuin luovutuksensaajalle. Toteutettaessa sukupolvenvaihdos jaetulla osuudella luovutuksensaajien lukumäärään sovellettaisiin 23 §:ää.

Jakamisella ei tässä tarkoiteta yksinomaan kiinteistönmuodostamistoimituksia, vaan jakamista voisi olla myös eri rekisteritiloista ja niiden osista muodostuneen verotusyhtymän purkaminen, rekisteritilojen sovintojako tai omistajien väliset omistusjärjestelyt kuten vaihdot. Olennaista kuitenkin olisi, että luopuja on omistanut osuuden sellaisesta maataloudellisesta kokonaisuudesta, jolla on harjoitettu maataloutta yhteiseen lukuun osana samaa taloudellista kokonaisuutta. Osuus on

voinut käsittää erillisiä rekisteriyksiköitä, niiden määräosia tai -osuuksia taikka rakennuksia. Jaettavalla maatilalla tarkoitettaisiin samantapaista yksikköä kuin maatilalla tarkoitetaan esimerkiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 2 a §:ssä. Toisaalta myös muodostuvaan maatilaan sovellettaisiin vastaavanlaisia kriteerejä. Tämä tarkoittaisi sitä, että luovutuksensaajalle tulisi siirtyä ja muille maatilan osaomistajille kullekin jäädä kokonaisuus, joka voisi olla toiminnallisesti itsenäinen yksikkö. Luovutuksensaajalle tulisi siten siirtyä hallinta selkeästi määriteltyihin alueisiin ja rakennuksiin, joita voidaan pitää maatilana, silloinkin kun luovutuksensaaja ja luopumisen kohteena olevan maatilan jäljelle jääneet omistajat jatkavat maatalouden harjoittamista yhteiseen lukuun. Tällöin olisi mahdollista tarkastella, muodostuuko jaettava maatilasta sellaisia kokonaisuuksia, joilta voi saada vaadittavan 25 000 euron tulon. Tällöin myös olisi mahdollista, että jäljelle jääneet maatilan omistajat voisivat aikaan joko toteuttaa sukupolvenvaihdon omistukseensa jäävällä osalla maatilasta, luovuttaa sen samalle luovutuksensaajalle, jolle luopuja luovutti osuutensa maatilasta, lisäalueeksi muuhun maatilaan tai kokonaan muuhun kuin maatalouskäyttöön. Se, voisivatko myöhemmin luopuvat saada luovutuksensa perusteella luopumistukea, määräytyisi kyseisenä ajankohtana voimassa olevien säännösten mukaan. Ehdotetun lain perusteella tuen saaminen olisi mahdollista, jos osuus on toiminnallisesti itsenäinen maatila ja sillä toteutetaan sukupolvenvaihdos tai osuus luovutetaan lisäalueeksi olemassa olevaan maatilaan.

Maatilan jakaminen edellä tarkoitettulla tavalla olisi mahdollista, jos se muodostuisi alun perin erillisistä rakennetuista maatiloista. Maatilan jakaminen olisi lisäksi mahdollista, jos maatilasta muodostettaisiin erilliset rakennetut maatilat, joiden yhdysviljely ei olisi tarkoituksenmukaista ottaen huomioon tilojen omistussuhteet, niiden välinen etäisyys, tuotantosuunta tai muut niihin verrattavat seikat. Lisäksi edellytettäisiin, että jaettava maatilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida ylittävän 50 000 euroa vuodessa ja että luopumisen kohteena olevalta muo-

dostuvalta maatilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida olevan viitenä luovutusta seuraavana vuotena vähintään 25 000 euroa vuodessa. Jaettavan maatilalla ja luopumisen kohteena olevan muodostetun erillisen maatilalla yritystulon laskemiseen ja arviointiin sekä elinkeinosuunnitelmaan sovellettaisiin soveltuvin osin mitä sukupolvenvaihdosluovutusten osalta säädetään.

33 §. *Hakemuksen liitettävät selvitykset.* Pykälässä säädetään hakemukseen liitettävistä muista selvityksistä kuin luovutuskirjan luonnoksesta tai esisopimuksesta ja luovutuksensaajan sitoumuksista.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan otettavaksi huomioon muutokset, joita ehdotetaan tehtäväksi 35 §:n mukaisesti kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtäviin. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset eivät enää luopumistukea haettaessa antaisi lausuntoja luopumistuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Voimassa olevan lain mukaan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat antaneet hakemuksesta lausunnon ja liittäneet lausuntoonsa viljelijätukien hakemiseen liittyvän maatilalomakkeen 101A sekä tukihakemuksen kasvulohkolomakkeen 102B, joista ilmenevät esimerkiksi luopumisen kohteena olevan maatilalla peltopinta-ala sekä muut maatilalla tuotantoon liittyvät tiedot. Ehdotetun uuden 1 momentin mukaan luopujan olisi itse liitettävä hakemukseensa vastaavat selvitykset hakemistaan peltoviljelyyn perustuvista tuista.

Pykälän 2 ja 3 momentti, joissa säädetään yhtiöiltä edellytetyistä selvityksistä, säilyisivät ennallaan. Pykälän 4 momentissa säädetäisiin hakemukseen liitettävästä selvityksestä tilanteissa, joissa porotaloutta harjoittavat aviopuolisot luopuvat porotalouden harjoittamisesta eri ajankohtina ehdotetun uuden 17 a §:n mukaisesti. Luopumistukioikeuden edellytysten täyttymisen selvittämiseksi olisi tällöin hakemukseen liitettävä sen paliskunnan poroisännän todistus, jossa luopuja ja hänen aviopuolionsa ovat osakkaina. Poroisännän todistuksessa olisi ilmoitettava kummankin aviopuolison omistuksessa olevien porojen määrä viimeisimmän poroluettelon mukaisesti sekä aviopuolisoiden kesken toteutetut prokaupat viimeisten viiden vuoden aikana ennen luopumistukihakemuksen

vireilletuloa. Velvollisuudesta antaa todistus säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella poronhoitolain (848/1990) 54 §:n nojalla.

Pykälän 5 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 4 momenttia.

34 §. *Hakemuksen vireilletulo.* Pykälässä säädetään luopumistukihakemuksen vastaanottajista ja hakemuksen vireilletulon ajankohdasta. Pykälään ehdotetut muutokset johtuvat 35 §:ään ehdotettavasta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnon poistamisesta. Tämän vuoksi hakemusta ei enää tarvitsisi ensin toimittaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jos hakemus on jätetty muulle toimielimelle. Hakemus tulisi kuitenkin edelleen vireille, kun se on jätetty kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan edellä esitetyn perusteella muutettavaksi siten, että hakemus olisi ensisijaisesti toimitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle tai sen asiamiehelle eikä kunnan maatalousviranomaiselle, kuten voimassa olevan lain mukaan. Hakemus tulisi tällöin vireille, kun se on saapunut eläkelaitokselle tai sen asiamiehelle. Momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että siinä ei enää mainittaisi eläkelaitoksen valtuuttamista asiamiehistä, vaan vain eläkelaitoksen asiamiehistä, koska nämä nykyisin ovat työsuhteessa eläkelaitokseen. Vastaava muutos tehtäisiin myös 2 ja 3 momenttiin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että hakemus voitaisiin toimittaa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tai sen asiamiehen sijasta myös kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jonka on viivytyksettä toimitettava hakemus liitteineen eläkelaitokselle. Tämä tarkoittaisi sitä, että eläkelaitos ja sen asiamies olisivat vastaisuudessa ensisijaisia hakemusten vastaanottajia kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen sijasta. Lisäksi ehdotetaan, että työ- ja elinkeinokeskus, vuodesta 2010 alkaen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei enää jatkossa toimisi luopumistukihakemusten vastaanottajana, koska sitä ei voida enää pitää luopumistukihakemusten käsittelyä ajatellen tarpeellisenä eikä tarkoituksenmukaisena. Lisäksi vireilletuloon liittyvää saapumispäivää koskeva kirjoitusvirhe korjattaisiin.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vain Maatalousyrittäjien eläkelaitos tai eläkelaitoksen asiamies voisi pyytää luopumistuen hakijaa toimittamaan kohtuullisen määräajan kuluessa luopumistukihakemukseen liittyvää asian ratkaisemiseksi tarpeellista lisäselvitystä. Voimassa olevan lain mukaan myös kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen ja työ- ja elinkeinokeskus voivat pyytää lisäselvitystä Tämä ei olisi enää tarpeellista sen vuoksi, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen 35 §:ää koskevan ehdotetun muutoksen johdosta ei enää antaisi lausuntoa luopumistukihakemuksesta eikä työ- ja elinkeinokeskus, jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2 momenttiin ehdotetun muutoksen vuoksi enää toimisi luopumistukihakemusten vastaanottajana. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että myös Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiamies voisi pyytää hakemukseen liittyviä lisäselvityksiä luopumistuen hakijalta. Tällöin asiamies, joka hakemuksen vastaanottaessaan huomaa asian ratkaisemiseksi tarvittavan lisäselvityksiä, voisi pyytää hakijaa toimittamaan ne hakemuksensa liitteeksi ja samalla ilmoittaa hakijalle, mistä asioista selvityksiä tarvitaan. Tämä vähentäisi puutteellisten hakemusten määrää ja nopeuttaisi luopumistukihakemusten käsittelyä.

Pykälän 4 momentti, jossa säädetään tuen hakijalta pyydetyn lisäselvityksen toimittamatta jättämisen seurauksista, säilyisi ennallaan.

35 §. Lausunnot. Pykälässä säädetään luopumistukihakemukseen liittyvistä kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen, työ- ja elinkeinokeskuksen sekä Paliskuntain yhdistyksen lausunnoista luopumistuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausuntoa luopumistukihakemuksesta ei enää edellytettäisi. Luopumistuen myöntämisen edellytykset tutkittaisiin vain Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa, joka kuitenkin tarvittaessa voisi pyytää lausunnon luopumistuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä edellä mainituilta tahoilta. Ehdotettu muutos nopeuttaisi luopumistukihakemuksen käsittelyä ja vähentäisi maaseutuelinkeinoviranomaisten työtä ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Kun

lausuntoa ei enää edellytettäisi, suurempi osa hakemuksista saatettaisiin jättää Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen paikallisille asiamiehille, jotka hakemuksen vastaanottaessaan voisivat tarkistaa, onko hakemus täytetty ohjeiden mukaisesti ja ovatko kaikki tarvittavat asiakirjat hakemuksen liitteenä. Koska Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi antaa asiamiehilleen tarkat ohjeet luopumistukihakemusten vastaanottamisesta, puutteellisten hakemusten määrää voitaisiin tällä tavoin vähentää, mikä nopeuttaisi luopumistukihakemusten käsittelyä ja vähentäisi selvittämistyöstä eläkelaitokselle aiheutuvia kustannuksia.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkelaitos voisi tarvittaessa pyytää kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lausunnon siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset. Jos luopujana on porotalouden harjoittaja, eläkelaitos voisi pyytää hakemuksesta myös Paliskuntain yhdistyksen lausunnon. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausuntoa ei siten vastaisuudessa liitettäisi kaikkiin luopumistukihakemuksiin. Lausunnon tarvittaessa antavat tahot olisivat samat kuin voimassa olevassa lainsäädännössä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin eläkelaitoksen ratkaisevan luopumistukea koskevan hakemuksen saatuaan edellä tarkoitetun lausunnon. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan pykälän 3 momenttiin.

Voimassa olevan pykälän 4 momenttiin sisältyvä valtuus valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säätää tarkemmin menettelystä lausuntoja annettaessa ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momentiksi.

42 §. Luopumistuen perusmäärän muuttaminen vanhuuseläkkeeksi. Pykälässä säädetään luopumistuen perusmäärän muuttamisesta vanhuuseläkkeeksi, vanhuuseläkkeeseen lisättävästä karttuneesta eläkkeestä, jota ei ole otettu luopumistuen määrässä huomioon, vanhuuseläkkeen maksamisen alkamisen lykkäämisestä sekä elinaikakertoimen vaikutuksesta perusmäärän muuttuessa vanhuuseläkkeeksi.

Pykälän 3 momentin mukaan luopumistuen perusmäärän muuttuessa vanhuuseläkkeeksi

siihen sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain 82 ja 83 §:ssä säädetään elinaikakertoimesta. Elinaikakertoimen tarkoituksena on eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen. Työntekijän eläkelain mukaan elinaikakerrointa sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Koska luopumistuen perusmäärä määräytyy työkyvyttömyyseläkkeen tavoin siten, että se on yhtä suuri kuin se maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä luopumisen tapahtuessa olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen, myös luopumistuen perusmäärään sovelletaan voimassa olevan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 42 §:n mukaan elinaikakerrointa perusmäärän muuttuessa vanhuuseläkkeeksi.

Työntekijän eläkelakia, merimieseläkelakia (1290/2006), yrittäjän eläkelakia (1262/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelakia on muutettu siten, että muutokset parantavat nuorena työkyvyttömäksi tulleiden työkyvyttömyyseläkkeen tasoa ja estävät eläkkeen pienenemisen työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Elinaikakertoimen soveltaminen muuttuu työkyvyttömyyseläkkeiden osalta siten, että ennen vuotta 2010 alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin kerrointa ei sovelleta lainkaan ja vuodesta 2010 alkaen sitä sovelletaan lievennettynä työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa. Muutokset tulevat voimaan 1 päivästä tammikuuta 2010. Elinaikakerroin alkaa vaikuttaa vasta sellaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketahtuma on vuonna 2010 tai sen jälkeen.

Lailla 627/2009 muutetussa TyEL 82 §:ssä säädetään työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä ansaitun eläkkeen sopeuttamisesta eliniän odotteen muutokseen elinaikakertoimen avulla. Elinaikakerrointa ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen kokonaisuudessaan, ainoastaan sen ansaittuun osaan. Muutos parantaa työkyvyttömyyseläkkeen jälkeisen vanhuuseläkkeen tasoa, sillä eläkettä ei enää muunneta elinaikakertoimella vanhuuseläkkeen alkaessa. Työkyvyttömyyseläke jatkuu siten samansuuruisena vanhuuseläkkeenä henkilön täyttäessä 63 vuoden vanhuuseläkeiän. Maatalousyrittäjän eläkelakia on muutettu vastaavasti lailla 632/2009.

Koska luopumistuen perusmäärä määräytyy kuten työkyvyttömyyseläke, edellä mainittujen työkyvyttömyyseläkettä koskevien muutosten tulisi koskea myös luopumistuen perusmäärää. Luopumistuen perusmäärä on voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentin mukaan yhtä suuri kuin se maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä luopumisen tapahtuessa olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Elinaikakerrointa sovellettaisiin lain 29 §:n ja työntekijän eläkelain 82 §:n perusteella luopumistuen perusmäärään jo luopumistukea myönnettäessä. Tämän vuoksi 42 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

43 §. *Luopumistuen täydennysosan maksamisen lakkaaminen.* Pykälässä säädetään täydennysosan maksamisen lakkaamisesta luopumistuen saajan täyttäessä 65 vuotta tai siitä syystä, että hänelle myönnetään täydennysosan lakkauttava työ- tai kansaneläke.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi momenttiin sisältyvän viittauksen osalta. Momentissa viitataan 1 momenttiin kun siinä tulisi viitata 2 momenttiin. Lisäksi pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi sen vuoksi, että momentin sisältö ehdotetaan siirrettäväksi uuden 43 a §:n 2 momenttiin.

43 a §. *Luopumistuen täydennysosan lakkauttamisajankohta ja täydennysosan maksamisen alkaminen uudelleen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä luopumistuen täydennysosan lakkauttamisajankohdasta. Lisäksi pykälässä säädettäisiin täydennysosan maksamisen alkamisesta uudelleen, jos täydennysosan lakkauttanut eläke lakkaa. Ehdotettua uutta säännöstä sovellettaisiin myös luopumistukiin, jotka on myönnetty vuosina 2007—2010. Säännös koskisi luopumistuen saajia, joille myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, mistä ajankohdasta täydennysosa lakkautetaan. Ehdotuksen mukaan täydennysosa lakkautettaisiin täydennysosan lakkauttavan eläkkeen alkamisajankohdasta. Luopumistuen täydennysosa lakkautetaan, kun luopumistuen saajalle myönnetään työ- tai kansaneläke. Tästä säädetään voimassa

olevan lain 43 §:ssä eikä lakia ehdoteta siltä osin muutettavaksi. Täydennysosa lakkautetaan vakiintuneen lain tulkinnan mukaan voimassa olevan lain perusteella eläkepäätöksen antamista seuraavan kuukauden alusta eli kansan- tai työeläkkeen myöntämisestä. Jos eläke myönnetään alkavaksi myöntämistä myöhemmästä ajankohdasta, täydennysosa kuitenkin lakkautetaan eläkkeen todellisesta alkamisajankohdasta.

Täydennysosan lakkauttamista koskevan säännöksen tarkoituksena on estää aiheettomien päällekkäisten etuuksien maksaminen. Jos eläke myönnetään takautuvasti, ei täydennysosaa kuitenkaan lakkauteta takautuvasti voimassa olevan lain mukaan, mikä johtaa siihen, että eläkkeensaajalle maksetaan samalta ajalta sekä luopumistuen täydennysosaa että täydennysosan lakkauttavaa eläkettä. Vanhuuseläkkeen myöntämistä koskevat säännökset ovat muuttuneet siten, että vanhuuseläke voidaan myöntää kolme kuukautta takautuvasti. Tekemällä vanhuuseläkehakemuksen siten, että vanhuuseläke haetaan alkavaksi takautuvasti, eläkkeensaaja voi saada vanhuuseläkkeen ja luopumistuen täydennysosan rinnakkain, kun täydennysosa voidaan lakkauttaa vasta vanhuuseläkepäätöksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Työkyvyttömyyseläkkeiden osalta rinnakkaista maksamista on esiintynyt jo aikaisemmin, mutta näissä tilanteissa eläkkeenhakija ei voi itse vaikuttaa siihen, milloin hänen työkyvyttömyytensä katsotaan alkaneen ja mistä ajankohdasta luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke myönnetään.

Edellä kuvatun epäkohdan korjaamiseksi ehdotetaan, että luopumistuen täydennysosa lakkautettaisiin eläkkeen alkamisajankohdasta eikä vasta eläkkeen myöntämisestä, kun eläke myönnetään takautuvasti. Tällöin eläkkeensaajalle ei maksettaisi kahta toisensa poissulkevaa etuutta rinnakkain. Muuttamalla lakia ehdotetulla tavalla estetään luopumistuen aiheeton maksaminen eikä eläkkeensaaja saisi perusteetonta etua, jota ei voitaisi periä häneltä takaisin.

Kun luopumistuen saajalle myönnetään takautuvasti eläke, joka lakkauttaa täydennysosan ja täydennysosa lakkautettaisiin eläkkeen alkamisajankohdasta, eläkkeensaajalta

olisi perittävä aiheettomasti maksettu täydennysosa takaisin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että täydennysosan maksaminen aloitettaisiin uudelleen täydennysosan lakkauttaneen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 43 §:n 5 momenttiin, joka on ehdottu kumottavaksi.

51 §. *Luovutuksensaajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädetään luovutuksensaajan velvollisuudesta ilmoittaa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, jos hän keskeyttää tai lopettaa antamansa viljelysitoumuksen ehtojen täyttämisen. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi.

53 §. *Luopumistuen takaisinperintä.* Pykälässä säädetään aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä. Erikseen säädetään takaisinperinnästä niissä tilanteissa, joissa luopumistuen aiheeton maksaminen johtuu luopujan ansiotulorajan ylittymisestä ja erikseen takaisinperinnästä muista syistä. Ansiotulorajan ylittymiseen liittyvää takaisinperintää harkittaessa on ratkaisevaa se, onko luopumistukea maksettu aiheettomasti korkeintaan kolmen kuukauden ajalta vai sitä pidemmältä ajalta. Jos luopumistukea näissä tilanteissa on maksettu aiheettomasti yli kolmen kuukauden ajalta, takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan vain sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa ansiotulorajan ylitykset ovat olleet määrältään vähäisiä, takaisinperittävän luopumistuen määrä on suurempi kuin ansiotulo vastaavalta ajalta ja takaisinperinnän kokonaan suorittamista on pidettävä kohtuuttomana. Kun luopumistuen aiheeton maksaminen on johtunut muusta kuin ansiotulorajan ylittymisestä, takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan tai osittain, jos se voidaan katsoa kohtuulliseksi kokonaistilanne huomioon ottaen eikä luopumistuen saaja vilpillisellä menettelyllään ole aiheuttanut luopumistuen aiheetonta maksamista. Takaisinperinnästä voidaan lisäksi luopua, jos takaisinperittävä määrä on vähäinen.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen olisi perittävä liikaa maksettu luopumistuki takaisin, jos sitä on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena. Tämä on pää-

sääntö kaikissa takaisinperintätilanteissa jo voimassa olevan lain mukaan. Pykälän sanamuoto muutettaisiin kuitenkin vastaamaan muun muassa kansaneläkelain ja työttömyys-turvalain (1290/2002) vastaavia takaisinperintäsäännöksiä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että takaisinperinnästä voitaisiin aina luopua osittain tai kokonaan, jos se katsottaisiin kohtuulliseksi eikä luopumistuen aiheuton maksaminen ole johtunut luopumistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Takaisinperinnän kohtuullistamista harkittaessa ei enää olisi erillistä säännöstä ansiotulorajan ylittymisestä aiheutuneen aiheettomasti maksetun luopumistuen perimisestä eikä myöskään ansiotulorajan ylittymisen kestoon liittyvää kuukausirajaa. Aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnän kohtuullistamista harkittaisiin ehdotetun muutoksen mukaan kaikissa tilanteissa samoin perusteiden riippumatta siitä, mistä aiheuton maksaminen on johtunut. Luopumistuen aiheettomaan maksamiseen johtaneet syyt otettaisiin kuitenkin yhtenä tekijänä huomioon takaisinperinnän kohtuullistamista harkittaessa.

Kun luopumistuen saajan ansiotuloraja on ylittynyt, aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnän kohtuullistaminen ei voimassa olevan lain perusteella aina käytännössä ole mahdollista, vaikka perusteita kohtuullistamiselle muissa tilanteissa sovellettavan takaisinperintäsäännöksen perusteella saattaisi olla. Tämän vuoksi samankaltaisessa tilanteessa olevista luopumistuen saajista osa saattaa joutua takaisinperinnän kohteeksi, kun taas toisilta voidaan jättää aiheettomasti maksettu luopumistuki perimättä takaisin. Tämä koskee erityisesti toistuvissa lyhytaikaisissa työsuhteissa työskenteleviä, joita luopumistuen saajien keskuudessa on paljon. Ansiotulorajan ylittymiseen liittyvää luopumistuen takaisinperintää harkittaessa joudutaan arvioimaan eri perusteita riippuen siitä kuinka pitkältä ylitysjaksosta on kyse. Lisäksi ratkaisuun vaikuttaa, missä vaiheessa asia tulee Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tietoon eli onko siinä vaiheessa ylityskausia enemmän kuin kolme.

Luopumistuen ansiotulorajan ylittymiseen liittyvä takaisinperintäsäännös on erilainen kuin muiden etuuksien takaisinperintää koskevat säännökset. Jos luopumistuen ansiotuloraja-asioissa takaisinperintää harkittaessa voitaisiin ottaa kokonaisuus huomioon eri tavalla kuin nykyään, väliinpuotoajien määrä ansiotulorajan ylittymiseen liittyvissä takaisinperinnöissä vähenisi. Lisäksi keskenään samankaltaisessa tilanteessa olevia luopumistuen saajia kohdeltaisiin samalla tavalla sekä silloin, kun päätetään periä luopumistuki takaisin, että silloin, kun takaisinperinnästä luovutaan. Jos luopumistuki kaikissa tilanteissa voitaisiin periä takaisin myös vain osittain, takaisinperittävä määrä voitaisiin paremmin suhteuttaa siihen, kuinka isosta laiminlyönnistä on kyse ansiotulorajan ylittämässä.

Kohtuullistamisperusteiden yhdenmukaisuus kaikissa takaisinperintätilanteissa yhdistettynä siihen, että myös vain osittain periminen olisi mahdollista, johtaisi ansiotulorajan saajan ylittäneen luopumistuen saajan osalta kohtuullisempaan ja oikeudenmukaisempaan lopputulokseen eikä samankaltaisessa tilanteessa olevia luopumistuen saajia kohdeltaisi eri tavalla. Takaisinperinnän kohtuullistamista harkittaessa voitaisiin ehdotetun muutoksen jälkeenkin ottaa huomioon samoja asioita kuin nykyään. Kohtuullistamista harkittaessa otettaisiin siten aina lähtökohtaisesti huomioon, että ansiotulorajan tarkoituksena on rajoittaa ansiotulojen hankkimista maksussa olevan luopumistuen rinnalla ja että tästä ilmoitetaan luopumistuella jäävälle jo etukätespäättöksellä ennen kuin hän on päättänyt jäädä luopumistuella. Lisäksi otettaisiin huomioon, että luopumistuen saaja on velvollinen ilmoittamaan ansiotuloistaan. Muita huomioon otattavia asioita olisivat esimerkiksi ansiotulorajan ylittymiseen johtaneet seikat, ylitysjaksojen pituus ja niiden toistuminen, ylityksen määrä sekä ansioiden määrä suhteessa luopumistuen määrään. Päätöksiä tehtäessä olosuhteet kokonaisuudessaan voisivat olla ratkaisun perusteena kaikissa tilanteissa riippumatta siitä, missä vaiheessa tieto toistuvista tai useita kuukausia kestävästä ylityksistä tulee Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Myös luopumistuen saajan taloudellinen tilanne, elämäntilanne ja sosiaaliset

olosuhteet voitaisiin ottaa huomioon toisin kuin nykyään.

Jos takaisinperintäsäännös muutettaisiin ehdotetulla tavalla, luopumistuen ansiotulorajaan liittyvä takaisinperintäsäännös vastaisi paremmin muiden vastaavien etuuksien maksamiseen liittyviä aiheettoman etuuden takaisinperintäsäännöksiä. Työttömyysturvalain mukaisiin etuuksiin liittyy ansiotoiminnan rajoituksia kuten luopumistukeenkin ja ansioista ja niiden määrästä on ilmoitettava molemmissa järjestelmissä. Tämän vuoksi olisi perusteltua muuttaa säännöstä ehdotetulla tavalla siten, että se sanamuodoltaan vastaisi työttömyysturvalain vastaavaa säännöstä. Myös kansaneläkelain säännös takaisinperinnästä vastaa sisällöltään työttömyysturvalain säännöstä.

Luopumistuki on kuitenkin EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettu valtiontuki. Sitä koskevat yhteisön lainsäädännön rajoitteet mukaan lukien takaisinperintää koskevat säännökset ja oikeuskäytäntö samalla tavalla kuin muitakin yritystukia. Jos luopumistukea on maksettu liikaa siten, ettei maksettu tuki ole EY:n valtioneuvoston mukainen, ei perustetta luopua takaisinperinnästä ole olemassa, vaikka liikamaksu johtuisi viranomaisen tai muun julkisen toimijan erehdyksestä. EY:n lainsäädäntöä ja EY:n tuomioistuimen oikeuskäytäntöä on selvitetty eduskunnan maa- ja metsätalousvaltiokunnan mietinnössä 14/2006, johon on viitattu myös maatalouden rakennetuista annettua lakia koskevassa maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä 6/2007. Kohtuullistaminen rajoittuisi näin ollen vain tilanteisiin, joissa tuen myöntäminen ja maksaminen ei ole ollut vastoin niitä maatalouden valtioneuvoston mukaisia, joiden perusteella tukijärjestelmä ja sen muutos on voitu hyväksyä. Voimassa oleva tukijärjestelmä perustuu komission tiedonantoon maa- ja metsätalousalan valtioneuvoston mukaisiksi vuosiksi 2007–2013, jonka mukaan tukeen sovelletaan vastaavia neuvoston asetuksen (EU) N:o 1698/2005 23 artiklan mukaisia osarahoitettujen tuen edellytyksiä. Nämä koskevat maatalouden harjoittamisen lopettamista kokonaan, luopujan ikää, luovutuksensaajaa ja hänen ikäänsä. Tuki, joka on myönnetty sellaisen luovutuksen perusteella, jossa luovutuksen-

saaja ei alun perinkään ole täyttänyt tuen myöntämisen edellytyksiä, ei voisi olla kohtuullistamisen kohteena. Näistä tilanteista säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin mahdollisuudesta luopua takaisinperinnästä kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen. Tämä olisi mahdollista, kun takaisinperintää ei luopumistuen saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan luopumistuen määrään nähden kohtuuttomat kustannukset. Tämä on myös kansaneläkelain ja työttömyysturvalain takaisinperintäsäännösten mukaan mahdollista, minkä vuoksi on perusteltua, että luopumistuen osalta voitaisiin toimia samoin tilanteissa, joissa on ilmeistä, että luopumistuen saaja ei pysty maksamaan takaisin perittävää määrää tai perinnästä aiheutuisi kohtuuttomat kustannukset verrattuna perittävään määrään. Mahdollisuutta luopua takaisinperinnästä kokonaan rajoittaisivat vastaavalla tavalla EY:n valtioneuvoston säännöt.

Ehdotettua 2 momentin säännöstä sovellettaisiin edellä mainituin rajoituksin kuten kansaneläkelain ja työttömyysturvalain vastaava säännöstä on tarkoitettu sovellettavan niitä koskevien hallituksen esityksen perustelujen mukaan. Kun takaisinperinnästä luovutettiin takaisinperintäpäätöksen antamisen jälkeen, olisi kyse takaisinperintäpäätöksen jälkeen tehtävästä uudesta tilanteen arvioinnista. Takaisinperinnästä luopuminen aikaisemman takaisinperintäpäätöksen jälkeen perustuisi aina tapauskohtaiseen harkintaan ja asiasta annettaisiin uusi päätös. Takaisinperinnästä luopuminen olisi mahdollista, jos perintätoimenpiteet ovat kauan olleet tuloksettomia ja on todennäköistä, ettei maksamatta olevaa rahamäärää saada perittyä, vaikka perintätoimenpiteitä jatkettaisiin. Perintätoimenpiteiden tuloksellisuutta arvioitaessa otettaisiin pitkään perinnässä olleissa takaisinperintäsaatavissa huomioon jo suoritetut perintätoimenpiteet sekä luopumistuen saajan taloudellinen asema ja olosuhteet. Jos niissä ei voitaisi arvioida tapahtuvan muutoksia, jotka parantaisivat perinnän tulokset-

lisuutta, voitaisiin perimättä olevasta saatavan osasta luopua kokonaan.

Takaisinperinnästä luopuminen olisi myös mahdollista, jos luopumistuen saajan taloudellisesta asemasta saatavien tietojen tai perinnästä aikaisemmin saatujen tulosten perusteella on nähtävissä, että perintätoimenpiteiden jatkamisesta aiheutuisi suhteettoman suuria hallinnollisia menoja. Näin olisi esimerkiksi silloin, kun perittävän rahamäärän arvioidaan alittavan perintäkustannukset. Takaisinperinnästä luopuminen ei kuitenkaan olisi perusteltavissa pelkästään sillä, että maksaminen tapahtuu hitaasti. Esimerkiksi säännöllisesti vähissä erissä takaisin maksettavan saatavan perinnästä ei pääsääntöisesti pitäisi luopua. Harkittaessa takaisinperinnän tuloksellisuutta takaisinperinnän olisi yleensä tullut kestää useita vuosia, joiden aikana on tehty useita perintäyrityksiä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että takaisinperintätoimenpiteiden tuloksettomuus on lopullisesti ja ehdottomasti todettu, tulisi kysymykseen takaisinperinnästä luopuminen tilanteessa, jossa takaisinperittävä liikamaksu olisi aiheutunut luopumistuen saajan vilpillisestä menettelystä. Tällöinkin on tarvittaessa voitava osoittaa, että kaikki hallinnolliset keinot on käytetty loppuun takaisinperinnän toteuttamiseksi.

Pykälää sovellettaisiin ehdotetussa uudessa muodossaan myös luopumistukiin, jotka on myönnetty vuosina 2007–2010. Muutettuja säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vain, kun toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu ehdotetun lain voimaantulon jälkeen.

67 §. *Lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset.* Pykälässä säädetään luopumistukikustannusten ja luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta aiheutuvien hoitokulujen maksamisesta. Lain toimeenpanosta aiheutuneet luopumistukikustannukset ja hoitokulut maksetaan valtion varoista. Tästä säädetään 1 momentissa, joka säilyisi ennallaan kuten 3 momenttikin, jossa säädetään valtion suorittamasta ennakosta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa päätöksellään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hakemuksesta ne perusteet, joiden mukaan lasketaan luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset eli hoitokulut.

EU:n valtioneuvoston päätökset liittyvät luopumistukijärjestelmän toimeenpanoon muun muassa siten, että korvaukset, joita julkishallinto maksaa julkisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottajille ja joita ei kilpailuteta, ovat mahdollisia vain yhteisö-lainsäädännön mukaisin rajoituksin. Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta maksettavat niin sanotut hoitokulut on katsottava korvaukseksi, joihin sovelletaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista maksettavia korvauksia koskevia linjauksia. Tällaisten korvausten osalta edellytetään EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtioneuvoston päätöksen (2005/842/EY) mukaan muun muassa, että palveluista maksettavien korvausten laskennassa käytettävät parametrit on etukäteen selkeästi määritelty ja että korvaus ei ylitä kustannuksia siten, että se on ylikompensoiva. Päätöksen 6 artiklan toisen kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vaadittava kyseisiä yrityksiä maksamaan takaisin kaikki niille mahdollisesti maksetut liialliset korvaukset, ja korvauksen laskentaparametrit on saatettava ajan tasalle tulevaisuutta varten. Jos liialliset korvaukset ovat enintään 10 prosenttia korvauksen vuotuisesta kokonaismäärästä, ne voidaan siirtää seuraavalle vuoden mittaiselle kaudelle ja vähentää kyseiseltä kaudelta maksettavan korvauksen määrästä. Myös korvausten tasoittuminen vasta neljän vuoden aikana on mahdollista julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävään valtioneuvoston päätöksen (EUVL 2005 C 297/04) mukaan, mutta tällöin korvauksista on ilmoitettava komissiolle.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan edellä esitetystä johtuen muutettavaksi siten, että siinä todettaisiin, miten eläkelaitokselle korvattavat hoitokulut muodostuvat ja minkälaisia eläkelaitokselle aiheutuvia kustannuksia voidaan korvata hoitokuluina. Korvattavia hoitokuluja täsmennettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Hoitokulujen määräytymiseen ja maksamiseen liittyvien säännösten asiallista

sisältöä tai toimeenpanoa ei ole tarkoitus muuttaa.

Pykälään sisältyisi uusi 4 momentti jonka mukaan valtiolla olisi mahdollisuus periä eläkelaitokselle maksettu korvaus hoitokuluista takaisin siltä osin, kuin korvaus ylittää luopumistukiasioiden hoitamisesta eläkelaitokselle aiheutuneet todelliset kustannukset. Jos neljän vuoden aikana maksetut korvaukset eivät kuitenkaan yhteensä ylitä koko ajalta maksettavien kohtuullisten hoitokulujen kokonaismäärää, eläkelaitokselta ei perittäisi seuraavana vuonna vuotuista ylitystä takaisin, vaan kohtuullisten hoitokulujen ylittyminen ja liikaa korvattujen kulujen periminen takaisin tapahtuisi vasta neljän vuoden jakson perusteella. Tasoitusta ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa heti ylitystä seuraavana vuonna, koska varsinkin järjestelmän alkuvaiheessa tietojärjestelmämenot ovat merkittäviä, mutta tasoittuvat järjestelmän käynnistymistä seuraavina vuosina. Tällöin ensimmäisen vuoden ylikompensaatio perittäisiin takaisin vasta viidentenä vuonna, kun on tarkasteltu kaikilta neljältä edeltävältä vuodelta maksetut korvaukset. Palautusta ei myöskään vaadittaisi, jos ylitys on johtunut ennalta arvaamattomista ylimääräisistä kustannuksista, jotka eivät ole johtuneet eläkelaitoksesta, jos ne voidaan ottaa huomioon seuraavaa neljän vuoden jaksoa varten vahvistettavissa kohtuullisissa hoitokuluissa. Tällaisia ylimääräisiä kustannuksia voisivat olla esimerkiksi luopumistukeen vaikuttavat merkittävät tietojärjestelmämuutokset, jotka aiheutuvat työeläkejärjestelmälainsäädäntöön tehdyistä muutoksista.

Muutosehdotukset liittyvät edellä mainittuihin EU:n valtioneuvoston päätöksiin.

1.2 Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

23 §. Pykälässä säädetään luopumistuen täydennysosan lakkauttamisesta, kun luopumistuen saajalle myönnetään työeläkelakien tai kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke. Täydennysosa lakkautetaan kansan- tai työeläkkeen myöntämistä koske-

van päätöksen antamista seuraavan kuukauden alusta eli eläkkeen myöntämisestä. Jos eläke myönnetään alkavaksi myöntämistä myöhemmästä ajankohdasta, täydennysosa kuitenkin lakkautetaan eläkkeen todellisesta alkamisajankohdasta. Täydennysosan lakkauttamista koskevan säännöksen tarkoituksena on estää aiheettomien päällekkäisten etuuksien maksaminen. Jos muu eläke myönnetään takautuvasti, ei täydennysosaa kuitenkaan lakkauteta takautuvasti voimassa olevan lain mukaan, mikä johtaa siihen, että eläkkeensaajalle maksetaan samalta ajalta sekä luopumistuen täydennysosaa että täydennysosan lakkauttavaa eläkettä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Nykyinen 3 momentti siirtyisi samalla 4 momentiksi. Uudessa 3 momentissa säädettäisiin siitä, mistä ajankohdasta täydennysosa lakkautetaan. Täydennysosa ehdotetaan lakkautettavaksi täydennysosan lakkauttavan eläkkeen alkamisajankohdasta. Ehdotettu muutos vastaa maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettuun lakiin ehdotettua muutosta täydennysosan lakkauttamisesta, koska säännökset täydennysosan lakkauttamisesta ovat kummassakin laissa samansisältöiset. Ehdotetun muutoksen perusteella kaikkia luopumistuen saajia kohdeltaisiin samalla tavalla riippumatta siitä, milloin ja minkä lain perusteella luopumistuki on myönnetty. Täydennysosan lakkauttavan työ- tai kansaneläkkeen ja luopumistuen täydennysosan perusteetonta maksamista rinnakkain ei tulisi jatkaa myöskään niissä tapauksissa, joissa luopumistuki on myönnetty aikaisempien luopumisjärjestelmien mukaisesti.

Säännöstä sovellettaisiin luopumistuen saajiin, joille myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

25 §. Pykälässä säädetään luopumistuen maksamisen keskeyttämisestä ja aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä, kun aiheeton maksaminen on johtunut luopumistukeen liittyvän ansiotulorajan ylityksestä.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen koottaisiin luopumistuen maksamisen keskeyttämistä koskevat säännökset. Säännösten sisältöä ei ole tarkoi-

tus muuttaa. Ehdotettu muutos liittyy luopumistuen takaisinperintää koskevan 31 §:n muutosehdotukseen. Luopumistuen maksaminen voitaisiin keskeyttää, kun luopumistuen saajan ansiotuloraja ylittyy tai jos pääasiallisen vastuun maatalouden harjoittamisesta luopumisen kohteena olevalla maatilalla on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin luopumistuen saajalle hänen työpanoksensa ja muut maatilalla olosuhteet huomioon ottaen. Luopumistuen maksaminen keskeyttäisiin seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy maksamisen keskeyttämiseen olisi edelleen olemassa.

Lisäksi pykälän 3 ja 4 momentit ehdotetaan kumottaviksi. Voimassa olevaan 3 momenttiin sisällyvistä seikoista ehdotetaan säädettäväksi 25 §:n 2 momentissa sekä 31 §:n 1 ja 3 momentissa siten, että säännös vastaisuudessa koskisi kaikkia takaisinperintätilanteita. Ehdotettavasta 31 §:n takaisinperintäsäännöksen muuttumisesta johtuen 4 momentti olisi tarpeeton.

Ehdotettavat muutokset liittyvät maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muutosehdotuksiin. Luopumistuen keskeyttämistä ja takaisinperintää koskevat säännökset ovat eri ajankohtina myönnettyjä luopumistukia koskevassa lainsäädännössä samansisältöiset, minkä vuoksi säännösten tulisi vastata toisiaan myös vastaisuudessa.

Säännöstä sovellettaisiin myös ennen lainmuutoksen voimaantuloa aiheuttomasti maksettuun luopumistukeen.

31 §. Pykälässä säädetään luopumistuen takaisinperinnästä, kun luopumistuen aiheeton maksaminen on aiheutunut muusta kuin luopumistuen saajan ansiotulorajan ylittymisestä.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sitä sovellettaisiin aina, kun luopumistukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena riippumatta siitä, mistä aiheeton maksaminen on johtunut. Lisäksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sanamuodoltaan vastaisi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 53 §:n 1 momentin ehdotettua muutettua sanamuotoa.

Momentti vastaisi sisällöltään ja sanamuodoltaan maatalouden harjoittamisesta luopu-

misen tukemisesta annetun lain uuden 53 §:n 2 momenttia. Pykälään sisältyisi lisäksi 5 momentti, joka vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momenttia ja 6 momentti, joka vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momenttia.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin EY:n valtiontukisäännöistä johtuvista takaisinperinnästä luopumisen rajoitteista.

Ehdotettavat muutokset vastaavat maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia. Säännökset ovat kummassakin laissa samansisältöiset ja kaikkia luopumistuen saajia koskevat samat ansiotoiminnan rajoitukset, minkä vuoksi heitä tulisi kohdella samalla tavalla riippumatta siitä milloin luopumistuki on myönnetty. Lisäksi luopumistuen ansiotulorajaan liittyvän takaisinperintäsäännöksen tulisi kaikissa tilanteissa vastata muita vastaavia etuuksia koskevia takaisinperintäsäännöksiä. Ehdotetut muutokset tarkoittaisivat käytännössä, että luopumistuen saajan ansiotulorajan ylittymiseen liittyvään aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperintään sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin muissa takaisinperintätilanteissa. Vastaisuudessa ei siten enää olisi eri takaisinperintäsäännöksiä eri tilanteita varten.

Pykälää sovellettaisiin ehdotetussa uudessa muodossaan luopumistukiin, joita maksetaan viimeistään vuonna 2006 toteutettujen luopumisten perusteella. Muutettuja säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vain, kun toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu ehdotetun lain voimaantulon jälkeen.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetut muutokset eivät edellytä tarkempia säännöksiä tai määräyksiä lukuun ottamatta maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 11 §:n 4 momentissa, 26 §:n 3 momentissa, 35 §:n 3 momentissa ja 67 §:n 2 momentissa ehdotettua asetuksenantovaltuutusta.

Ehdotetun lain 11 §:ssä säädettäisiin lain tavoitteiden vastaisista ja luovutuksista, joita ei pidetä lain tavoitteiden vastaisena. Valtio-

neuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin luovutuksista, jotka eivät ole lain tavoitteiden vastaisia.

Ehdotetun 26 §:n 2 momentin mukaan luopujalla olisi oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle omaan käyttöönsä peltoalue, joka on enintään 2 hehtaaria tai erityisestä syystä hieman suurempi. Ehdotetun 26 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, missä tilanteissa luopujalla on erityinen syy jättää omaan käyttöönsä peltoalue, joka on kahta hehtaaria suurempi.

Ehdotetun 35 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin menettelystä, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai Paliskuntain yhdistys antaa lausuntoja siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset. Vastaava säännös on voimassa olevan lain 35 §:n 4 momentissa, joka on ehdotettu kumottavaksi.

Ehdotetun lain 67 §:n 2 momentissa säädettäisiin eläkelaitokselle maksettavista hoitokorvauksista luopumistukijärjestelmän toimeenpanosta. Asetuksella täsmennettäisiin hyväksyttävistä korvattavista kustannuksista.

3 Voimaantulo

Luopumistukijärjestelmän jatkaminen ja luopumistuen saamisen ehdot sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettuun lakiin ehdotetut muutokset edellyttävät komission päätöstä tukijärjestelmän hyväksyttävyydestä. Tämän vuoksi ehdotettu laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaisuuteen voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tavoitteena on, että luopumistukijärjestelmän jatkamista koskeva laki tulisi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2011 ja luopumistukijärjestelmä jatkuisi katkeamatta voimassa olevan lain soveltamisajan päättyessä vuoden 2010 lopussa. Ehdotetun lain 33 §:n 1 momentti ja 34, 35 ja 51 § tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Pääsääntöisesti luopumista koskevaan hakemukseen sovellettaisiin uusia säännöksiä, jos luopuminen tapahtuu vuonna 2011 tai sen jäl-

keen. Jos hakijalle on kuitenkin vuoden 2010 aikana annettu ennakkopäätös tuesta, mutta luopuminen toteutetaan vasta seuraavan vuoden puolella, tämä olisi mahdollista päätöksen mukaisin ehdoin kahden kuukauden ajan helmikuun loppuun 2011.

Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaisuuteen voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys

Perustuslain kannalta esityksessä merkityksellistä on lähinnä siinä esitetyt asetuksenantovaltuudet, takaisinperintää koskevan säännöksen ulottaminen koskemaan ennen lain voimaantuloa myönnettyjä tukia, hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle sekä porotalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisen suhde saamelaiseen kulttuuriin ja sen ylläpitämiseen.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Tämän on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä katsottu tarkoittavan myös jo myönnettyjä etuuksia ja mahdollisuuksia puuttua niihin jälkikäteen. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että takaisinperintää koskeva muutos lisäisi eläkelaitoksen harkintavaltaa takaisinperinnässä. Tätä rajoittaisi toisaalta EY:n valtioneuvoston päätöksistä johtuva velvollisuus ryhtyä takaisinperintään. EY:n valtioneuvoston päätöksistä johtuva velvollisuus riippumatta siitä, onko siihen viitattu kansallisessa lainsäädännössä. Selkeyden vuoksi on kuitenkin laissa syytä mainita, että EY:n lainsäädännöstä johtuva harkintavallan rajoite koskee myös luopumistukia. Ehdotettu säännös olisi silti kaiken kaikkiaan lievempi kuin voimassa oleva säännös.

Perustuslain 17 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, minkä säännöksen perustelujen mukaan on katsottu sisältävän myös perinteisten saamelaisten elinkeinojen kuten porotalouden harjoittamisen. Vastaava asia seuraa myös Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista, kuten YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oike-

uksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklasta. Ehdotetussa laissa ei kuitenkaan rajoiteta porotalouden harjoittamista, vaan tarjotaan myös iäkkäille porotalouden harjoittajille, saamelaisalueen poronmistajat mukaan lukien, mahdollisuus niin halutessaan tuen avulla luopua porotalouden harjoittamisesta. Ehdotettu muutos lisää myös porotaloutta harjoittavien puolisoiden mahdollisuuksia ajoittaa elinkeinonsa lopettaminen kummankin iän ja muiden olosuhteiden kannalta tarkoituksenmukaiseen ajankohtaan. Säännös on lievempi kuin vastaava perinteisen maatalouden harjoittajia koskeva säännös.

Perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisestä syystä laissa voidaan säätää, että sen voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella. Erityisenä syynä on perustuslakivaltuuskunnan käytännössä pidetty muun muassa lain voimaantulon sidonnaisuutta Euroopan unionin lainsäädäntöön. Ehdotetun lain tuen ehtoja koskevien säännösten voimaantulon edellytyksenä on, että EY:n komission hyväksyy esitykseen sisältyvän valtiontuen.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Esitykseen sisältyy valtuus asetuksen antoon ehdotettujen maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 11 §:n 4 momentissa,

26 §:n 3 momentissa, 35 §:n 3 momentin ja 67 §:n 2 momentin nojalla. Ehdotetut valtuudet ovat tarkkarajaisia eivätkä sisällä valtuutusta säätää seikoista, joista kuuluisi säätää lailla.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaan tukihakemuksen on voinut jo nyt toimittaa eläkelaitoksen asiamiehelle niin, että hakemuksen katsotaan tulleen vireille asiamiehen vastaanottaessa hakemuksen. Esitys ei sisällä tältä osin muutosta voimassa olevaan lakiin. Eläkelaitoksen ja sen asiamiesten on toiminnassaan noudatettava sekä hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003) että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Asiamiehet ovat lisäksi nykyisin työsuhteessa eläkelaitokseen.

Ehdotetut lait maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta 21 päivänä heinäkuuta 2006 annetun lain (612/2006) 16 §:n 2 momentti, 22 §:n 3 momentti, 42 §:n 3 momentti ja 43 §:n 5 momentti,

muutetaan 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §, 8 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 3 momentti, 11 §, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §:n 1 momentin 3, 4 ja 6 kohta sekä 3 momentti, 23 §, 24 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 §, 26 §:n 2 momentin 2 kohta, 33—35 §, 43 §:n 4 momentti, 51, 53 ja 67 §, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a §, 26 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 26 a § ja 43 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan toimenpiteisiin, joiden perusteella maatalouden harjoittamisesta luovutaan vuosina 2007—2014.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jolla on maatilan tuotantosuunta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset; harjoitettaessa porotaloutta maatilaksi katsotaan myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) tarkoitettu porotaloustila tai siihen verrattava muu tila;

4 §

Luopuminen

Luopumisella tarkoitetaan maatalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilan peltomaan ja tuotantorakennukset tilanpidon jatkajalle taikka luovuttaa omistamansa maatilan peltomaan lisäalueeksi tässä laissa säädetyllä tavalla.

Jos luopuja harjoittaa porotaloutta, luopumisella tarkoitetaan porotalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa porotilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla tuotantorakennukset ja -rakennelmat sekä omistamansa porot porotalouden jatkajalle tai omistamansa porot lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle tässä laissa säädetyllä tavalla.

Luopumisen katsotaan tapahtuneen, kun:

1) tämän lain mukaista sukupolvenvaihdosluovutusta tai maatilán peltomaan luovutusta lisämaaksi koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu ja maatilán tai lisämaaksi luovutetun peltomaan hallintaoikeus on siirtynyt luovutuksensaajalle; jollei hallinta siirry luovutuskirjan allekirjoituspäivänä, katsotaan luovutuskirjan allekirjoituksen ja hallinnan siirron ajankohdista jälkimmäinen luopumisen ajankohdaksi;

2) tämän lain mukaisessa sukupolvenvaihdosluovutuksessa yhtiöosuuden tai osakkeiden luovutusta koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu; tai

3) luovutuskirja on allekirjoitettu, jos luopujan tai hänen aviopuolisonsa tila on porotaloustila.

8 §

Luopujan ikää koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on täyttänyt:

3) 60 vuotta, jos luopuminen tapahtuu luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoitetulle henkilölle maatilán pellot ja tuotantokennukset sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi tai luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoitetulle henkilölle maatilán peltomaan lisäalueeksi luovutuksensaajan tai tämän aviopuolison maatilaa.

9 §

Luopuminen ennen vähimmäisiän saavuttamista

Jos luopujana on maatalousyrittäjä, joka on harjoittanut maataloutta luopumisen kohteena olevalla maatilalla sen osan omistajana yhdessä sellaisen vanhemman sisaruksensa kanssa, jolla on oikeus luopumistukeen tämän lain säännösten mukaisesti, tällä tavoin maataloutta harjoittaneella nuoremmalla sisaruksella on oikeus luopumistukeen, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta

ennen kuin hän saavuttaa 8 §:ssä säädetyn iän.

11 §

Luopumista ja maatilaa koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja hakee luopumistukea ennen 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun lopullisen luovutuskirjan allekirjoittamista ja että 4 §:ssä tarkoitettu luopuminen tapahtuu kahdentoista kuukauden kuluessa siitä, kun 36 §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on annettu.

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopumisen kohteena olevan maatilán peltomaasta ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu olennaisista osuista vastoin tässä laissa säädettyjä tavoitteita. Lain tavoitteiden vastaisena olennaisen osuuden luovutuksena pidetään myös maatilán jakamista omistajien kesken tai maatilaa kuuluneiden alueiden siirtämistä viljeltäväksi osana toista maatilaa.

Tämän lain tavoitteiden vastaisena ei kuitenkaan pidetä luovutusta:

1) joka on johtunut pakottavista taloudellisista vaikeuksista;

2) joka on johtunut vaiheittain toteutetusta sukupolvenvaihdoksesta;

3) jolla lähialueen viljelijä hankkii lisämaata maatilaa, jos yksi tai useampi tällainen luovutus yhteensä on koskenut enintään neljännen luopumisen kohteena olevan maatilán peltoalasta;

4) jolla siirryy muuta kuin tonttimaata valtiolle tai kunnalle, jos valtiolla tai kunnalla olisi ollut oikeus saada luovutettu alue pakolonastuksena tai etuusto-oikeuden käyttämisen seurauksena;

5) jolla luovutetaan peltomaata valtiolle kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 9 luvun 67 §:ssä tarkoitettuun uusjakoon;

6) jonka syynä on ollut muu edellä kohdissa 1—5 mainittuihin syihin rinnastettava painava syy; tai

7) joka koskee kooltaan vähäistä aluetta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, millä perusteilla 3 momentissa tar-

koitettuja luovutuksia ei pidetä tämän lain tavoitteiden vastaisina.

12 §

Luopujaa luopumisen jälkeen koskevat rajoitukset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja ja hänen aviopuolisonsa luopumisen tapahduttua pysyvästi lopettavat kauppallisen maatalouden harjoittamisen ja ettei luopuja tee metsätalouden hankintatyötä. Porotalouden harjoittamisesta luopuvan henkilön aviopuoliso voi kuitenkin jatkaa porotalouden harjoittamista, jos hänellä on oma poromerkki, siten kuin jäljempänä säädetään.

Kaupallisen maatalouden harjoittamiseksi ei katsota eläinten pitämistä lemmikkieläiminä, jollei niitä kasvateta tuotantotarkoitukseen. Luopumisen jälkeen luopuja ja hänen aviopuolisonsa voivat pitää yhteensä enintään kaksi hevosta, joita ei saa käyttää siitoseläiminä. Luopumisen jälkeen kukin luopuja voi pitää enintään kuusi poroa omatarvekäyttöä varten.

15 §

Sukupolvenvaihdosluovutus

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilallaan peltomaan ja tuotantorakennukset maatalouden harjoittamista varten sellaiselle tilanpitoa jatkavalle luovutuksensaajalle:

3) jonka pysyväisluonteiset tulot muusta kuin maatilataloudesta ja maatilalta käsin harjoitetusta maatilatalouden liitännäistoiminnasta luopumishetkellä arvioituina eivät ylitä 60 000 euroa vuodessa;

4) joka elinkeinosuunnitelmalla osoittaa, että luopumisen kohteena oleva maatila tai hänelle muodostuva maatila on taloudellisesti elinkelpoinen ja että maatilalla yritystoiminnasta voi saada luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään

10 000 euroa kutakin luovutuksensaajaa tai luovutuksensaajana olevaa avioparia kohden;

6) joka sitoutuu viljelemään maatilaa ja asumaan maatilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että luovutuksensaaja voi vastata maatalouden harjoittamisesta ja osallistua maatilallaan töihin säännöllisesti siten, että maatila tulee asianmukaisesti hoidetuksi huomioon ottaen eläinsuojelulain (247/1996) säännökset ja muut vastaavat säännökset, niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan; jos maatila luovutetaan kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, kunkin luovutuksensaajan tulee täyttää tässä kohdassa tarkoitettun sitoumuksen velvoitteet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna sukupolvenvaihdosluovutuksena ei kuitenkaan pidetä maatilallaan peltomaan ja tuotantorakennusten luovuttamista sellaiselle luovutuksensaajalle, joka on jo ennen 1 momentissa tarkoitettua luovutusta aloittanut tilanpidon siten, että hänelle on myönnetty maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 6 §:ssä tarkoitettu nuorten viljelijöiden aloitustuki tai sitä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen nuorten viljelijöiden aloitustuki tai käynnistystuki eikä tilanpitoa ole aloitettu samalla maatilalla, josta luopumiseen luopuja hakee luopumistukea.

17 a §

Porotaloutta harjoittavien aviopuolisoiden luopuminen eri ajankohtina

Jos luopujan tila on porotaloustila tai siihen verrattava tila, luopujan aviopuoliso voi jatkaa porotalouden harjoittamista omaan lukuunsa sen estämättä, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, jos:

1) hänellä on poroja omistuksessaan, kun hänen aviopuolisonsa luopuu porotalouden harjoittamisesta luovuttamalla omistuksensa olevat porot 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla muulle henkilölle kuin aviopuolisolleen;

2) hän on vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen aviopuolisonsa luopumistukihakemuksen vireille tuloa ollut vakuutettu

poronomistajana maatalousyrittäjän eläkelain nojalla; ja

3) luopuja ei ole luovuttanut porotalouden harjoittamista jatkavalle aviopuolisolleen poroja viiden viimeisen vuoden aikana ennen 2 kohdassa tarkoitettua ajankohtaa eikä myöskään sen jälkeen luovuta aviopuolisolleen yhtään poroa.

Kumpikin puoliso erikseen voi luopua 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tavoin vain, jos kummallakin puolisoilla on omistuksessaan erillinen porotaloustila tai siihen verrattava tila.

23 §

Luovutuksensaajien lukumäärä

Edellä 15 ja 16 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa, ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös kahdelle luovutuksensaajalle ja heidän aviopuolisolleen yhdessä. Jos maatila tai maatilan peltomaata luovutetaan kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, kummankin luovutuksensaajan on täytettävä mitä 15 ja 16 §:ssä luovutuksensaajasta säädetään. Jos luovutus kuitenkin tapahtuu aviopuolisolle yhteisesti, ainakin toisen aviopuolisosta on täytettävä, mitä 15 ja 16 §:ssä luovutuksensaajasta säädetään.

Jos maatilan pellot tai osa niistä luovutetaan yhteisesti 1 momentissa tarkoitetuille luovutuksensaajille yhdessä viljeltäväksi, luovutuksensaajien on sitouduttava pitämään pellot jakamattomina omistuksessaan ja hallinnassaan tässä laissa säädettyjen sitoumusten voimassaoloajan. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös luovutettaessa pellot yhteisesti aviopuolisolle, vaikka vain toinen heistä täyttäisi luovutuksensaajaa koskevat edellytykset.

Edellä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:ssä tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös luovutuksensaajalle ja hänen aviopuolisolleen yhdessä. Tällöin aviopuolisosta toisen on täytettävä kaikki ehdot ja molempien on sitouduttava yhdessä puolisonsa kanssa pitämään omistuksessaan sellainen määrä osakkeita, että luovutuksensaajilla yhdessä on määräämisvalta 19 tai 21 §:ssä tarkoitettussa osakeyhtiössä niin kauan kuin luopumistukea mak-

setaan, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

24 §

Sukupolvenvaihdosluovutus erikseen viljeltäväksi

Sen estämättä, mitä 23 §:ssä säädetään, 15 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu sukupolvenvaihdosluovutus voi tapahtua myös siten, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta luovutetaan erilliset maatilat 15 §:ssä säädetty ehdot täyttävälle luovutuksensaajille erikseen viljeltäväksi,

2) jos erikseen luovutettavilla mautiloilla on tuotantosuunta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset ja kultakin erikseen luovutettavalta maatilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida olevan viitenä luovutusta seuraavana kalenterivuotena vähintään kaksi ja puoli kertaa niin suuri kuin elinkelpoiselta maatilalta 15 §:n 1 momentin 4 kohdassa edellytetään.

25 §

Porojen luovutus useammalle luovutuksensaajalle

Edellä 17 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu luovutus voi tapahtua useammalle luovutuksensaajalle erikseen, jos kullekin luovutuksensaajalle luovutuksen seurauksena muodostuu vähintään 150 eloporon porokarja.

26 §

Luopumisen kohteena oleva maatila ja sallitut pidätykset

Luopujilla on kuitenkin oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle seuraavat kohtuullisen kokoiset alueet:

2) omaan käyttöönsä peltoalue, joka on enintään kaksi hehtaaria tai alueen sijainnista tai laadusta johtuvasta erityisestä syystä vähäisessä määrin tätä suurempi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, missä tilanteissa luopujalla on 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu erityinen syy jättää omaan käyttöönsä peltoalue, joka on kahta hehtaaria suurempi.

26 a §

Luopumisen kohteena olevan maatilán jaksaminen

Jos luopuja yksin tai yhdessä aviopuolisonsa kanssa omistaa maatilán yhdessä yhden tai useamman muun henkilön kanssa ja maatilaa viljellään yhdessä, maatilasta voidaan 11 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä luopua siten, että luopuminen koskee vain osaa maatilasta. Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että yhteisesti omistetulta maatilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida ylittävän 50 000 euroa vuodessa ja maatilasta voidaan muodostaa useampia toiminnallisesti itsenäisiä maatiloja siten kuin 2 momentissa säädetään. Jos mainituin tavoin muodostetun maatilán luovuttaminen täyttää muutoin 15 §:ssä tarkoitettun sukupolvenvaihdosluovutuksen edellytykset, yhteisesti omistetun ja viljellyn maatilán osan omistaneelle luopujalle ja hänen aviopuolisolle voidaan myöntää luopumistuki.

Ennen luopumista maatala voidaan jakaa siten, että siitä muodostetaan useampi maatala, jos:

1) maatala muodostuu useammasta alun perin erillisestä maatilasta, jolla on tarpeelliset asuin- ja tuotantorakennukset; tai

2) muodostuvien maatilojen yhdysviljely ei ole tarkoituksenmukaista ottaen huomioon tilojen omistussuhteet, niiden välinen etäisyys, tuotantosuunta tai niihin verrattavat seikat ja kullakin muodostuvalla maatilalla on tarpeelliset asuin- ja tuotantorakennukset.

Edellä 1 ja 2 momentin mukaisesti muodostuneen luovutettavan maatilán tulee olla luovutuksensaajan esittämien selvitysten ja elinkeinosuunnitelman perusteella taloudellisesti elinkelpoinen siten, että luovutuksen-

saaja voi saada maatilán yritystoiminnasta luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään 25 000 euroa. Edellä 1 momentissa tarkoitettun maatilán ja luovutuksensaajalle luovutettavan maatilán yritystulon laskemisessa ja arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä yritystoiminnan tulosta ja elinkeinosuunnitelman laatimisesta 15 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään.

33 §

Hakemukseen liitettävät selvitykset

Hakemukseen on liitettävä selvitys luopumisen kohteena olevan maatilán omistusoikeudesta ja pinta-alasta sekä sukupolvenvaihdosluovutuksessa selvitykset luovutuksensaajan ammattitaidosta, luopumisen kohteena olevan maatilán taloudellisesta elinkelpoisuudesta sekä ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevien vaatimusten noudattamisesta. Lisäksi hakemukseen on liitettävä selvitys luopujan hakemista peltoalaperusteisista tuista.

Jos luopujana on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu luopuja, hakemukseen on liitettävä luopumisen kohteena olevan maatilán omistavan yhtiön kauppakisteriote sekä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa luovutuksissa jäljennös osakeyhtiötä koskevasta osake- ja osakasluettelosta sekä yhtiöjärjestyksestä.

Jos luovutus tapahtuu 18 tai 20 §:ssä säädettyin tavoin, on eläkelaitokselle toimitettava avoimen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimus sekä 18 §:ssä tarkoitettussa luovutuksessa selvitys siitä, että muut yhtiömiehet suostuvat luopujan suunnittelemaan yhtiöosuuden luovuttamiseen, ellei kyseisen yhtiön yhtiösopimuksesta muuta johdu.

Jos luopuminen porotaloustilalla tai siihen verrattavalla tilalla tapahtuu 17 a §:ssä säädettyin tavoin, hakemukseen on liitettävä poronhoitolain (848/1990) 19 §:ssä tarkoitettun poroisännän todistus luopujan ja hänen aviopuolisonsa välisistä porokaupoista luopujan luopumistukihakemuksen vireille tuloa edeltäviltä viideltä vuodelta sekä kummankin aviopuolison porojen määrästä.

Eläkelaitos voi edellyttää hakemukseen liitettäväksi muitakin hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellisia selvityksiä.

34 §

Hakemuksen vireilletulo

Luopumistukihakemus ja 15—21 §:ssä, 23 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 33 §:ssä tarkoitetut asiakirjat ja sitoumukset on toimitettava eläkelaitokselle tai eläkelaitoksen asiamiehelle. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille sinä päivänä, jona se on saapunut eläkelaitokselle tai eläkelaitoksen asiamiehelle. Hakemuksen saapumispäivästä säädetään tarkemmin hallintolain (434/2003) 18 §:ssä.

Hakemus voidaan toimittaa eläkelaitoksen tai eläkelaitoksen asiamiehen sijasta sen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jonka alueella maatilan talouskeskus sijaitsee. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille 1 momentissa tarkoitettuihin tavoin saapumispäivänään. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on viivytyksettä toimitettava hakemus liitteineen eläkelaitokselle.

Eläkelaitos tai eläkelaitoksen asiamies voi hakemuksen vastaanotettuaan pyytää luopumistuen hakijaa toimittamaan kohtuullisen määräajan kuluessa asian ratkaisemiseksi tarpeellista lisäselvitystä.

Jollei tuen hakija toimita tarpeellista lisäselvitystä 3 momentissa tarkoitettulle lisäselvityksen pyytäjälle kohtuullisessa määräajassa, eläkelaitos voi jättää hakemuksen tutkimatta tai ratkaista sen ilman lisäselvitystä.

35 §

Lausunnot

Eläkelaitos voi tarvittaessa pyytää 34 §:n 2 momentissa tarkoitettulta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lausunnon siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset. Jos luopujana on porotalouden harjoittaja, eläkelaitos voi pyytää hakemuk-

sesta myös Paliskuntain yhdistyksen lausunnon.

Eläkelaitos ratkaisee luopumistukea koskevan hakemuksen saatuaan 1 momentissa tarkoitettua lausunnon asiassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin menettelyistä lausuntoja annettaessa.

43 §

Luopumistuen täydennysosan maksamisen lakkaaminen

—————
 Jos luopumistuen saajalle myönnetään muu kuin 2 momentissa tarkoitettu, työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niiden voimaantulon annettujen lakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke, luopumistuen täydennysosa lakkautetaan. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös työntekijäin eläkelain (395/1961), jäljempänä vuoden 1961 työntekijäin eläkelaki, 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesäännön mukaisiin vastaaviin eläkkeisiin.

43 a §

Luopumistuen täydennysosan lakkauttamisajankohta ja täydennysosan maksamisen alkaminen uudelleen

Täydennysosa lakkautetaan siitä ajankohdasta lukien, josta 43 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettu eläke alkaa.

Jos luopumistuen saajalle myönnetty 43 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettu eläke lakkaa, täydennysosan maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

51 §

Luovutuksensaajan ilmoitusvelvollisuus

Jos luovutuksensaaja keskeyttää tai lopettaa antamansa tässä laissa tarkoitettua si-

toumuksen täyttämisen, on hänen ilmoitettava siitä välittömästi eläkelaitokselle.

53 §

Luopumistuen takaisinperintä

Jos luopumistukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, eläkelaitoksen on perittävä liikaa maksettu luopumistuki takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä luopumistuen aiheeton maksaminen ole johtunut luopumistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei luopumistuen saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan luopumistuen määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisinperinnästä ei kuitenkaan luovuta, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu tuki ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouseläkelaitosten päätöksentekijä, joiden perusteella luopumistukijärjestelmä on hyväksytty.

67 §

Lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuneet luopumistukikustannukset ja hoitokulut maksetaan valtion varoista.

Eläkelaitokselle hoitokuluista maksettava korvaus ei saa ylittää kohtuullisten hoitokulujen määrää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa etukäteen päätöksellään eläkelaitoksen hakemuksesta ne perusteet, joiden mukaan lasketaan 1 momentissa tarkoitettujen kohtuullisten hoitokulujen. Kohtuulliset korvattavat hoitokulut voivat muodostua lain toimeenpanosta eläkelaitokselle aiheutuvista henkilöstö-, tietojenkäsittely-, konttori-, tilaja hallintokustannuksista sekä muista vastaavista kustannuksista. Korvattavista hoitoku-

luista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Eläkelaitokselle korvataan kuitenkin vain todelliset tukijärjestelmän toimeenpanosta aiheutuneet hoitokulut.

Valtion tulee, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunakin vuotena kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää.

Jos eläkelaitokselle maksettu kohtuullisten hoitokulujen mukainen 2 momentissa tarkoitettu korvaus kalenterivuoden ajalta on ylittänyt eläkelaitokselle aiheutuneet todelliset hoitokulut, eläkelaitoksen on palautettava liikaa maksettu hoitokorvaus, jollei eläkelaitos osoita, että tältä vuodelta sekä kolmelta seuraavalta vuodelta maksettavat hoitokorvaukset yhteensä eivät tule ylittämään kyseisten vuosien kohtuullisia hoitokuluja. Jos koko jaksolta maksetut korvaukset ovat ylittäneet jaksosta kohtuulliset hoitokulut, ylittävä osa on palautettava valtiolle. Palautusta ei kuitenkaan vaadita, jos ylitys on johtunut ennalta arvaamattomista ylimääräisistä kustannuksista, jotka eivät ole johtuneet eläkelaitoksesta, ja jos ne voidaan ottaa huomioon seuraavaa neljän vuoden jaksoa varten vahvistettavissa kohtuullisissa hoitokuluissa.

Jos eläkelaitokselle kalenterivuodelta maksettu hoitokorvaus on ollut pienempi kuin eläkelaitokselle aiheutuneet todelliset hoitokulut, maksetun korvauksen ja todellisten hoitokulujen erotus voidaan ottaa huomioon seuraavan kalenterivuoden ennakkoa maksettaessa, jos erotuksen maksaminen ei johda aisanomaisen neljän vuoden jaksosta kohtuullisten hoitokulujen ylittämiseen tai jos kysymys on 4 momentissa tarkoitetuista ennalta arvaamattomista menoista.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 33 §:n 1 momentti ja 34, 35 ja 51 § tulevat kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20.

Tällä lailla kumotaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta 18 päivänä tammikuuta 2007 annetun valtioneuvoston asetuksen (26/2007) 10 §.

Lain 33 §:n 1 momenttia sekä 34, 35 ja 51 §:ää sovelletaan, kun luopumistukea haetaan näiden lainkohtien tultua voimaan.

Lain 11 §:n 3 momentin 5 kohtaa ja 26 a §:ää sovelletaan, kun luopumistukea haetaan 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 43 a §:ää sovelletaan luopumistukeen, jonka saajalle myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 53 §:ää sovelletaan myös tukeen, joka on myönnetty ennen kuin tämä laki tuli voimaan, jos toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu tämän lain tultua voimaan.

Lain 67 §:ää sovelletaan korvaukseen, joka maksetaan mainitun pykälän tultua voimaan.

Muilta osin tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu 1 päivänä tammikuuta

2011 tai sen jälkeen, kuitenkin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2014. Jos luopuminen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, luopumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos luopuminen kuitenkin tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2011 mutta viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2011 ja hakijalle on annettu maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu ennakkopäätös viimeisän 31 päivänä joulukuuta 2010, luopumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/1994) 25 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 3 momentti laissa 1283/2006 ja 25 §:n 4 momentti laissa 613/2006,
muutetaan 25 §:n 2 momentti ja 31 §, sellaisina kuin niistä on 31 § osaksi mainituissa laeissa 613/2006 ja 1283/2006 sekä *lisätään* 23 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 613/2006 ja laissa 1294/2007, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

23 §

Täydennysosa lakkautetaan siitä ajankohdasta lukien, josta 1 tai 2 momentissa tarkoitettu eläke alkaa.

25 §

Luopumistuen maksaminen voidaan keskeyttää, kun eläkelaitos saa tiedon seikasta, jonka perusteella luopumistukea ei 1 momentin mukaan saisi maksaa. Luopumistuen maksaminen voidaan niin ikään keskeyttää, jos pää-asiallisen vastuun maatalouden harjoittamisesta luopumisen kohteena olevalla maatilalla on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin luopumistuen saajalle hänen työpanoksensa ja muut maatilano-olosuhteet huomioon ottaen. Luopumistuen maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy maksamisen keskeyttämiseen on edelleen olemassa.

31 §

Jos luopumistukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, eläkelaitoksen on

perittävä liikaa maksettu luopumistuki takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä luopumistuen aiheeton maksaminen ole johtunut luopumistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei luopumistuen saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan luopumistuen määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisinperinnästä ei kuitenkaan luovuta, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu tuki ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden alan valtiontukisääntöjä, joiden perusteella luopumistukijärjestelmä on hyväksytty.

Aiheettomasti maksettu luopumistuki saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista luopumistukieristä. Kulloinkin suoritettavasta luopumistukierästä ei saa tuensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosa siitä luopumistukierän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun luopumistukierästä on toimitettu

ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys. Samoin rajoituksin voidaan aiheettomasti maksettu luopumistuki periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista maatalousyrittäjän eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Päätös aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa luopumistuen maksupäivästä. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saattava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa ku-

lua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lain 23 §:n 3 momenttia sovelletaan luopumistukeen, jonka saajalle myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 31 §:ää sovelletaan myös tukeen, joka on myönnetty ennen kuin tämä laki tuli voimaan, jos toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

1.

Laki

maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta 21 päivänä heinäkuuta 2006 annetun lain (612/2006) 16 §:n 2 momentti, 22 §:n 3 momentti, 42 §:n 3 momentti ja 43 §:n 5 momentti,

muutetaan 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentin 1 kohta, 4 §, 8 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 3 momentti, 11 §, 12 §:n 1 ja 2 momentti, 15 §:n 1 momentin 3, 4 ja 6 kohta sekä 3 momentti, 23 §, 24 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 §, 26 §:n 2 momentin 2 kohta, 33—35 §, 43 §:n 4 momentti, 51, 53 ja 67 §, sekä

lisätään lakiin uusi 17 a §, 26 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 26 a § ja 43 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan toimenpiteisiin, joiden perusteella maatalouden harjoittamisesta luovutaan vuosina 2007—2010.

Tätä lakia sovelletaan toimenpiteisiin, joiden perusteella maatalouden harjoittamisesta luovutaan vuosina 2007—2014.

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maatilalla* yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä; harjoitettaessa porotaloutta maatilaksi katsotaan myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) tarkoitettu porotaloustila tai siihen verrattava muu tila;

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **maatilalla** yhden tai useamman peltoa käsittävän tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, *jolla on maatilalan tuotantosuurta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset*; harjoitettaessa porotaloutta maatilaksi katsotaan myös porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaissa (45/2000) tarkoitettu porotaloustila tai siihen verrattava muu tila;

4 §

Luopuminen

Luopumisella tarkoitetaan maatalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilan peltomaan ja tuotantorakennukset tilanpidon jatkajalle taikka luovuttaa *tai vuokraa* omistamansa maatilan peltomaan lisäalueeksi tässä laissa säädetyllä tavalla.

Jos luopuja harjoittaa porotaloutta, luopumisella tarkoitetaan porotalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa porotilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla tuotantorakennukset ja -rakennelmat sekä omistamansa porot porotalouden jatkajalle tai omistamansa porot lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle tässä laissa säädetyllä tavalla.

Luopumisen katsotaan tapahtuneen, kun:

1) tämän lain mukaista sukupolvenvaihdosluovutusta tai maatilan peltomaan luovutusta *tai vuokraamista* lisämaaksi koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu ja maatilan tai lisämaaksi luovutetun *tai vuokratun* peltomaan hallintaoikeus on siirtynyt luovutuksensaajalle; jollei hallinta siirry luovutuskirjan allekirjoituspäivänä, katsotaan luovutuskirjan allekirjoituksen ja hallinnan siirron ajankohdista jälkimmäinen luopumisen ajankohdaksi;

2) tämän lain mukaisessa sukupolvenvaihdosluovutuksessa yhtiöosuuden tai osakkeiden luovutusta koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu;

3) luovutuskirja on allekirjoitettu, jos luopujan tila on porotaloustila.

Edellä 3 momentin 1 kohdassa luovutuskirjalla tarkoitetaan myös vuokrasopimusta.

8 §

Luopujan ikää koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on täyttänyt:

3) 60 vuotta, jos luopuminen tapahtuu luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoite-

4 §

Luopuminen

Luopumisella tarkoitetaan maatalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilan peltomaan ja tuotantorakennukset tilanpidon jatkajalle taikka luovuttaa omistamansa maatilan peltomaan lisäalueeksi tässä laissa säädetyllä tavalla.

Jos luopuja harjoittaa porotaloutta, luopumisella tarkoitetaan porotalouden harjoittamisen lopettamista siten, että luopuja toteuttaa porotilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla tuotantorakennukset ja -rakennelmat sekä omistamansa porot porotalouden jatkajalle tai omistamansa porot lisäporoiksi toiselle porotalouden harjoittajalle tässä laissa säädetyllä tavalla.

Luopumisen katsotaan tapahtuneen, kun:

1) tämän lain mukaista sukupolvenvaihdosluovutusta tai maatilan peltomaan luovutusta lisämaaksi koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu ja maatilan tai lisämaaksi luovutetun peltomaan hallintaoikeus on siirtynyt luovutuksensaajalle; jollei hallinta siirry luovutuskirjan allekirjoituspäivänä, katsotaan luovutuskirjan allekirjoituksen ja hallinnan siirron ajankohdista jälkimmäinen luopumisen ajankohdaksi;

2) tämän lain mukaisessa sukupolvenvaihdosluovutuksessa yhtiöosuuden tai osakkeiden luovutusta koskeva luovutuskirja on allekirjoitettu; *tai*

3) luovutuskirja on allekirjoitettu, jos luopujan *tai hänen aviopuolisonsa* tila on porotaloustila.

8 §

Luopujan ikää koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on täyttänyt:

3) 60 vuotta, jos luopuminen tapahtuu luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoite-

tulle henkilölle maatilán pelloj ja tuotantorakennukset sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi tai *luopuminen tapahtuu vuonna 2009 tai 2010* luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoitettulle henkilölle maatilán peltomaal lisääalueeksi luovutuksensaajan tai tämän aviopuolison maatilaa *tai jos luopuminen tapahtuu vuokraamalla maatilán peltomaal lisääalueeksi.*

9 §

Luopuminen ennen vähimmäisiän saavuttamista

Jos luopujana on maatalousyrittäjä, joka on harjoittanut maataloutta yhtymän osakkaana yhdessä sellaisen vanhemman sisaruksensa kanssa, jolla on oikeus luopumistukeen tämän lain säännösten mukaisesti, yhtymän nuoremmalla osakkaalla on oikeus luopumistukeen, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin hän saavuttaa 8 §:ssä säädetyn iän.

11 §

Luopumista ja maatilaa koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja hakee luopumistukea ennen 4 §:ssä säädettyä luopumista ja että luopuminen tapahtuu kahdentoista kuukauden kuluessa siitä, kun 36 §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on annettu.

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopumisen kohteena olevan maatilán peltomaasta ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu olennaista osuutta vastoin tässä laissa säädettyjä tavoitteita. Tämän lain tavoitteiden vastaisena ei pidetä luovutusta, joka on johtunut pakottavista taloudellisista vaikeuksista, vaiheittain toteutetusta sukupolvenvaihdoksesta, lisämaan luovutuksesta lähialueen viljelijöille tai

tulle henkilölle maatilán pelloj ja tuotantorakennukset sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseksi tai luovuttamalla muulle kuin 1 kohdassa tarkoitettulle henkilölle maatilán peltomaal lisääalueeksi luovutuksensaajan tai tämän aviopuolison maatilaa.

9 §

Luopuminen ennen vähimmäisiän saavuttamista

Jos luopujana on maatalousyrittäjä, joka on harjoittanut maataloutta *luopumisen kohteena olevalla maatilalla sen osan omistajana* yhdessä sellaisen vanhemman sisaruksensa kanssa, jolla on oikeus luopumistukeen tämän lain säännösten mukaisesti, *tällä tavoin maataloutta harjoittaneella* nuoremmalla sisaruksella on oikeus luopumistukeen, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin hän saavuttaa 8 §:ssä säädetyn iän.

11 §

Luopumista ja maatilaa koskevat edellytykset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja hakee luopumistukea ennen 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun lopullisen luovutuskirjan allekirjoittamista ja että 4 §:ssä tarkoitettu luopuminen tapahtuu kahdentoista kuukauden kuluessa siitä, kun 36 §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös on annettu.

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopumisen kohteena olevan maatilán peltomaasta ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu olennaista osuutta vastoin tässä laissa säädettyjä tavoitteita. *Lain tavoitteiden vastaisena olennaisen osuuden luovutuksena pidetään myös maatilán jakamista omistajien kesken tai maatilaa kuuluneiden alueiden siirtämistä viljeltäväksi osana toista maatilaa.*

muun kuin tonttimaan luovutuksesta valtiolle tai kunnalle, jos valtiolla tai kunnalla olisi ollut oikeus saada luovutettu alue pakkolunastuksena tai etuosto-oikeuden käyttämisen seurauksena taikka jos luovutukseen on ollut muu näihin rinnastettava painava syy. Lisämaan luovutuksen osalta edellytetään, että luovutus on koskenut enintään neljännessä tilan peltoalasta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, millä perusteilla edellä tarkoitettuja ja kooltaan vähäisiä luovutuksia ei pidetä tämän lain tavoitteiden vastaisina.

Tämän lain tavoitteiden vastaisena ei kuitenkaan pidetä luovutusta:

1) joka on johtunut pakottavista taloudellisista vaikeuksista;

2) joka on johtunut vaiheittain toteutetusta sukupolvenvaihdoksesta;

3) jolla lähialueen viljelijä hankkii lisämaata maatilaansa, jos yksi tai useampi tällainen luovutus yhteensä on koskenut enintään neljännessä luopumisen kohteena olevan maatilaneltoalasta;

4) jolla siirtyy muuta kuin tonttimaata valtiolle tai kunnalle, jos valtiolla tai kunnalla olisi ollut oikeus saada luovutettu alue pakkolunastuksena tai etuosto-oikeuden käyttämisen seurauksena;

5) jolla luovutetaan peltomaata valtiolle kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 9 luvun 67 §:ssä tarkoitettuun uusjakoon;

6) jonka syynä on ollut muu edellä kohdissa 1—5 mainittuihin syihin rinnastettava painava syy; tai

7) joka koskee kooltaan vähäistä aluetta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, millä perusteilla 3 momentissa tarkoitettuja luovutuksia ei pidetä tämän lain tavoitteiden vastaisina.

12 §

Luopujaa luopumisen jälkeen koskevat rajoitukset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja luopumisen tapahduttua pysyvästi lopettaa kaupallisen maatalouden harjoittamisen ja ettei hän tee metsätalouden hankintatyötä.

12 §

Luopujaa luopumisen jälkeen koskevat rajoitukset

Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että luopuja ja hänen aviopuolisonsa luopumisen tapahduttua pysyvästi lopettavat kaupallisen maatalouden harjoittamisen ja ettei luopuja tee metsätalouden hankintatyötä. *Porotalouden harjoittamisesta luopuvan henki-*

Kaupallisen maatalouden harjoittamiseksi ei katsota eläinten pitämistä lemmikkieläiminä, jollei niitä kasvateta tuotantotarkoituksiin. Luopumisen jälkeen luopuja voi pitää enintään kaksi hevosta tai kolme poroa. Jos luopujina ovat aviopuolisot, puoliset yhdessä voivat pitää enintään kaksi hevosta. Poroja saa pitää vain omatarvekäyttöä varten. Hevosia ei saa käyttää siitoseläiminä.

lön aviopuoliso voi kuitenkin jatkaa porotalouden harjoittamista, jos hänellä on oma poromerkki, siten kuin jäljempänä säädetään.

Kaupallisen maatalouden harjoittamiseksi ei katsota eläinten pitämistä lemmikkieläiminä, jollei niitä kasvateta tuotantotarkoituksiin. Luopumisen jälkeen luopuja ja hänen aviopuolisonsa voivat pitää yhteensä enintään kaksi hevosta, joita ei saa käyttää siitoseläiminä. Luopumisen jälkeen kukin luopuja voi pitää enintään kuusi poroa omatarvekäyttöä varten.

15 §

Sukupolvenvaihdosluovutus

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilallaan peltomaan ja tuotantorakennukset maatalouden harjoittamista varten sellaiselle tilanpitoa jatkavalle luovutuksensaajalle:

3) jonka pysyväisluonteiset tulot muusta kuin maatilataloudesta ja tilalta käsin harjoitetusta maatilatalouden liitännäistoiminnasta luopumishetkellä arvioituina eivät ylitä 55 000 euroa vuodessa;

4) joka elinkeinosuunnitelmalla osoittaa, että luopumisen kohteena oleva maatila tai hänelle muodostuva maatila on taloudellisesti elinkelpoinen ja että maatilalla yritystoiminnasta voi saada luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään 10 000 euroa;

6) joka sitoutuu viljelemään maatilaa ja asumaan tilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että tila tulee asianmukaisesti hoidetuksi huomioon ottaen eläinsuojelulain (247/1996) säännökset ja muut vastaavat säännökset, niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

15 §

Sukupolvenvaihdosluovutus

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi tapahtua siten, että luopuja toteuttaa maatilallaan sukupolvenvaihdoksen luovuttamalla maatilallaan peltomaan ja tuotantorakennukset maatalouden harjoittamista varten sellaiselle tilanpitoa jatkavalle luovutuksensaajalle:

3) jonka pysyväisluonteiset tulot muusta kuin maatilataloudesta ja maatilalta käsin harjoitetusta maatilatalouden liitännäistoiminnasta luopumishetkellä arvioituina eivät ylitä 60 000 euroa vuodessa;

4) joka elinkeinosuunnitelmalla osoittaa, että luopumisen kohteena oleva maatila tai hänelle muodostuva maatila on taloudellisesti elinkelpoinen ja että maatilalla yritystoiminnasta voi saada luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään 10 000 euroa *katakin luovutuksensaajaa tai luovutuksensaajana olevaa avioparia kohden*;

6) joka sitoutuu viljelemään maatilaa ja asumaan maatilalla tai sellaisella etäisyydellä siitä, että *luovutuksensaaja voi vastata maatalouden harjoittamisesta ja osallistua maatilallaan töihin säännöllisesti siten, että maatila tulee asianmukaisesti hoidetuksi huomioon ottaen eläinsuojelulain (247/1996) säännökset ja muut vastaavat säännökset, niin kauan kuin luopujalle maksetaan luopumistukea, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan; jos maatila luovutetaan kahdelle luovutuksen-*

saajalle yhdessä viljeltäväksi, kunkin luovutuksensaajan tulee täyttää tässä kohdassa tarkoitetun sitoumuksen velvoitteet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna sukupolvenvaihdosluovutuksena ei kuitenkaan pidetä maatilan peltomaan ja tuotantorakennusten luovuttamista sellaiselle luovutuksensaajalle, joka on jo ennen 1 momentissa tarkoitettua luovutusta aloittanut tilanpidon siten, että hänelle on myönnetty maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 10 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu nuorten viljelijöiden aloitustuki tai sitä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen käynnistystuki eikä tilanpitoa ole aloitettu samalla maatilalla, josta luopumiseen luopuja hakee luopumistukea.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna sukupolvenvaihdosluovutuksena ei kuitenkaan pidetä maatilan peltomaan ja tuotantorakennusten luovuttamista sellaiselle luovutuksensaajalle, joka on jo ennen 1 momentissa tarkoitettua luovutusta aloittanut tilanpidon siten, että hänelle on myönnetty *maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) 6 §:ssä* tarkoitettu nuorten viljelijöiden aloitustuki tai sitä vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukainen nuorten viljelijöiden aloitustuki tai käynnistystuki eikä tilanpitoa ole aloitettu samalla maatilalla, josta luopumiseen luopuja hakee luopumistukea.

16 §

Luovutus lisäalueeksi maatalousyrittäjälle

Luopuminen maatalouden harjoittamisesta voi vuosina 2007 ja 2008 tapahtua myös siten, että luopuja vuokraa maatilan peltomaan osina tai kokonaan lisämaaksi maatalouden harjoittamista varten yhdelle tai useammalle luovutuksensaajalle, joka täyttää 1 momentissa säädetty edellytykset.

16 §

Luovutus lisäalueeksi maatalousyrittäjälle

(kumotaan)

17 a §

Porotaloutta harjoittavien aviopuolisoiden luopuminen eri ajankohtina

Jos luopujan tila on porotaloustila tai siihen verrattava tila, luopujan aviopuoliso voi jatkaa porotalouden harjoittamista omaan lukuunsa sen estämättä, mitä 12 §:n 1 momentissa säädetään, jos:

- 1) hänellä on poroja omistuksessaan, kun hänen aviopuolisensa luopuu porotalouden harjoittamisesta luovuttamalla omistuksensa olevat porot 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla muulle henkilölle kuin aviopuolisolleen;*
- 2) hän on vähintään viiden vuoden ajan vä-*

littömästi ennen aviopuolisonsa luopumistukihakemuksen vireille tuloa ollut vakuutettu poronomistajana maatalousyrittäjän eläkelain nojalla; ja

3) luopuja ei ole luovuttanut porotalouden harjoittamista jatkavalle aviopuolisolleen poroja viiden viimeisen vuoden aikana ennen 2 kohdassa tarkoitettua ajankohtaa eikä myöskään sen jälkeen luovuta aviopuolisolleen yhtään poroa.

Kumpikin puoliso erikseen voi luopua 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla tavoin vain, jos kummallakin puolisoilla on omistuksessaan erillinen porotaloustila tai siihen verrattava tila.

22 §

Luovutustavat

Edellä 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu luovutus vuokraamalla voi tapahtua vähintään kymmenen vuoden ajaksi tehdyillä vuokrasopimuksella.

22 §

Luovutustavat

(kumotaan)

23 §

Luovutuksensaajien lukumäärä

Edellä 15 ja 16 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös kahdelle luovutuksensaajalle ja heidän aviopuolisoilleen yhdessä. Tällöin molempien tai, jos kyse on aviopuolisoista, ainakin toisen on täytettävä, mitä 15 ja 16 §:ssä luovutuksensaajasta säädetään.

Jos maatalon pellot tai osa niistä luovutetaan yhteisesti 1 momentissa tarkoitetuille luovutuksensaajille yhdessä viljeltäväksi, luovutuksensaajien on sitouduttava pitämään pellot jakamattomina omistuksessaan ja hallinnassaan

23 §

Luovutuksensaajien lukumäärä

Edellä 15 ja 16 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa, ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös kahdelle luovutuksensaajalle ja heidän aviopuolisoilleen yhdessä. *Jos maatila tai maatalon peltomaata luovutetaan kahdelle luovutuksensaajalle yhdessä viljeltäväksi, kummankin luovutuksensaajan on täytettävä, mitä 15 ja 16 §:ssä luovutuksensaajasta säädetään. Jos luovutus kuitenkin tapahtuu aviopuolisoille yhteisesti, ainakin toisen aviopuolisoista on täytettävä, mitä 15 ja 16 §:ssä luovutuksensaajasta säädetään.*

Jos maatalon pellot tai osa niistä luovutetaan yhteisesti 1 momentissa tarkoitetuille luovutuksensaajille yhdessä viljeltäväksi, luovutuksensaajien on sitouduttava pitämään pellot jakamattomina omistuksessaan ja hal-

tässä laissa säädettyjen sitoumusten voimassaoloajan. *Sama koskee vuokraamalla toteutettua luovutusta.* Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös luovutettaessa pellot yhteisesti aviopuolisoiille, vaikka vain toinen heistä täyttäisi luovutuksensaajaa koskevat edellytykset.

Edellä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:ssä tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös luovutuksensaajalle ja hänen aviopuolisolleen yhdessä. Tällöin aviopuolisoiista toisen on täytettävä kaikki ehdot ja molempien on sitouduttava yhdessä puolisonsa kanssa pitämään omistuksessaan sellainen määrä osakkeita, että luovutuksensaajilla yhdessä on määräämisvalta 19 tai 21 §:ssä tarkoitettussa osakeyhtiössä niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

24 §

Sukupolvenvaihdosluovutus erikseen viljeltäväksi

Sen estämättä, mitä 23 §:ssä säädetään, 15 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu sukupolvenvaihdosluovutus voi tapahtua myös siten, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta luovutetaan erilliset maatilat 15 §:ssä säädettyt ehdot täyttävälle luovutuksensaajille erikseen viljeltäviksi,

2) jos erikseen luovutettavilla mautiloilla on tuotantosuunta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset ja kultakin erikseen luovutettavalta mautilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida olevan viitenä luovutusta seuraavana kalenterivuotena vähintään kolme kertaa niin suuri kuin elinkelpoiselta mautilalta 15 §:n 1 momentin 4 kohdassa edellytetään.

25 §

Porotalouden sukupolvenvaihdosluovutus useammalle luovutuksensaajalle

Edellä 17 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu luovutus voi tapahtua useammalle

linnassaan tässä laissa säädettyjen sitoumusten voimassaoloajan. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös luovutettaessa pellot yhteisesti aviopuolisoiille, vaikka vain toinen heistä täyttäisi luovutuksensaajaa koskevat edellytykset.

Edellä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:ssä tarkoitettu luovutus voi tapahtua myös luovutuksensaajalle ja hänen aviopuolisolleen yhdessä. Tällöin aviopuolisoiista toisen on täytettävä kaikki ehdot ja molempien on sitouduttava yhdessä puolisonsa kanssa pitämään omistuksessaan sellainen määrä osakkeita, että luovutuksensaajilla yhdessä on määräämisvalta 19 tai 21 §:ssä tarkoitettussa osakeyhtiössä niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

24 §

Sukupolvenvaihdosluovutus erikseen viljeltäväksi

Sen estämättä, mitä 23 §:ssä säädetään, 15 §:ssä, 18 §:n 3 momentissa ja 19 §:n 4 momentissa tarkoitettu sukupolvenvaihdosluovutus voi tapahtua myös siten, että luopumisen kohteena olevasta maatilasta luovutetaan erilliset maatilat 15 §:ssä säädettyt ehdot täyttävälle luovutuksensaajille erikseen viljeltäviksi,

2) jos erikseen luovutettavilla mautiloilla on tuotantosuunta huomioon ottaen tarpeelliset tuotantorakennukset ja kultakin erikseen luovutettavalta mautilalta saatavan yritystulon voidaan arvioida olevan viitenä luovutusta seuraavana kalenterivuotena vähintään *kaksi ja puoli* kertaa niin suuri kuin elinkelpoiselta mautilalta 15 §:n 1 momentin 4 kohdassa edellytetään.

25 §

Porojen luovutus useammalle luovutuksensaajalle

Edellä 17 §:n 1 momentin 1 *tai* 2 kohdassa tarkoitettu luovutus voi tapahtua useammalle

kuin yhdelle luovutuksensaajalle, jos kullekin luovutuksensaajalle luovutuksen seurauksena muodostuu vähintään 150 poron porokarja.

luovutuksensaajalle erikseen, jos kullekin luovutuksensaajalle luovutuksen seurauksena muodostuu vähintään 150 eloporon porokarja.

26 §

Luopumisen kohteena oleva maatila ja sallitut pidätykset

Luopujilla on kuitenkin oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle seuraavat kohtuullisen kokoiset alueet:

2) omassa taloudessa tarvittavien puutarha- ja kasvitarhatuotteiden viljelemistä tai asuinrakennuksen rakentamista varten peltoalue, joka saa olla enintään 10 prosenttia luopumisen kohteena olevasta peltoalasta, ei kuitenkaan suurempi kuin yksi hehtaari.

26 §

Luopumisen kohteena oleva maatila ja sallitut pidätykset

Luopujilla on kuitenkin oikeus jättää luopumisen ulkopuolelle seuraavat kohtuullisen kokoiset alueet:

2) omaan käyttöön peltoalue, joka on enintään kaksi hehtaaria tai alueen sijainnista tai laadusta johtuvasta erityisestä syystä vähäisessä määrin tätä suurempi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, missä tilanteissa luopujalla on 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu erityinen syy jättää omaan käyttöön peltoalue, joka on kahta hehtaaria suurempi.

26 a §

Luopumisen kohteena olevan maatilankäytön jakaminen

Jos luopuja yksin tai yhdessä aviopuolisonsa kanssa omistaa maatilankäytön yhdessä yhden tai useamman muun henkilön kanssa ja maatilankäytön viljellään yhdessä, maatilankäytöstä voidaan 11 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 1 momentissa säädetyn estämättä luopua siten, että luopuminen koskee vain osaa maatilankäytöstä. Luopumistuen saamisen edellytyksenä on, että yhteisesti omistetulta maatilankäytöltä saatavan yritystulon voidaan arvioida ylittävän 50 000 euroa vuodessa ja maatilankäytöstä voidaan muodostaa useampia toiminnallisesti itsenäisiä maatilankäytöksi siten kuin 2 momentissa säädetään. Jos mainituin tavoin muodostetun maatilankäytön luovuttaminen täyttää muutoin 15 §:ssä tarkoitettujen sukupolvenvaihdosluovutuksen edellytykset, yhteisesti omistetun ja viljellyn maatilankäytön osan omistaneelle luopujalle ja hänen

aviopuolisolleen voidaan myöntää luopumistuki.

Ennen luopumista maatila voidaan jakaa siten, että siitä muodostetaan useampi maatila, jos:

1) maatila muodostuu useammasta alun perin erillisestä maatilasta, jolla on tarpeelliset asuin- ja tuotantorakennukset; tai

2) muodostuvien maatilojen yhdysviljely ei ole tarkoituksenmukaista ottaen huomioon tilojen omistussuhteet, niiden välinen etäisyys, tuotantosuunta tai niihin verrattavat seikat ja kullakin muodostuvalla maatilalla on tarpeelliset asuin- ja tuotantorakennukset.

Edellä 1 ja 2 momentin mukaisesti muodostuneen luovutettavan maatilán tulee olla luovutuksensaajan esittämien selvitysten ja elinkeinosuunnitelman perusteella taloudellisesti elinkelpoinen siten, että luovutuksensaaja voi saada maatilán yritystoiminnasta luopumista seuraavien viiden vuoden ajan kunakin vuonna tuloa vähintään 25 000 euroa. Edellä 1 momentissa tarkoitettun maatilán ja luovutuksensaajalle luovutettavan maatilán yritystulon laskemisessa ja arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin, mitä yritystoiminnan tulosta ja elinkeinosuunnitelman laatimisesta 15 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään.

33 §

Hakemukseen liitettävät selvitykset

Hakemukseen on liitettävä selvitys luopumisen kohteena olevan tilán omistusoikeudesta ja pinta-alasta sekä sukupolvenvaihdosluovutuksessa selvitykset luovutuksensaajan ammattitaidosta, luopumisen kohteena olevan maatilán taloudellisesta elinkelpoisuudesta sekä ympäristöä, hygieniaa ja eláinten hyvinvointia koskevien vaatimusten noudattamisesta.

Jos luopujana on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu luopuja, hakemukseen on liitettävä luopumisen kohteena olevan maatilán omistavan yhtiön kaupparekisteriote sekä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuisa luovutuksissa jäljennös osakeyhtiötä kos-

33 §

Hakemukseen liitettävät selvitykset

Hakemukseen on liitettävä selvitys luopumisen kohteena olevan maatilán omistusoikeudesta ja pinta-alasta sekä sukupolvenvaihdosluovutuksessa selvitykset luovutuksensaajan ammattitaidosta, luopumisen kohteena olevan maatilán taloudellisesta elinkelpoisuudesta sekä ympäristöä, hygieniaa ja eláinten hyvinvointia koskevien vaatimusten noudattamisesta. *Lisäksi hakemukseen on liitettävä selvitys luopujan hakemista peltoalaperusteisista tuista.*

Jos luopujana on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu luopuja, hakemukseen on liitettävä luopumisen kohteena olevan maatilán omistavan yhtiön kaupparekisteriote sekä 19 §:n 1 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuisa luovutuksissa jäljennös osakeyhtiötä

kevasta osake- ja osakasluettelosta sekä yhtiöjärjestyksestä.

Jos luovutus tapahtuu 18 tai 20 §:ssä säädettyin tavoin, on eläkelaitokselle toimitettava avoimen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimus sekä 18 §:ssä tarkoitettussa luovutuksessa selvitys siitä, että muut yhtiömiehet suostuvat luopujan suunnittelemaan yhtiöosuuden luovuttamiseen, ellei kyseisen yhtiön yhtiösopimuksesta muuta johdu.

Eläkelaitos voi edellyttää hakemukseen liitettäväksi muitakin hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellisia selvityksiä.

34 §

Hakemuksen vireilletulo

Luopumistukihakemus ja 15—21 §:ssä, 23 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 33 §:ssä tarkoitettut asiakirjat ja sitoumukset on toimitettava sen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jonka alueella maatilán talouskeskus sijaitsee. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on toimitettava hakemusasiakirjat lausuntoineen luopumistuen saamisen edellytyksistä eläkelaitokselle. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille sinä päivänä, jona se on saapunut kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Hakemuksen saapumispäivästä säädetään tarkemmin hallintolain (434/2003) 18 §:ssä.

Hakemus voidaan toimittaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen sijasta sille työvoima- ja elinkeinokeskukselle, jonka toimialueella maatilán talouskeskus sijaitsee. Hakemus voidaan toimittaa myös suoraan eläkelaitokselle tai eläkelaitoksen valtuuttamalle asiamiehelle. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille 1 momentissa tarkoitettu tavoin saapumispäivänään. Hakemus on viivytyksettä toimitettava kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle tämän lausuntoa varten.

koskevasta osake- ja osakasluettelosta sekä yhtiöjärjestyksestä.

Jos luovutus tapahtuu 18 tai 20 §:ssä säädettyin tavoin, on eläkelaitokselle toimitettava avoimen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimus sekä 18 §:ssä tarkoitettussa luovutuksessa selvitys siitä, että muut yhtiömiehet suostuvat luopujan suunnittelemaan yhtiöosuuden luovuttamiseen, ellei kyseisen yhtiön yhtiösopimuksesta muuta johdu.

Jos luopuminen porotaloustilalla tai siihen verrattavalla tilalla tapahtuu 17 a §:ssä säädettyin tavoin, hakemukseen on liitettävä poronhoitolain (848/1990) 19 §:ssä tarkoitettun poroisännän todistus luopujan ja hänen aviopuolisonsa välisistä porokaupoista luopujan luopumistukihakemuksen vireille tuloa edeltäviltä viideltä vuodelta sekä kummankin aviopuolison porojen määräästä.

Eläkelaitos voi edellyttää hakemukseen liitettäväksi muitakin hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellisia selvityksiä.

34 §

Hakemuksen vireilletulo

Luopumistukihakemus ja 15—21 §:ssä, 23 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 33 §:ssä tarkoitettut asiakirjat ja sitoumukset on toimitettava eläkelaitokselle tai eläkelaitoksen asiamiehelle. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille sinä päivänä, jona se on saapunut eläkelaitokselle tai eläkelaitoksen asiamiehelle. Hakemuksen saapumispäivästä säädetään tarkemmin hallintolain (434/2003) 18 §:ssä.

Hakemus voidaan toimittaa eläkelaitoksen tai eläkelaitoksen asiamiehen sijasta sen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jonka alueella maatilán talouskeskus sijaitsee. Hakemuksen katsotaan tulleen vireille 1 momentissa tarkoitettu tavoin saapumispäivänään. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on viivytyksettä toimitettava hakemus liitteineen eläkelaitokselle.

Hakemuksen vastaanottanut kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen, työvoima- ja elinkeinokeskus tai eläkelaitos voi pyytää tuen hakijaa toimittamaan kohtuullisen määräajan kuluessa asian ratkaisemiseksi tarpeellista lisäselvitystä. *Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ja työvoima- ja elinkeinoviranomaisen on toimitettava hakemus ja siihen mahdollisesti saatu lisäselvitys viipymättä eläkelaitoksen ratkaistavaksi.*

Jollei tuen hakija toimita tarpeellista lisäselvitystä 3 momentissa tarkoitettulle lisäselvityksen pyytäjälle kohtuullisessa määräajassa, eläkelaitos voi jättää hakemuksen tutkimatta tai ratkaista sen ilman lisäselvitystä.

35 §

Lausunnot

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset.

Jos eläkelaitos katsoo, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunto on selvästi tulkinnanvarainen, eläkelaitos voi lisäksi pyytää hakemuksesta työvoima- ja elinkeinokeskuksen lausunnon. Jos luopujana on porotalouden harjoittaja, eläkelaitos voi pyytää hakemuksesta myös Paliskuntain yhdistyksen lausunnon.

Eläkelaitos ratkaisee luopumistukea koskevan hakemuksen saatuaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tai 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa työvoima- ja elinkeinokeskuksen ja Paliskuntain yhdistyksen lausunnon asiassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin menettelystä lausunnotta annettaessa.

42 §

Luopumistuen perusmäärän muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Perusmäärän muuttuessa vanhuuseläkkeeksi sovelletaan myös, mitä työntekijän eläke-

Eläkelaitos tai eläkelaitoksen asiamies voi hakemuksen vastaanotettuaan pyytää luopumistuen hakijaa toimittamaan kohtuullisen määräajan kuluessa asian ratkaisemiseksi tarpeellista lisäselvitystä.

Jollei tuen hakija toimita tarpeellista lisäselvitystä 3 momentissa tarkoitettulle lisäselvityksen pyytäjälle kohtuullisessa määräajassa, eläkelaitos voi jättää hakemuksen tutkimatta tai ratkaista sen ilman lisäselvitystä.

35 §

Lausunnot

Eläkelaitos voi tarvittaessa pyytää 34 §:n 2 momentissa tarkoitettulta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lausunnon siitä, täytyvätkö luopumistuen saamisen edellytykset. Jos luopujana on porotalouden harjoittaja, eläkelaitos voi pyytää hakemuksesta myös Paliskuntain yhdistyksen lausunnon.

Eläkelaitos ratkaisee luopumistukea koskevan hakemuksen saatuaan 1 momentissa tarkoitettua lausunnon asiassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin menettelystä lausunnotta annettaessa.

42 §

Luopumistuen perusmäärän muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

(kumotaan)

*lain 82 ja 83 §:ssä säädetään elinaikakertoi-
mesta.*

43 §

*Luopumistuen täydennysosan maksamisen
lakkaaminen*

Jos luopumistuen saajalle myönnetään muu kuin 1 momentissa tarkoitettu, työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niiden voimaanpanosta annettujen lakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke, luopumistuen täydennysosa lakkautetaan. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös työntekijän eläkelain (395/1961), jäljempänä vuoden 1961 työntekijän eläkelaki, 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesäännön mukaisiin vastaaviin eläkkeisiin.

Jos luopumistuen saajalle myönnetty 3 ja 4 momentissa tarkoitettu eläke lakkaa, täydennysosan maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta

53 §

Luopumistuen takaisinperintä

Jos luopumistukea on maksettu aiheetta tai enemmän kuin mihin sen saajalla olisi oikeus,

43 §

*Luopumistuen täydennysosan maksamisen
lakkaaminen*

Jos luopumistuen saajalle myönnetään muu kuin 2 momentissa tarkoitettu, työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niiden voimaanpanosta annettujen lakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke, luopumistuen täydennysosa lakkautetaan. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös työntekijän eläkelain (395/1961), jäljempänä vuoden 1961 työntekijän eläkelaki, 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesäännön mukaisiin vastaaviin eläkkeisiin.

(kumotaan)

43 a §

*Luopumistuen täydennysosan lakkautta-
misajankohta ja täydennysosan maksamisen
alkaminen uudelleen*

*Täydennysosa lakkautetaan siitä ajankoh-
dasta lukien, josta 43 §:n 3 tai 4 momentissa
tarkoitettu eläke alkaa.*

*Jos luopumistuen saajalle myönnetty
43 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettu eläke
lakkaa, täydennysosan maksaminen aloite-
taan uudelleen eläkkeen lakkaamista seura-
van kuukauden alusta.*

53 §

Luopumistuen takaisinperintä

Jos luopumistukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, eläkelaitoksen on

eläkelaitoksen on perittävä aiheettomasti maksettu luopumistuki takaisin. *Aiheettomasti maksettu luopumistuki voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja tuen maksamisen ei ole katsottava johtuneen tuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisinperittävä määrä on vähäinen.*

Jos luopumistukea ei olisi saanut maksaa luopumistuen saajalle 45 §:n 1 momentin perusteella, eläkelaitoksen on perittävä aiheettomasti maksettu luopumistuki takaisin noudattaen kuitenkin, mitä tässä ja 3 momentissa säädetään. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä, jos luopumistukea ei ole perittävä takaisin kolmea kuukautta pidemmältä ajalta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, 45 §:n 1 momentin perusteella aiheettomasti maksettu luopumistuki voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan tai osittain, jos yli kolmen kuukauden ajalta tapahtuneet ansiotulorajan ylitykset ovat olleet määrältään vähäisiä, takaisinperittävän luopumistuen määrä on suurempi kuin luopumistuen saajan ansiotyöstään ylityskuukausilta saama ansiotulo ja takaisinperinnän kokonaan suorittamista on pidettävä kohtuuttomana.

perittävä liikaa maksettu luopumistuki takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä luopumistuen aiheeton maksaminen ole johtunut luopumistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei luopumistuen saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan luopumistuen määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisinperinnästä ei kuitenkaan luovuta, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu tuki ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden alan valtioneuvoston määräämiä, joiden perusteella luopumistukijärjestelmä on hyväksytty.

67 §

Lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuneet luopumistukikustannukset ja hoitokulut maksetaan valtion varoista.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa päätöksellään eläkelaitoksen hakemuksesta ne perusteet, joiden mukaan lasketaan 1 momentissa tarkoitettut hoitokulut.

67 §

Lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuneet luopumistukikustannukset ja hoitokulut maksetaan valtion varoista.

Eläkelaitokselle hoitokuluista maksettava korvaus ei saa ylittää kohtuullisten hoitokulujen määrää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa etukäteen päätöksellään eläkelaitoksen hakemuksesta ne perusteet, joiden mukaan lasketaan 1 momentissa tarkoitettut kohtuulliset hoitokulut. Kohtuulliset korvattavat hoitokulut voivat muodostua lain toimeenpanosta eläkelaitokselle aiheutuvista

Valtion tulee, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunakin vuotena kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää.

henkilöstö-, tietojenkäsittely-, konttori-, tilaja hallintokustannuksista sekä muista vastaavista kustannuksista. Korvattavista hoitokuluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Eläkelaitokselle korvataan kuitenkin vain todelliset tukijärjestelmän toimeenpanosta aiheutuneet hoitokulut

Valtion tulee, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunakin vuotena kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää.

Jos eläkelaitokselle maksettu kohtuullisten hoitokulujen mukainen 2 momentissa tarkoitettu korvaus kalenterivuoden ajalta on ylittänyt eläkelaitokselle aiheutuneet todelliset hoitokulut, eläkelaitoksen on palautettava liikaa maksettu hoitokorvaus., jollei eläkelaitos osoita, että tältä vuodelta sekä kolmelta seuraavalta vuodelta maksettavat hoitokorvaukset yhteensä eivät tule ylittämään kyseisten vuosien kohtuullisia hoitokuluja. Jos koko jaksolta maksetut korvaukset ovat ylittäneet jakson kohtuulliset hoitokulut ylittävä osa on palautettava valtiolle. Palautusta ei kuitenkaan vaadita, jos ylitys on johtunut ennalta arvaamattomista ylimääräisistä kustannuksista, jotka eivät ole johtuneet eläkelaitoksesta, jos ne voidaan ottaa huomioon seuraavaa neljän vuoden jaksoa varten vahvistettavissa kohtuullisissa hoitokuluissa.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain 33 §:n 1 momentti ja 34, 35 ja 51§ tulevat kuitenkin voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta 18 päivänä tammikuuta 2007 annetun valtioneuvoston asetuksen (26/2007) 10 §.

Lain 33 §:n 1 momenttia sekä 34, 35 ja 51 §:ää sovelletaan, kun luopumistukea haetaan näiden lainkohtien tultua voimaan.

Lain 11 §:n 3 momentin 5 kohtaa ja 26 a §:ää sovelletaan, kun luopumistukea haetaan 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 43 a §:ää sovelletaan luopumistukeen, jonka saajalle myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 53 §:ää sovelletaan myös tukeen, joka on myönnetty ennen kuin tämä laki tuli voimaan, jos toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu tämän lain tultua voimaan.

Lain 67 §:ää sovelletaan korvaukseen, joka maksetaan mainitun pykälän tultua voimaan.

Muilta osin tätä lakia sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen, kuitenkin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2014. Jos luopuminen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, luopumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos luopuminen kuitenkin tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2011 mutta viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2011 ja hakijalle on annettu maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu ennakkopäätös viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010, luopumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/1994)
 25 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 3 momentti laissa 1283/2006 ja 25 §:n 4 momentti laissa 613/2006,
muutetaan 25 §:n 2 momentti ja 31 §,
 sellaisina kuin niistä on 31 § osaksi mainituissa laeissa 613/2006 ja 1283/2006 sekä
lisätään 23 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 613/2006 ja laissa 1294/2007, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

23 §

Täydennysosa lakkautetaan siitä ajankohdasta lukien, josta 1 tai 2 momentissa tarkoitettu eläke alkaa.

25 §

 Luopumistuen maksaminen voidaan niin ikään keskeyttää, jos luopumistuen saajan työpanos ja olosuhteet luovutetulla tilalla huomioon ottaen pääasiallisen vastuun maatalouden harjoittamisesta on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin tuensaajalle.

Luopumistuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä on voimassa, mitä säädetään vuoden 1961 työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa työntekijän eläkelain ja työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) voimaan tullessa. Luopumistuki voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista

25 §

Luopumistuen maksaminen voidaan keskeyttää, kun eläkelaitos saa tiedon seikasta, jonka perusteella luopumistukea ei 1 momentin mukaan saisi maksaa. Luopumistuen maksaminen voidaan niin ikään keskeyttää, jos pääasiallisen vastuun maatalouden harjoittamisesta luopumisen kohteena olevalla maatilalla on katsottava siirtyneen muutoin kuin tilapäisesti takaisin luopumistuen saajalle hänen työpanoksensa ja muut maatilalla olosuhteet huomioon ottaen. Luopumistuen maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy maksamisen keskeyttämiseen on edelleen olemassa.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

luopumistukieristä tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeen eristä. Takaisinperintäsaatavan vanhentumiseen sovelletaan, mitä 31 §:n 3 momentissa säädetään. (22.12.2006/1283)

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, 1 momentin perusteella aiheettomasti maksettu luopumistuki voidaan jättää perimättä takaisin kokonaan tai osittain, jos yli kolmen kuukauden ajalta tapahtuneet ansiotulorajan ylitykset ovat olleet määrältään vähäisiä, takaisinperittävän luopumistuen määrä on suurempi kuin luopumistuen saajan ansiotyöstään ylityskuukausilta saama ansiotulo ja takaisinperinnän kokonaan suorittamista on pidettävä kohtuuttomana

(kumotaan)

31 §

Muissa kuin 25 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa aiheettomasti maksettu tämän lain mukainen luopumistuki on perittävä takaisin siten kuin tässä pykälässä säädetään. Aiheettomasti maksettu tuki voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja tuen maksamisen ei ole katsottava johtuneen tuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisinperittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu luopumistuki saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista luopumistukieristä. Kulloinkin suoritettavasta luopumistukieristä ei saa tuensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosa siitä luopumistukierän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun luopumistukierästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys. Samoin rajoituksin voidaan aiheettomasti maksettu luopumistuki periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista maatalousyrittäjän eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

31 §

Jos luopumistukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, eläkelaitoksen on perittävä liikaa maksettu luopumistuki takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä luopumistuen aiheeton maksaminen ole johtunut luopumistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen. Lisäksi takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan takaisinperintää koskevan päätöksen antamisen jälkeen myös silloin, kun takaisinperintää ei luopumistuen saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan luopumistuen määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Takaisinperinnästä ei kuitenkaan luovuta, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu tuki ole täyttnyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella luopumistukijärjestelmä on hyväksytty.

Aiheettomasti maksettu luopumistuki saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista luopumistu-

Päätös aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa luopumistuen maksupäivästä. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

kieristä. Kulloinkin suoritettavasta luopumistukierästä ei saa tuensaajan suostumuksesta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosa siitä luopumistukierän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun luopumistukierästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys. Samoin rajoituk- sin voidaan aiheettomasti maksettu luopumistuki periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista maatalousyrittäjän eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Päätös aiheettomasti maksetun luopumistuen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa luopumistuen maksupäivästä. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lain 23 §:n 3 momenttia sovelletaan luopumistukeen, jonka saajalle myönnetään luopumistuen täydennysosan lakkauttava eläke, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2011 tai sen jälkeen.

Lain 31 §:ää sovelletaan myös tukeen, joka on myönnetty ennen kuin tämä laki tuli voimaan, jos toimenpide, josta voi seurata takaisinperintä, on toteutettu tämän lain tultua voimaan.